

Evangelio según SAN LUCAS

Quéechanacu sái

1 ¹Íchaba chóniwenai natána liá'a quéecha sáimi bésunacoo wáibi. ²Chaléjta néewidaumi náa'a chóniwenai cábenai quéechanacumi, ya narríshibia liá'a libánuani namédaca náiiwa liá'a sáica chuánshica Jesucristo shínaaca. ³Nuyá Lucas, léchcho nujúnicaí cawéni wérrí Teófilo, nunísa nuá léenaa quinínama sáica quéechanacu sáimica, nucába lirrú-naacoo nácu íchaba nutána jirrú quinínama liáni nuchúni jirrú sáicani, ⁴quéewique'e jicúnusia sáica liá'a yáawaiyiica néewidani jiyá nácu.

Báqueerri ángel íiwa Juan Bautista jiácta'inaacoo

⁵Liyáali éerrimi liwánacaala'inaami liá'a rey Heródesca líta'aa liá'a cáinabi jí'ineerri Judea, yéerri néeni báqueerri sacerdote jí'ineerri Zacarías, báqueerri Abías táqueerri éenaami. Línu liá'a Zacaríasca rují'inaa Isabel Aarón táquetoomi. ⁶Chámatanaa nayá majíconaani Dios náneewa ya naméda liwánacaala liá'a Dios wánani namédaca, táda jiní éewa liá najíconaa. ⁷Ne jócai nawáalia néenibiu, jiníwata Isabel jócau éewa quéenibica; ya mawíjani salínai cáí.

⁸Áabai éerri arrúnaa naméda nashínaa tráawaju náa'a Zacarías máanabaca Dios náneewa, ⁹léjta séewirrinaa nawítee nayáwacoo náa'a sacerdotébinica, naníwani náiihibiu tánashia wárruerri'inau templo rícula, jáiwa lijiáwai Zacaríasru arrúnaa liwárruacoo Dios shínaa templo rícula quéewique'e léema juménibee nafrésiani Diosru. ¹⁰Nácula léema liá'a juménibee Diosru, quinínama chóniwenai na'óraa nayáca bináaweji. ¹¹Liyáalimija báqueerri ángel Dios shínaa íyadau Zacaríasru, bárruerri altar éema nácu sáicaquitejica néemactaca juménibee jí'ineerri incienso. ¹²Jái'inaa Zacarías cába ángel, jáiwa licáarrudawai. ¹³Ne ángel má'ee lirrú: —Zacarías, ocáarru jiyá, jiníwata Dios éemerri jisátau'u liúcha, ya ruá'a jíinu Isabelca wáaleecho'inaa rucúuleu, jáicta samálita jiáujoo

jiáni'inaa jí'inaa Juan. ¹⁴Iyá saíctai wérri'inaa iwówa, ya íchabaminaa saícta wówajoo jáicta lijiájoo. ¹⁵Jiniwata jicúulee cadánani'inaa wítec Dios náneewa. Jócai'inaa írta írracaishi cáiwii, cashiámui'inaa Espíritu Santoyu jóctanaa lijiájau. ¹⁶Liwánaminaa íchaba éejueda nawíteu nashínaa Diosru, náa'a chóniwenai Israel rícu sánaca. ¹⁷Liéni Juan yáairri'inau, Wawácali béecha, Espíritu dánaniyu ya liwítec léjta liá'a íiwadedeeri Dios chuáni báinacu jí'ineerri Elías, queéwique'e néejoooco áabena na wówa nasálijinaa néenibi yáajchau ya náa'a máashiinica néewidaque'iu naméda saícai. Cha licábacanaa lichúni náa'a chóniwenai narríshibia'inaaque'e Wawácali. —Limá'ee liáni ángelca.

¹⁸Zacarías sáta léemiu ángelca:

—¿Chíta queéwau'inaa nuá léena nuéewa nuwáalia nucúuleu níwata nuyá bájjalal salírranica ya nuínu lécchoo.

¹⁹Ángel éeba'ee lichuáni:

—Nuyá Gabriel ya nutráawajaa Diosru; liyá bánuerri nuyá nutáaniaque'e jiájcha, ya nuíwa jirru liáni saícai chuánshica. ²⁰Ne wáalee, níwata jócai jéebida liáni chuánshica numáni nácuha jirru, jiyá manúmai'inaa; jócu-minaa jéewa jitáaniacojoo, cáashia libésunacoo quinínama liáni.

²¹Nácula, náa'a chóniwenai nanénda Zacarías bináaweji ya nasáta néemiu nayá jájju táda lidécudau bájjala lijiácoo templo rícuha.

²²Lijiá'inaawai, jócai éewa litáania nalí; néenee náa léena jini licábaca litufrícu saíu templo rícu, litáania nalí señalyu; cha lisíguicoo jócu litáania.

²³Linísa'inaa liméda lishínaa tráawaju Diosru templo rícu, Zacaríasca jáiwa léejoo líibana néerrawai. ²⁴Liáwinaami liáni, ruá'a líinu Isabelca ruáwi rícu, ya nácula cinco queerri jócau jáu rúbana yúchau, rupénsaa rumá rulíwoo: ²⁵“Liá'a Nuwácali chóque'e liméda nulí liáni, queéwique'e náa'a chóniwenai jócubecha nacháani nuyá mawiá.”

Báqueerri ángel íiwa Maríarru linácu liá'a Jesús jiácta'inaacoo

²⁶Ruwáalia'inaa seis queerri ruáwi rícuca ruá Isabelca, néenee Dios bánua báqueerri ángel jí'ineerri Gabriel, lirrícula liá'a chacáalee jí'ineerri Nazaret, yéerri áabai cáinabi íta'aa judíobini shínaa jí'ineerri Galílea, ²⁷queéwique'e litáania ruájcha ruá'a miyácau jócai yáacaji washíalicuerri yáajcha, jí'ineechoo María, comprométechoo rucásacoo báqueerri washíalicuerri yáajcha jí'ineerri José, litáqueerri liá'a rey David. ²⁸Néenee liwárruau ruyáctala liá'a ángelca limá rulí:

—¡Nutáa jirru, Dios wówairri liméda jirru áabai saícabee máanui! Wawácali yéerri jiájcha. Dios méderri saícai mawí nácuha náa'a íina quinínama.

²⁹Ne rucába'inaa ángel ruá'a Maríaca, jáiwa rucáarrudau ruéemi lichuáni, rumá rulíwoo tádashia líinu limá rulí cháji'i. ³⁰Néenee liá'a ángel ma rulí:

—Ocaárru jiyá, María, níwata Dios wówairri liméda jirrú saícai.
³¹ Jiáwi rícuminaajoo, jiwáaliaminaa jicúuleujoo, jiáminaa lijí'inaa
 Jesúsjo. ³² Liyá saícai'inaa chóniwenai yúcha, jí'ineerri'inaa Licúulee
 liá'a Dios yéerri áacairra wérrri, ya Wawácali Dios méderri'inaa liyá
 reyyui liwánacaalaque'e léjta liwérrimi David. ³³ Liwánacaalamináa náa'a
 israelítacujoo Jacob éenibimica mamáarraca éerri, liá'a liwánacaalau'uca
 jócai'inaa amáarra.

³⁴ Néenee ruá'a Maríaca rumá ángelrru:

—¿Chítai'inaa libésuna'inou liáni? nuyá jócai yáacaji washiálicuerri
 yáajcha.

³⁵ Néenee limá rulí liá'a ángelca:

—Liá'a Espíritu Santoca ínuerri'inaa jináculajoo ya lidánani liá'a Dios
 yéerri áacairra wérrri liúrrucoominou lidájida jiyájoo léjta áabai saánai.
 Tándawa liá'a samálita jiéirri'inaacoo jí'ineerri'inaa majíconai Dios
 Cúulee. ³⁶ Ya jéemite liáni: —Ruá'a jéenajetoo déécucheji jí'ineechoo
 Isabelca, ruyá jáu yáawi rícu lécchoo, báawita salítueni ruyá. Namánimi
 nácucha jócala éewa quéenibi ruyá, ne chóque'e ruáwi rícu, ruwáalia seis
 quéerri, ³⁷ “níwata Dios éewerri liméda quinínama.”

³⁸ Néenee rumá ruá'a Maríaca:

—Nuyá yéerri Dios wánacaala nácu. Dios méda'aa nulí léjta jimáyu'u
 nulí.

Néenee ángel jáu rúchai.

María yáau rupáshia Isabel néerra

³⁹ Liyáli éerrimica, María yáau madéjcanáa áabai chacáalee rícula
 yéerri dúuli namáctalaca Judea shínaa cáinabi íta'aa. ⁴⁰ Ruwárroo Zaca-
 rías íbana rícula ya rutáa Isabelru. ⁴¹ Jáí'inaa Isabel éemi María táa rulí,
 liá'a samálita ruáwi rícu saíca jáiwa lichúnuniwai, ya Isabel máacau
 cashiámu Espíritu Santoyu. ⁴² Néenee Isabel rumá cadánani chuánshiyu:
 —¡María, Dios túya jiyá mawí náucha náa'a quinínama ínaca, ya litúya
 jicúulee! ⁴³ ¿Tána nuyái? Nuyá jócai cawéni quéewique'e jíinu jipá-
 shia nuyáctalaca Nuwácali túwaca. ⁴⁴ Nuéemi'inaa jitáa nulí, nucúulee
 chúnuniu liwówa chúnicaú nuáwi rícu. ⁴⁵ ¡Sáicta jiwówa jiyá jéebidacala
 liá'a cúmplerri'inaacoo Wawácali máni nácucha jirrú!

⁴⁶ María má'ee:

“Nucáwica méda saícai lirrú liá'a Nuwácali máanui wérrica;

⁴⁷ nushínaa espíritu saícta liwówa Dios nácu liwáseda nuyá.

⁴⁸ Jiníwata Dios cába nulí saíca, nuyá imíyau, cashírruedacau jirrú,
 ya chóquejoo chóniwenai ma nunácucha saíctau wówa;

⁴⁹ jiníwata liá'a Dios éewerri liméda quinínama liméda nulí máanui
 wérrri saícaica majíconaa lijí'inaa.

⁵⁰ Dios wáalia séewirrinaa carrúni jináata licába náa'a cawáunta liyá.

- 51 Dios méda íchaba quinínama liwítee dánaniyu,
licáarralia náucha nashínaa náa'a fachósunica.
- 52 Liúrrucueda náa'a reyebini náarrubai ítachau ya limáaca áacai náa'a imíyanica.
- 53 Dios yáa saícai nalí náa'a sámuni wówa ya liwána náacoo macáaji rícu saí náa'a rícubinica.
- 54 Liyúda nayá chóniwenai Israel shínaaca sírbeerri lirrú,
ya jócai limíya máecha nayá liméda saícaica carrúni jinátata licába nayá.
- 55 Dios íwanimi báinacu wawérrinairru,
ya Abrahámru ya náa'a jitáqueenemi jiénecoo liáwinaami liéni.”
- 56 María máacau ruájcha ruá'a Isabelca matálicua quéerri, liáwinaami ruéejoo rúbana néerrau.

Juan Bautista jiácta'inaacoo

- 57Líinu'inaa liá'a éerrica, Isabel cúlicuctála'inaaca, jáiwa ruwáalia rucúuleewai. 58Náa'a yénei urrúni ya náa'a ruéenajinai náau nawána saícta ruwówa náa'inaa lénaa Dios méda rulí saícai, liá rucúulee.
- 59Liwáalia'inaa ocho éerri natée liá'a samálitaca namédaque'e lirrú náju nachípi juáta límana, ya nawówai náa lijí'inaa léjta lisálijinaa, Zacarías.
- 60Ne litúwa rumá nalí:
—Jócai. Arrúnaa yáa lijí'inaa Juan.
- 61Néeba'eerru chuáni:
—Jiní jéenajinai wáaleerri lijí'inau chárta.
- 62Néenee natáania nacáajiyu samálita sáljinaarru, náaque'e lénaa tánashia jí'inaashi liwówai licúuleerru. 63Zacarías sáta náucha áabai tablero píitui litánaque'e ya jáiwa litána: 'Lijí'inaa Juan'. Ya jáiwa báawata liyá nalí quinínama. 64Liyáalimi rímija Zacarías léewa litáania báaniuwai, ya lichána liá saícai Diosru. 65Quinínama náa'a yénei urrúni báawatai wérrí yájnali, ya quinínama liá'a cáinabi yénei dúuli fibi Judea shínaaca, náiiwadedá liá'a bésuneerricoo. 66Quinínama náa'a éemenai liáni nasáta néemiui nayá jájju: “¿Tánashia liméda liáni samálitaca jáicta máanui jini?” Níwata yáawaiyi Dios íyada liwítee dánaniyu liájcha liáni samálitaca.

Zacarías shíma

- 67Zacarías, samálita sáljinaaca, cashiámui Espíritu Santoyu, ya litáania lijí'inaa nácu, limá:
68 “¡Nuá lirrú saícai nuwácalica, Dios Israel shínaaca,
jiníwata línuca quéewique'e lishínaa chóniwenai éewaqué'e náacoo áacairra!
- 69 Libánua walí báqueerri cadánani wítee wáseđerri'inaa wayá wajíconaa yúchau,

báqueerri David táqueerri sírbeerri lirrú.

⁷⁰ Liyáwa limánimi liá'a walí báinacu, náiiwanimi náa'a majíconaani íiwadedenai Dios chuáni báinacu.

⁷¹ Liwásedaque'e wayá wajínai yúcha, ya quinínama náucha náa'a máashiini cába wayá,

⁷² ya licába carrúni jináataiyu wawérrinaimica, ya jócai limíya máecha liá'a limánimi limédaca wawérrinaimi yáajcha.

⁷³ Liyáwa léni yáawaiyi Dios máni nácucha lirrú liá'a wasálijinaa Abrahámmica:

⁷⁴ Liwásedacala'inaa wayá náucha náa'a wajínaica, quéewique'e wasírbia lirrú jócu cáarru wayá,

⁷⁵ ya wayá lináneewa machácaniyu ya majíconaani, ya quinínama éerri jútainchu wacáwica.

⁷⁶ Ya jiyá, nucúulee rími, jiyá jí'ineerri'inaa cáiiwadedaca Dios chuáni, lishínaa liá'a Diosca máanui wérrí yéerri áacairra wérrí, níwata yáairri'inau libéecha liá'a Wawácali jichúnique'e libéecha iníjbaa.

⁷⁷ Quéewique'e jiwána náa léenaa náa'a lishínaa chóniwenai Dios méetuerrí najícona ya línda nawárruacoo liyáctalaca.

⁷⁸ Jiníwata washínaa Dios, carrúni jináataca wérrí, liwána jucámarra wawítee, újni líndachu cáiwia chaléjta éerri wáalii.

⁷⁹ Quéewique'e liá nali cámarashi náa'a yéenai dujíwala catáwacabee rícu,

quéewique'e litée wayá lirrícuba liá'a iníjbaa saíctactaca wawówa.”

Limá liá'a Zacarías.

⁸⁰ Liá'a samálitaca lidáwinau ya liwíteu cadánani liwítee Dios wíteeyu, ya liyá jiníctala yéerri, cáashia línu liá'a éerri líyadactacoo nacába náa'a israelítabinica.

Jesús jíactau

(Mt 1:18-25)

2 ¹Liyáli éerri, liá'a wánacaleerri íchaba cáinabi jí'ineerri Augusto César, liwána, natána nají'inau quinínama náa'a chóniwenai cáashta íta'aa líjútadaque'e nayá. ²Liáni quéechanacu sái natána najiá'inau chóniwenai quéecha'inaa Cirenio ya lishínaa wánacaleerri liá'a cáinabica jí'ineerri Siria. ³Quinínama arrúnaa náacoo natána nají'inau chúnsai nashínaa chacáalee rícula. ⁴Tándawa José jiáu liúcha liá'a chacáaleeca jí'ineerri Nazaret yéerri áabai cáinabi rícu jí'ineerri Galilea, ya liáque'iu áabai chacáalee néerra jí'ineerri Belén, yéerri áabai cáinabi jí'ineerri Judea rey David jíactamico, Josécala David táqueerri.

⁵Liáu néerra quéewique'e litána lijí'inau cáashta íta'aa ruájcha ruá'a líinu'inaa Maríaca comprométechoo rucásacoo liájcha, liyáali éerri jáu yáawi rícucai. ⁶Néenee nácula nayá'inaa Belénra, líinu liá'a éerdi María cúlicucta'inaaca, 7jáiwa lijíáu néenii quéechanacu sái rucúuleeca, jáiwa rudájida jíni wáarruma shídami íibi, rurrúwaida cuéshinai íibana rícu jíni, jinícala náarrui nayácta'inaa cuíta rícu.

Ángelbini ya pastorbini

⁸Urrúni Belénru áabi washiálicuenai catúyacani ovejas, nají'inaa pastorbini, nayá bésunedenai táayebée bacháida rícu túyenai nashínaa ovejaca. ⁹Cawíquinta báqueerri ángel Dios shínaa íyadacoo nalí náa'a pastorbínica ya Dios shínaa cámarrahi quéena natéjei, jáiwa cáarru bájjiala nacábacani. ¹⁰Ne ángel ma nalí: “Ocáarru iyá, nuínda irrú áabai chuánshi saícai, quéewique'e saícta wéerri iwówai quinínama chóniwenai. ¹¹Wáalee lijíáu irrú, David shínaa chacáalee rícu jí'ineerri Belén, báqueerri cawásedacai iyá cáarrunatai ijíconaa yúchau, Iwácali Cristo'inaaca. ¹²Ne quéewique'e yáa léenaa tánashia jíni, íinúminaa iyájoo linácu liá'a quirrácuaca dájiderrii wáarruma shídami íibi ruwáirrii cuéshinai íibana rícu.”

¹³Liyáalimi cawíquinta, íchaba ángel áacai sána íyadacoo mawí liájcha liá'a ángelca náa Diosru saícai namá'ee:

¹⁴“¡Wáa lirrú saícai liá'a Diosca yéerri áacai!

¡Saíctaque'e nawówa quinínama yéerri áani cáinabi íta'aa, saícaque'e chóniwenai!”

¹⁵Quéecha'inaa jáyaali néejoo áacairra náa'a ángelmica, náa'a pastorbini namá'ee nalí wáacoo:

—Wáateu Belénra, wacába liáni bésuneerricoo Wawácali íiwani walí.

¹⁶Néenee náau madéjcanaa náiiinu María ya José ya quirrácuca ruwáirrii cuéshinai íibana rícu. ¹⁷Nacába'inaa jíni, náiiwadede liá'a ángel máni nalí linácu liáni samálitaca. ¹⁸Ya quinínama náa'a éemenai-cani nacáarrudau néemi nachuáni namáni náa'a pastorbínica. ¹⁹Né'e ruá'a Maríaca ruwáalia ruwówa lícuu quinínama liáni rupénsani'e nácu séewirrinaa. ²⁰Náa'a pastorbínica néejua'inaa'eewowai náa'ee saícai Diosru quinínama linácu'e liá'a néeminica yá'ee liá'a nacábanica, ne quinínama bésunau léjta náa'a ángelbini máyu'u nalí.

Liá'a samálita Jesús náydani templo rícu

²¹Liwáalia'inaa ocho éerri nacírcuncida^a liá'a samálitaca, ya ná'ee lijí'inaa Jesús, liyá'ee jí'inaashica liá'a ángel máni Maríarru jóctanaa quéenibi ruyá.

^a 2:21 *Nacírcuncida*: Nawíchua lichípi íimanaa dácu

²² Líinu'inaa liá'a éerrica arrúnaa naméda léjta Moisés wánau'mi namédaca masáculaque'e nayá, natée liá'a samálitaca Jerusalénra náyadaque'ini Diosruni. ²³ Cha namédaqui jíni, jiníwata ley lishínaa liá'a wácalishica tánerrui: “Quinínama quéechanacu sái samálitaca arrúnaa nashírri Wawácalirruni.” ²⁴ Néenee náawai nafrésia sacrificio liá'a libánua naméda liá'a ley Wawácali mánica: Chámai paloma wérri o chámai paloma éenibi.

²⁵ Liyáali éerrimi liyá Jerusalén rícu báqueerri washiálicuerri jí'ineerri Simeón. Liéni washiálicuerri machácani ya sáicai wítee, ya yáairri sáicai Diosru, ya liméda léjta Dios wówau'i, ya linénda liwásaida Israel táqueenaimi. Liá'a Espíritu Santo liyá Simeón yájcha. ²⁶ Espíritu Santo wána liá léenaa jóctanaa máanali liyá libéecha, cáashia lijiáctala'inaa ya licába liá'a Mesíasca, liá'a Dios bánuani'inaaca. ²⁷ Espíritu Santo bánua Simeón liáque'iu templo rícula; ya jái'inaa litúwanai liá'a samálitaca Jesúsca natée liyá lécchoo, nacúmpliaque'e léjta ley wánacaalau'i, náiiinu Simeón nácu. Nawíchua lichípi fímanaa dácu. ²⁸ Néenee Simeón liwína liná lícu liá'a samálitaca, liá Diosru sáicai limá chá'a:

²⁹ “Ya ta, Nuwácali, jinísa jiméda léjta jimáyumi;
ya ta jéewa jimáaca máanali nuyái jishínaa cha liwíteemija'a,
nuyá cashírruedacaica jirru.

³⁰ Jiníwata nunísa nucába liá'a wáseerri'inaa wayá Dios shínaa máashii yúcha,

³¹ lichána limédacoo quinínama chóniwenai tuími rícula,

³² liá'a cámarashica liquénaminaa nawítee rícuejijoo quinínama chóniwenai,
yáminaa liwánaque'e cawáunta nayá Israel táqueenaimi. Limá liáni Simeónca.”

³³ Néenee José ya litúwa liá'a Jesús nacáarrudau néemi liá'a simeón máni linácucha liéni samálitaca. ³⁴ Néenee Simeón liá nalí sáicai, ya limá Maríarru, Jesús túwaca:

—Jéemite, liéni samálitaca Dios wínani quéewique'e liméda íchaba chóniwenai israel néenee sána nacáu o nabárroo. Liyá'inaminaa áabai señal, íchabaminaa cháani liyá, ³⁵ quéewique'e liá'a yéerri íchaba wówa lícu líyadaque'iu. Ne quinínama liéni jirru'inaa cáiwí wérri'inaa, chaléjta áabai espada dúurrerri jicáwica íbeejí.

³⁶ Cha lécchoo ruyá néeni báquetoo íinetoo jí'ineechoo Ana, rutáania Dios jí'inaa nácu, limíyacaulami liá'a Paniel, litáqueerri liá'a Aser. Ana bájjialau salítuenica, ya rucása'inaamiu miyácau wáliu rími, ya rúnirri máanali nawáalia'inaa náajcha wáacoo siete camuí; ³⁷ liyáalimi éerri ruwáalia ochenta cuatro camuí, ruyá máanirri. Jócau jiáu templo rícula, rusírbia Diosru táayenaa ya éerrinacu ayúnoyu ya oraciónyu. ³⁸ Ana íinu liyáalimi jáa, ya ruchánaa ruá Diosru sáicai, ya rutáania

linácu liá'a samálita Jesúsca ya quinínama náa'a chóniwenai néndenai liwásaida, náa'a chóniwenai yéenai Jerusalén rícu.

Néejoo Nazaret néerra

³⁹Liáwinaami nanísa'inaa nacúmplia quinínama léjta libánua liá'a ley Wawácali shínaa, jáiwa néejoo Galilea néerra, nashínaa chacáalee jí'ineerri Nazaret. ⁴⁰Ya liá'a samálita Jesús lidáwinau cadánani ya mawí cawíteeca, ya Dios yáa lirrú saícai mamáarraca.

Liá'a samálitaca Jesús yáairri templo rícu

⁴¹Jesús túwanai yáaineu Jerusalén néerra camuí jútainchu lirrú liá'a fiestaca jí'ineerri pascua. ⁴²Quéecha'inaa Jesús cúmplia doce camuí, yáaineu Jerusalénra naméda fiesta léjta nawíteeyu. ⁴³Ne amáarrai'inaa fiestai, néejoowai, ne liá'a samálita Jesús máaquerrii Jerusalén rícu, jócani litúwanai yáa léenaa. ⁴⁴Namáta'ee Jesús yáairri chóniwenai fíbi, najínactacoo ábabi éerri injíbaa lícu. Quéecha'inaa namúrruqui jíni náibiú náa'a néenaaca náa'a nacúnusianica lécchoo, ⁴⁵jócai náiiinu linácu liá'a Jesúsca. Néenee néejoowai Jerusalén rícula báaniu namúrruque'e néerrani.

⁴⁶Liáwinaami matálie éerri rícula, náiiinu linácu templo rícu, wáairrii liyá náibi náa'a éewidenai Moisés chuáni, éemerri liyá nalí ya sáterri liyá léemiu nayá. ⁴⁷Ya quinínama náa'a éemenai Jesúsru nacáarrudau néemi liwíte ya léebaca nachuáni. ⁴⁸Litúwanai cába'inaa jíni, nacáarrudau nacábaque'e jíni, litúwa ma lirrú:

—¿Nucúulee rími, táda jiméda walí liárta? Jicá'ateni, jisálijinaa yáaj-chau urrúni wawówa wamúrru jiyá.

⁴⁹Jesús ma nalí:

—¿Táda imúrru nuyá? jócai yáa léenaa arrúnaa báwatui nuyáca linácu liá'a nusálijinaa wówainica?

⁵⁰Né'e jócai náa léenaa néemi liá'a limáni nalí.

⁵¹Néenee Jesús léejoo náajcha Nazaret néerra, lisíguia liméda nawána-caala. Quinínama liáni litúwa jócai rumíya máecha, ruwáaliani ruácoo ruwówa lícu. ⁵²Ya Jesús mamáarracai dáwinacoo linánaica, ya liwíte, ya saícta liwówa Dios yáajcha chóniwenai yáajcha lécchoo.

Juan Bautista yáairri jiníctala yáa

(Mt 3:1-12; Mr 1:1-8)

3 ¹Jái'inaa quinse camuí liwánacaala liá'a chúnsai wánacaalaca jí'ineerri Tiberio, liyáli éerrimi Poncio Pilato liwánacaala cáinabi jí'ineerri Judea, Herodes liwánacaala cáinabi jí'ineerri Galilea, ya léenajirri Felipe liwánacaala cáinabi jí'ineerri Iturea ya Traconite, ya liá'a Lisinias liwánacaala cáinabi jí'ineerri Abilinia. ²Anás ya Caifás sacer-

dótebini wácanai. Liyáalite Dios táania Juanru licúulee liá'a Zacaríasca yáairri jiníctala yáa, ³ya Juan libésunau quinínama cáinabi urrúni méeda jí'ineerri Jordán, limá liácoo chóniwenairru arrúnaa néejooocoo Diosru ya nawána nabáutisa nayá, queéwique'e Dios méetua najíconaa. ⁴Liáni bésuneerriu léjta litánaumi liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacu jí'ineerri Isaías:

“Báqueerri chóniwerri máidaderri'inaa jiníctala yáairri:

‘Ichúni liá'a iníjbaaca Wawácalirru,
iméecu áabai iníjbaa machácani.

⁵Quinínama sájaba máanui wérri báyeerri'inau,
quinínama dúuli wérri ya dúuli rími naquénini nabáyaque'e
liyáque'e áabee,
náa'a iníjbaa cúwaneerricoo arrúnaa machácanicani,
ya áabee naméda iníjbaa dujíwanamaica.

⁶Quinínama chóniwenai nacábaminaa liá'a Dios bánuani wáseada wayá.’ ”

⁷Najíá'inau náa'a chóniwenai queéwique'e Juan báutisa nayá, limá nalí: “¡Iyá léjta áai éenajinai! ¿Tána ma irrúí ibáutisaacalau iwáseada-caalau liúcha liá'a carrúnatai rúneerricoo liácoo? Ipénsacta chárta iyá yúquenai iyáca. ⁸Iyá sáica, nacábaque'e yáawacta éejoo Wawácalirru, ya ówa imá irrúwoo: ‘¡Wayá Abrahám táqueenaimi wásedeenai'inau!’ Ne yáawaiyi numá irrú, Dios éewerri lináwida náani íibaca Abrahám táqueenaimiyu. ⁹Ya mawí, liá'a chúushi jái ya cáí queéwique'e liwíchua áicuba lijíchu yáajchau. Quinínama áicuba jócai yáa lítau sáica, wíchuerri ya náuca chichái rículani.”

¹⁰Néenee chóniwenai sáta néemiu liyá:

—¿Tána wéewa wamédacai?

¹¹Juan éeba nachuáni:

—Liá'a wáaleerri chámai íibalashi, jíá lirrú áabai liá'a jiní wáaliani; ya liá'a wáaleerri íyacaishi, jishírriada liájcha liá'a jiní wáaliani.

¹²Néena náa'a cóbrenai impuesto Romarru narrúniu Juanru queéwique'e nabáutisacoo ya nasáta néemiu liyá:

—Queéwidacai, ¿tána wéewa wamédacai?

¹³Juan ma nalí:

—Jócai cobra bájjala liúcha liá'a léjta nawánau icóbraca.

¹⁴Néena náa'a soldado nasáta néemiu lécchoo:

—Ya wayá ¿tána arrúnaa wamédacai?

Juan éeba nachuáni:

—Jiní éedani náucha cháji'i, jiní ibáulidaca nayá, uyáa najíconaa cháji'i jócai naméda; ya sáicta iwówa liájcha lierra iwénica napáida iyá.

¹⁵Náa'a chóniwenai nanénda nacábau tána'inaa bésunawai, nasáta néemiu nayá wácoo Mesías liá'a Juanca; ¹⁶Ne Juan ma nalí quinínama:

“Nuyá yáawaa nubáutisa shiátaiyu; ne báqueerri ínuminaa báuti-seerri'inaa Espíritu Santo wíteeyu, ya chicháiyu. Liyá mawí cadánani wítee núcha, jócai sáicaminaata nutájiacoo nuwáseda lishínaa cotiza báji. ¹⁷Línda licáaji rícuu léjta áabai pala, queéwique'e liáwaqueda trigo ya lishírrini máashiibee liúcha. Liwáaliaminaa trigo líbana rículau, ne léemaminaa liá'a máashiibeeca chichái rícula jócai chácacajiu.” Liáni wówerri limáca lishírri náa'a sáicanica, ya máashii líucani'inaa chichái rícula jócai chácacajiu.

¹⁸Cháwate Juan íiwa nalíni, ya áabi íchaba wítee lécchoo, Juan íiwa nalí sáicai chuánshi chóniwenairru. ¹⁹Ya lécchoo licáita Herodes wánacaleerri Galilea shínaa cáinabi, jiníwata liwáliaca línuyu ruá'a Herodíasca, léenajirri Felipe ínucoo, ya lécchoo quinínama máashii limédanica; ²⁰Ne Herodes jócai méda liwánacaala liá'a Juanca, litúculeda áabai máashii mawí: liwárrueda Juan cuíta manúmai rícula.

Juan Bautista báutiseerri Jesús

(Mt 3:13-17; Mr 1:9-11)

²¹Jóctanaa Juan yáa cuíta manúmai rícula, báutisa'inaa quinínama chóniwenai, Jesús báutisau lécchoo; ya nácula li'óra, liá'a Jesús éerri méecu lirrú, ²²ya Espíritu Santo yúrrucoo linácula léjta áabai paloma, ya nacábani; ya léemi áabai chuánshi áacai méerri lirrú:

—Jiyá Nucúlee nuwówaini, jiyáwa nuwínani.

Náa'a nawérrinaibimica Cristo béecha sánamica

(Mt 1:1-17)

²³Jesús wáalia'inaa újni treinta camuíca lichánau liméda lishínaa tráawajo.

Léjta néebidau'u José cúuleecani.

José Elí cúuleemi,

²⁴Elí Matat cúuleemi,

Matat Leví cúuleemi,

Leví Melqui cúuleemi,

Melqui Jana cúuleemi,

Jana José cúuleemi,

²⁵José Matatías cúuleemi,

Matatías Amós cúuleemi,

Amós Nahum cúuleemi,

Nahum Esli cúuleemi,

Esli Nagai cúuleemi,

²⁶Nagai Maat cúuleemi,

Maat Matatías cúuleemi,

Matatías Simeí cúuleemi,

- Simei Josec cúuleemi,
Josec Judá cúuleemi,
27 Judá Joanán cúuleemi,
Joanán Resa cúuleemi,
Resa Zorobabel cúuleemi,
Zorobabel Salatiel cúuleemi,
Salatiel Neri cúuleemi,
28 Neri Melqui cúuleemi,
Melqui Adi cúuleemi,
Adi Cosam cúuleemi,
Cosam Elmadam cúuleemi,
Elmadam Er cúuleemi,
29 Er Jesús cúuleemi,
Jesús Eliezer cúuleemi,
Eliezer Jorim cúuleemi,
Jorim Matat cúuleemi,
30 Matat Leví cúuleemi,
Leví Simeón cúuleemi,
Simeón Judá cúuleemi,
Judá José cúuleemi,
José Jonam cúuleemi,
Jonam Eliaquim cúuleemi,
31 Eliaquim Melea cúuleemi,
Melea Mena cúuleemi,
Mena Matata cúuleemi,
Matata Natán cúuleemi,
32 Natán David cúuleemi,
David Isaí cúuleemi,
Isaí Obed cúuleemi,
Obed Booz cúuleemi,
Booz Sala cúuleemi,
Sala Nahasón cúuleemi,
33 Nahasón Aminadab cúuleemi,
Aminadab Admin cúuleemi,
Admin Arni cúuleemi,
Arni Esrom cúuleemi,
Esrom Fares cúuleemi,
Fares Judá cúuleemi,
34 Judá Jacob cúuleemi,
Jacob Isaac cúuleemi,
Isaac Abrahám cúuleemi,
Abrahám Taré cúuleemi,

Taré Nacor cúuleemi,
 35 Nacor Serug cúuleemi,
 Serug Ragau cúuleemi,
 Ragau Peleg cúuleemi,
 Peleg Heber cúuleemi,
 Heber Sala cúuleemi,
 36 Sala Cainán cúuleemi,
 Cainán Arfaxad cúuleemi,
 Arfaxad Sem cúuleemi,
 Sem Noé cúuleemi,
 Noé Lamec cúuleemi,
 37 Lamec Matusalén cúuleemi,
 Matusalén Enoc cúuleemi,
 Enoc Jared cúuleemi,
 Jared Mahalaleel cúuleemi,
 Mahalaleel Cainán cúuleemi,
 38 Cainán Enós cúuleemi,
 Enós Set cúuleemi,
 Set Adán cúuleemi,
 Adán Dios cúuleemi.

Wawásimi wówai Jesús méda lijíconau

(Mt 4:1-11; Mr 1:12-13)

4 ¹ Jesús Espíritu Santo cámušheda liwítee, léejoo méeda Jordán néenee, ya Espíritu litée jiníctala yáairri. ² Néerra liyá cuarenta éerri, ya liá'a Wawásimi wówai Jesús méda lijíconau. Jesús jiní íyani narrícu náa'a éerrica, táda cha liáwinaami lisíntia ínaaishi. ³ Néenee Wawásimi ma lirrú:

—Yáawaicta Dios Cúulee jiyá, jiwánate lináawacoo liéni íibaca páaniyu.

⁴ Jesús éeba'ee:

—Limá'ee liá'a Dios chuáni jái tánacuwai: 'jócai bácai íyacaishiyu liyá liá'a washiálicuerrica.'

⁵ Néenee Wawásimi írrida Jesús ya líyada lirrú quinínama náa'a país éerri rícu, ⁶ limá lirrú:

—Nuá jirrú quinínama jiwánacaalacue'e éerri rícu cawéninica. Níwata nuyá nunísani nurríshibiaca, ya nuá tánashia nuwówaini nuárru jíni.

⁷ Jitúyactau nulí ya jái nulí saícai, quinínama jishínaaminaa.

⁸ Jesús éeba'ee lichuáni:

—Nuyá jócai túyau jirrú, jiníwata limá liá'a tánerricoo: 'Jitúyau Dios-ruja, ya jisírbia lirrú bácai.'

⁹ Liáwinaami Wawásimi téee Jesús chacáalee Jerusalénra, lírrida liyá templo ítala mawíta áacaica ya limá lirrú:

—Yáawaicta Dios Cúulee jiyá, jicáteu cáinabi rícula wayéji áani; ¹⁰Jiníwata limá liá'a tánerricoo:

‘Dios bánuaminaa lishínaa ángelbini nayúda ya natúya jiyá.

¹¹Nanácludaminaa jiyá nacáaji rícuu,
jócubeecha jíinuau íiba nácula’.

¹²Jesús éeba'ee Wawásimi chuáni:

—Limá lécchoo liá'a tánerricoo: ‘Ujimáca máashii Diosru jiwówaini limédaca.’

¹³Quéecha'inaami Wawásimi jócu léena liwána Jesús méda lijiconau, néenee Wawásimi dáanau liúcha íchaba éerri.

Jesús chánau liméda lishínaa tráawaju Diosru Galilea rícu

(Mt 4:12-17; Mr 1:14-15)

¹⁴Liáwinaami Jesús éejoo lishínaa cáinabi ítalau jí'ineerri Galilea Espíritu Santo dánaniyu, néenee natáania linácu quinínama lirrícu liá'a cáinabica yéerri litééji. ¹⁵Ne léewida nayá narrícu náa'a cuíta jí'ineenai sinagoga, ya náa lirrú quinínama sáicai.

Jesús Nazaret néeni

(Mt 13:53-58; Mr 6:1-6)

¹⁶Jesús yáau Nazaret néerra, chacáalee lidáwinactamicoo. Léerdi nawówa íyabactacoo liwárroo sinagoga rícula, léjta liwíteeja, jáiwa libárruawai quéewique'e liliá Dios Chuáni. ¹⁷Náa liliá cáashta litánanimi liá'a íwadedeerri Dios chuáni báinacu Isaíasca, limécu'inaamini línu linácu liá'a tánerricoo chá'a:

¹⁸“Espíritu nuwácali shínaa yáairri nunácu,

jiníwata liníwaca nuyá quéewique'e nutée chuánshi wáalii nalí náa'a carrúni jináatanica;

libánua nuyá nufiwadeda chítashia éewau'inaa mabáji náa'a presoca ya nuéejueda natuí náa'a matuínica;

nuchánaa nuéda nabáji náa'a nabádadanica;

¹⁹nufiwa liá'a camuí sáictaica Wawácali shínaaca.”

²⁰Liáwinaami Jesús támu liá'a cáashta, jáiwa liá lirrú jíni liá'a yúderri nayá sinagoga rícu, jáiwa liwáawai. Quinínama náa'a yáaine néeni nacába lirrú. ²¹Jáiwa lichánau litániacai limá'ee:

—Wáalee éerri linísa licúmpliacoo liéni tánerricoo ináneewa.

²²Quinínama natáania Jesús nácu sáica ya nacáarrudau nacába liá'a limánica sáictaica. Nasátada'ee néemiu nayá wáacoo:

—¿Jócaita le José cúulee léji liéni?

²³Jesús éeba'ee nalí:

—Yáawaiyi numá irrú, imámina nulé léju liéni chuánshica: ‘Médico, jichúni jiyá jájiu.’ Mawí imámina nuléjoo: ‘Liá'a wéeminica jimédani Capernaúm rícu, jiméda lécchoo ája áani chúnsai jicáinabeerra íta'au.’

²⁴Ne mamáarraca limá'ee: —Ne yáawaiyi jiní báqueerri cáiiwadedacai Dios chuáni, jócai sáica narrishibia lishínaa cáinabi ita'au. ²⁵Yáawai méetaa íchabate máanirriini Israel rícu, éerri liyá'inaami liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacu Elíasca, quéecha'inaamite jócu liúwau matálii camuí ya béewami mawí, jáiwa íchaba íinaishi quinínama Israel cáinaberra ita'aa; ²⁶ne Elías Dios jócai libánua nali náa'a máanirrinica Israel rícu, ne ta chaléjani Sarepta néerra, urrúni lirrú liá'a chacáalee Sidónca. ²⁷Chacábacanaa íchabate bálinenaiu liyú liá'a chorrówa íyeerri náinaa Israel rícu, éerrimi liyá liá'a cáiiwadedacaimi Dios chuáni báinacu Eliseoca, ne jiní éeneerri lichúnicoo néenaaca bácai rími Naamán, chéesaicani Siria sáica.

²⁸Quéecha'inaami néemi quinínama liéni, náa'a yáaine sinagoga rícu íiwirri wérri nawówa bájjalanaa. ²⁹Nabárrua'inaamiu, jáiwa najéda chacáalee rícuha Jesús, natée'e wáni dúuli áacai ítala chacáalee yáctaca, quéewique'e najúsunedacani cáinacula néenini. ³⁰Ne Jesús bésunau nadécumi quinínama, jáiwa liáu néenee.

Báqueerri washiálicuerri wálierri áabai espíritu máashii

(Mr 1:21-28)

³¹Jesús yá'eewoo Capernaúmra, áabai chacáalee Galilea sái, ne léerdi nawówa íyabactacoo léewida náa'a chóniwenaica. ³²Ne náa'a chóniwenai nacáarrudau nacába léewidacalaca, jiníwata táanierri quinínama wánacaalashiyu.

³³Sinagoga rícu báqueerri washiálicuerri yá'ee wálierri demonio, jáiwa'ee limáidada lidánaniyuwai:

³⁴¡Jimáaca wayá! ¿Tánda jiníquiú wáajcha, Jesús Nazaret néenee sái? ¿Jiyá ínuerri'e jimárda wayá? Nuyá cúnusierri jiyá, nuá léenaa jiyá majíconaica Dios shínaaca.

³⁵Jesús cáita'ee liá'a demonioca limá'ee lirrú:

—¡Manúmata ya jimáaca liéni washiálicuerrica! Néenee liá'a demonio liúca liá'a washiálicuerrimica cáinabi rícula nanáneewa quinínama, ya jáiwa lijiáu liúchai jiní limédacta lirrú máashii. ³⁶Quinínama nacáarrudau'eewoo, ya namá'ee nali wáacoo:

—¿Tána chuánshiqui jiliéni? Quinínama liá'a wánacaleerrica ya liwítec dánani liéni washiálicuerrica liwána najiácoo náa'a espíritu máashiinica, ¡ya nayá jiáneu!

³⁷Ya natáania sáica Jesús nácue quinínama líta'aa liá'a quinínama cáinabica.

Jesús chúni Simón Pé'eru néerru

(Mt 8:14-15; Mr 1:29-31)

³⁸Jesús jiá'inaamiu sinagoga rícuha ya jáiwa liwárroo líbana lícula liá'a Simónca. Linéerru liá'a Simónca bálinechoo'eewoo ruyáca, máanui

wérri licámuna, nasáta Jesús yúcha runácuí. ³⁹Jesús tájia'eewoo ruyáctaca ya jáiwa licáita liá'a licámunacaa, jáiwa licámuna éedawai, liyáalimi, jáiwa rubárruawai ya ruchánau rushírueda nalí.

Jesús chúni íchaba Chóniwenai bálíneueu

(Mt 8:16-17; Mr 1:32-34)

⁴⁰Éerri wárruau'inaami liyá cáí, quinínama náa'a nawáalia bálina-caalashi, matuínaami bálínacaalashi natée'e nayá Jesúsru; ne jáiwa lichánaa licáajiu nanácuí bácaínaa, jáiwa lichúni nayái. ⁴¹Ne náiiibicha náa'a bálíneuaicoo íchaba lécchoo najiáu náa'a demonioca, namáidadaca namá'ee: —¡Jiyáwa lierra Dios Cúuleeca! Ne Jesús cáita náa'a demonioca, ya jócu línda natáaniaca, jiníwata náaca léenaa liyá liá'a Mesíasca.

Jesús íiwa liá'a chuánshica sinagoga rícu

(Mr 1:35-39)

⁴²Jucámarra'inaami, Jesús jiáu chacáalee rícuca, áabai yáarruishi jiníctala yáairri. Ne náa'a chóniwenai namúrru liyá, jáiwa náiiinu liyáctala liyáca. Nawówai náayabedacani jócubechata liáu, ⁴³ne Jesús má'ee nalí:

—Lécchoo arrúnaa nuíwa liáni chuánshi sáicaica linácue sái liá'a Dios wánacaalactalaca nalí náa'a áabi chacáaleeca, linácueji liéni Dios bánua nuyá máyala áani.

⁴⁴Cháwa'ee Jesús íiwa liá'coo liá'a chuánshica sinagoga rícuba cáinabi nashínaa náa'a judíobinica.

Natésu jócai nacába cáji

(Mt 4:18-22; Mr 1:16-20)

5 ¹Áabai éerrite, Jesús yáa liyáca litácoowa liá'a manúa jí'ineerri Genesaret, lisíntia nabádeda liyá náa'a chóniwenai máanabanaamica wówenai néemi Dios chuáni. ²Jesús cába chámai lancha cáina nácu. Máisananiyaca níwata náa'a catésucanica yúrrucuenaiu lirrícucha nabádeda nashínaa máayau. ³Jesús yúrrucoo áabai lancha rícua, Simón shínaaca, jáiwa liwána lidánaa píituita litácooweji bachátairra. Jáiwa liwáau lirrícu liá'a lanchaca néenee lichánau léewida náa'a chóniwenai. ⁴Linísa'inaami litániacai, limá'ee Simónru:

—Jitée liá'a lanchaca chaléeni bachátala dujíwactalaca, ya ta yúca ishínaa máayawai itésuque'e.

⁵Simón éeba'ee:

—Quéewidacai, táayenaa watráawajaaca watésuca, ne jiní wérri wajédani; ne jiyáctaca bánuani, nuá'au nudáquinia numáayaniu.

⁶Ne naméda'inaami jíni, náawaqueda bájjalanaa cubái liá'a namáayani atéwanamai súbirriacoo. ⁷Néenee namáida náa'a nashínaa najúnicaica

máinecoo áabai lancha rícu, quéewique'e náacoo nayúda nayá. Néenee náau néerrai, nacámusheda náa'a chámai lanchaca atéwa namácta natámucoo. ⁸Simón Pé'eru cába'inaami liéni, litúyau liúrruimiyu Jesús náneewa limá'ee lirrú:

—¡Jishírriu núcha, Nuwácali, níwata nuyá cajíconai!

⁹Jiníwata Simón ya quinínama cáarrudenaiu nacába liá'a najédau cubái, máanaba náami jócai nacába cáji. ¹⁰Lécchoo cáarrudenaiu náa'a Santiago ya Juan, Zebedeo éenibica, Simón máanabacaca. Ne Jesús má'ee Simónru:

—Ocáarru jiyá; léjta jinísau jitésucái, chacábacanaa jimúrru nulí chóque'e chóniwenai nasíguia nuyá.

¹¹Néenee natée lanchami litácoowalai, namáaca quinínama, jáiwa náau Jesús yájchai.

Jesús chúni báqueerri bálinnerriu lepra

(Mt 8:1-4; Mr 1:40-45)

¹²Áabai éerrite, Jesús yáa liyáca áabai chacáalee rícu, líinu báqueerri washíalicuerri bálinnerriu chorrówa íyeerri náinaa jí'ineerri lepra; licába'inaami Jesús litájiau linánimiyu cáinabi nácula, lisáta'ee liúcha:

—Nuwácali, jiwówaicta, jichúni nuyá nubálinacaala yúcha.

¹³Jesús dúnu'e licájaiyu wáni, limá'ee:

—Nuwówai, ¡jichúnico! Liyáalimi libálinacaala'ee chorrówa íyeerri líinaa éedau liúcha, ¹⁴Jáiwa Jesús ma lirrú:

—Jiníwaa jíiwani jiyárrujoni; bácai rímii jiáu jíyadacoo sacerdote náneewa, ya jitée jishínaa jiméetua'inau jiyáu, liá'a Moisés wánaniami imédaca, quéewique'e quinínama yáa léenaa jáica sáica jiyái jibálinacaala yúchau.

¹⁵Ne mamáarraca, Jesús íiwanaa cáarraliacoo quinínama matuínaami, ya íchaba chóniwenai yáawacau néemique'e lichuáni ya lichúnique'e nabálinacaala. ¹⁶Ne Jesús lishírriu jiníctala yáairri quéewique'e li'óracoo.

Jesús chúni báqueerri macáwai

(Mt 9:1-8; Mr 2:1-12)

¹⁷Áabai éerri Jesús éewidacta liyáca, nawáau nayá néeni náa'a áabi fariséobini ya quéewidacánica ley shínaabinica íinuenai quinínama chacáalee rími Galilea shínaaca, ya Judea ya Jerusalén néenee. Ya Dios wítee íyadau Jesús nácu lichúni náa'a bálinaicoo. ¹⁸Néenee áabi washíalicuenai íinu índenai báqueerri macáwai liárrubai íta'au. Nawó-waicta'ee nawárrueda cuíta licúlani ya náyada Jesús náneewani; ¹⁹Ne jócu náiiinu táshia nácuha nawárrua jíni, jiníwata bájjialaca íchaba chóniwenai; jáiwa náirda liyá cuíta íteeji, néeda bájjirra cuíta báinaa ya náurrucuedaque'e liyá néenee bálinnerrico liárrubai íta'au, néeni

béewami nali quinínama, Jesús náneewa. ²⁰Quéecha'inaami Jesús yáa léenaa néebida'inaa linácu, limá'ee lirrú liá'a bálínerricoo:

—Nujúnicaí, jijíconaá jái méetuacuawai.

²¹Néenee náa'a quéewidacanica ley shínaabinica ya náa'a fariséobinica nachánau napénsaaca: “¿Tána léji liéni éneerri limá chá'a chuánshi máashii Dios nácula? Bácai rími Dios éneerri liméetua jíconaashi.”

²²Ne Jesús yáirri léenaa liá'a napénsaani nayáca, lisáta'ee léemiu nayá:

—¿Tána ipénsa irrúwoo chárra? ²³—¿Tána mawí jócu tráawajui, wamácai: ‘Jijíconaá máaquerriu liméetuacuawai’, o numáca: ‘Jibárroo jijínau?’ ²⁴Ne nuyadaminaa irrú, nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca wálierri wánacaalashi cáinabi ita'aa liméetua'inaa jíconaashi.

Néenee limá lirrú liá'a macáwaica:

—Numá jirrú, jibárroo, jiwína jiárrubaiu ya jiáu jíibana néerrau.

²⁵Liyáalimi, liá'a macáwaica léenuu libárruacoo quinínama náneewa, liwína liárrubaiu lirrú wánimicoo ita'aa, jáiwa liáu líibana néerrawai liá saícai Diosru. ²⁶Quinínama nacáarrudau nacábacani, jáiwa náa saícai Diosruí ya bájjialanaa nacáarrudacoo namá'ee:

—Wáalee wacába watuíyu jócai wacába cáji.

Jesús máida Levírru

(Mt 9:9-13; Mr 2:13-17)

²⁷Liáwinaami liéni, Jesús jiáu, jáiwa licába báqueerri cacóbracai impuesto Romarru. Jí'ineerri Levi, wáairriu liyáca yáarrubaishi ita'aa licóbra liyá impuesto. Jesús má'ee lirrú:

—Jisíguia nuyá.

²⁸Néenee Leví bárroowai, limáaca quinínama, jáiwa liáu Jesús yáajchai. ²⁹Táicala'inaami mawí, Leví méda áabai fiesta máanui wérrí líibana néeniu Jesúsru; ya íchaba náa'a cóbrenai impuesto Romarru, náajcha náa'a áabi chóniwenai, wáaineu nayáca mesa nácula náajcha. ³⁰Ne náa'a fariséobinica ya náa'a quéewidacanica ley shínaabinica néenacajaa, nachánau nacáida Jesús shínaa éwidenaicoo. Namá'ee nali:

—¿Tánda íya ya írra náajcha nárra cacóbracani impuesto ya cajíconaanica?

³¹Jesús éeba'ee nachuáni: —Náa'a saícanica, jócani rúnaa médico, ta nayá náa'a bálínenaicoo. ³²Nuyá jócai ínu numáida náa'a saícanica, nuíinu numáida náa'a cajíconaanica, quéewique'e néejueda nayáu Diosru.

Linácue saí liá'a ayúnoca

(Mt 9:14-17; Mr 2:18-22)

³³Néenee namá'ee Jesúsru:

—Náa'a casíguiacani Juan ya fariséobini shínaaca yúnenai bájjialanaa ya naméda bájjialanaa oración, ne jishínaa éwidenaicoo jíajcha éerri jútainchu náaya ya náirra.

³⁴ Jesús éeba'ee nalí:

—¿Léewaminaatau éewa iwána nayúnaa náa'a namáidani áabai matri-móniorru, nácula liyá náajcha néeni liá'a novioca? ³⁵ Ne línuminaa liá'a éerrica, natécta'inaa liá'a novioca; jáicta líinu liá'a éerrica, liyáaliminaa nayúnaajoo.

³⁶ Chá'a léecchoo líiwa nalí áabai licábacanaa:

—Jiní dáulerrí áabai íbalashi wáalii quéewique'e lichánaida áabai íbalashi dánumimi. Ne limédactacala cháni'i, ya táminaa líuca liá'a íbalashi wáliimica; mawíyi liá'a shídanaamica wáalii, jócai sáicta máacacoo íbalashi dánumimi yáajcha. ³⁷ Ne jiní léecchoo wanuácala vino wáalii áabai ímanaashi salírrani rícula, níwata liá'a vino wáliica wáneerri lisúbirriacoo liá'a ímanaashi dánumimica, léjta liá'a ímanaashi ya liá'a vinoca jái líucawai. ³⁸ Tádawa arrúnaa wanuá vino wáalii lírrícula liá'a ímanaashi wáliica. ³⁹ Ne liá'a írrerri vino salírrani, jócai wówai liáwinaami vino wáalii, jiníwata jái limái: 'Liá'a vino salírranica mawí sáictaca.'

**Náa'a éewidenaicoo Jesús yáajcha éerruedenai trigo íta
léerdi nawówa íyabactacoo
(Mt 12:1-8; Mr 2:23-28)**

6 ¹ Áabai éerri nawówa íyabactacoo Jesús jínaniu nabáanacaala íibi. Lishínaa éewidenaicoo liájcha néerrua líta liá'a trigoca, ya ta nacárra nacáaji rícuu jíní ya ta náaya líimii. ² Jáiwa áabi fariséobini nacába'inaami líáni, nasáta néemiu:

—¿Tánda iméda iyá líerra jócai wéewa waméda éerdi wawówa íyabactacoo? Jiníwata jócai ley índa wamédaca.

³ Jesús éeba'ee nachuáni:

—¿Jócai iliá icábau Dios chuáni nácu báitate David ya náa'a limána-baca nawáaliante ínaaishi? ⁴ Jáiwate liwárruawai Dios íibana rícula, jáiwa liwína náji náa'a páanica nashírrini Diosru, líya liyái ya liá náaya léecchoo náa'a limánabaca, báawita bácai rími ta náa'a sacerdotébinica éewata náayacani bácai liá'a páanica.

⁵ Néenee Jesús ma mawí:

—Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, nuwáalia wánacaalashi linácu liá'a éerrica nawówa íyabactacoo.

**Liá'a washiálicuerrica máacarrai cáaji
(Mt 12:9-14; Mr 3:1-6)**

⁶ Áabai éerri nawówa íyabactacoo náa'a judíobinica, Jesús wárruerrii sinagoga rícu ya lichánau léewidaca. Báqueerri washiálicuerri yáairri néeni máacarrai cáaji ché'e sáicaquictejica. ⁷ Néenee néeda litúinaa liá'a Jesúsca náa'a éewidenaica Moisés shínaa ley ya fariséobini léecchoo,

nacábaque'e lichúnicta liá'a máacarraí cáaji, lirrícu liá'a éerrica nawówa íyabactacoo, néewaque'e náa lijíconaa liá'a Jesúsca. ⁸Ne liá'a Jesúsca, liá léenaa chítashia nawítee jíni, limá lirrú liá'a washiálicuerrica máacarraí cáaji:

—Jibárrroo, jimédau béewami.

Néenee libárruawai. ⁹Néenee Jesús ma nalí náa'a áabica:

—Nuwówai nusáta nuéemiu iyá áabai chuánshi rími: ¿Lirrícu liá'a éerrica wawówa íyabacoo, wéewa waméda sáicai o máashii? ¿Wawáseda cáwicaishi o wamárdacani?

¹⁰Linísa litáania náajcha, liá'a Jesúsca licába quinínama litéejiu limá lirrú liá'a washiálicuerrica:

—Jidúcuá jicáajiu.

Liméda jíni, sáicai báaniu jíni licáajica. ¹¹Ne náa'a áabica íwirrini wérrí nawówa. (Namáctacala'ee Jesús méda lijíconau litráawajaaca lirrícu liá'a éerrica nawówa íyabactacoo). Táda natáania nalí wáacoo tánashia néewa namédaca Jesús júnta.

Jesús níwa náa'a doce éewidenaicoo

(Mt 10:1-4; Mr 3:13-19)

¹²Liyáali éerrite, Jesús yáau áabai dúuli ítala li'óracoo, libésuneda quinínama táayebée li'óracoo Diosru. ¹³Quéecha'inaami jucámarra cáí, limáida lishínaa éewidenaicoo, jáiwa liwína doce néenaa, liá nají'inaa apóstolu. (Wówerri limá bánuani naméda áabai tráawajuca). ¹⁴Léewa nají'inaa liáni: Simón, liá liéni jí'inaa Pé'eru; Andrés, Simón éenajirrica; Santiago, Juan, Felipe, Bartolomé, ¹⁵Mateo, Tomás, Santiago, licúulee liá'a Alfeo; Simón liá'a Celote, ¹⁶Judas, Santiago cúuleeca, ya Judas Iscariote, liá'a náawiderríu liwítee máashii éejuederrí'inaa Jesús.

Jesús éewida íchaba chóniwenai

(Mt 4:23-25)

¹⁷Jesús yúrrucoo dúuli ítacha lishínaa apóstolu yáajcha, jáiwa limáacau áabai bacháida lícui. Néeni náawacau íchaba náa'a síguianai liyá, ya íchaba chóniwenai Judea shínaa cáinabi ítesanaca ya Jerusalén ya litácooweji liá'a Tiroca ya Sidón. Ínuenai néemique'e Jesús chuáni ya quéewique'e lichúni nashínaa bálínacaalashi. ¹⁸Ya náa'a carrúni jináata nanácueji náa'a espíritu máashii, máaquenai lécchoo sáica. ¹⁹Chacábacanaa quinínama Chóniwenai wówenai nadúnu Jesús nácu, níwata lichúnicala nayá quinínama liyú liá'a Dios wítee jíairricoo linácucha.

Liá'a saíctacta nawówa ya máashicta nawówa

(Mt 5:1-12)

²⁰Jesús cába'ee lishínaa náa'a éewidenaicoo liájcha, ya limá'ee nalí:

“Sáicta iwówa iyá carrúni jináatanica,
nówata liá'a Dios wánacaalactalaca ishínaa.

21 Sáicta iwówa iyá chóque'e ínaaishinirru,
jinówata imáacaminajoo cáawai.

Sáicta iwówa chóque'e iyá íchenaica,
jinówata liáwinaamiminaa icáidaminaajoo.

22 “Sáicta iwówa iyá jáicta máashii chóniwenai cába iyái, jáicta nawáana yáacuwai, jáicta máashii nanúma irrúí ya jáicta nacháani iyái jicá'a náa'a máashiinica, nunácueji nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca,

23 Sáicta wérri iméda iwówau, cashiámu iméda iwówau liyú liá'a sáicai liyáali éerri, nówata iyá ríshibianai'inaa máanui wérri sáicai áacairra; cháwa cábacanaa náinueda náa'a nawérrinaibimi chóniwenai náa'a íiwa-dedeenaimi Dios chuáni báinacu nabéecha.

24 “Ne, jái éénaa já'a carrúni jináata'inaa iyá rícubinica, jáni nisa sáicta iméda iwówawai!

25 “¡Ái éénaa já'a carrúni jináata iyá chóque'e nisenai cáawaica, ne liáwinaami'inaa ínaaishi irrújoo!

“¡Ái éénaa já'a carrúni jináata'inaa iyá chóque'e cáidenaica, ne liáwinaami'inaa ícha irrúwoo máashii'inaa iméda iwówau!

26 “¡Ái éénaa já'a carrúni jináata'inaa iyá quinínama cáinabi ítesana náa irrú sáicai, ne cháwa cábacanaa nabésunacoo náajcha náa'a chóniwenai íbéecha sánaca, náajcha náa'a íiwadedenai Dios chuáni jócai yáawaiyi!

Caníinaa wacába wajínaiu

(Mt 5:38-48; 7:12)

27 “Ne iyá éemenai nulí numá irrú: Caníinaa icába ijínaiu, iméda nalí sáicai náa'a máashiini cába iyá. 28 Yáa nalí sáicai náa'a mándisieni iyá, í'óra nanácu náa'a máashiini numá inácucha. 29 Áiwee báseerri jiwí-dani já'a, jináawida lirrú béema; ne áiwee éederri jisácuni já'a, jimáaca léchchoo litée jicámisani. 30 Ne matuínaami tánashia nasátani jiúcha, jái lirrúni, ne léedacta jishínaa, ujisáta liúchani. 31 Iméda náajcha náa'a chóniwenai, chaléjta iwówa naméda yáajcha náa'a áabica.

32 “Ne iyá caníinacta icába iyá jájiu liá'a caníinai cába iyá, ¿tána iwáalia mawí sáicacai? Áawita náa'a cajíconaanica caníinaa nacába yáacacoo. 33 Ne imédacta nalí sáicai náa'a médenai irrú sáicai iyá jájiu, ¿tána iwáalia mawí sáicacai? Áawita náa'a cajíconaanica naméda sáicai nalí wáacoo. 34 Ne ipréstacta nalí bácai náa'a ipénsani éejueda irrú lijúnta náa'a sái, ¿tána íyada néenii iwíteecoowai? Léchchoo náa'a cajíconaanica préstenai nashínaa wáacoo bácaínaa napénsaa narríshibia lijúnta sái náucha wáacoo. 35 Iyá éewenai caníinaa icába ijínaiu, ya iméda nalí sáicai, ya éewa iprésta ishíнау jiní inéndacala néejueda irrú lijúntanaa

sái. Cháminaa máanui ishínaa saícabee ya iyáminaa léenibi liá'a Dios áacai saíca, liá'a léechoo saícaica náajcha náa'a chóniwenai cháaninica, ya náa'a máashiinica. ³⁶Arrúnaa iyá carrúni jináata icába áabi, léjta carrúni jináata isáljinaa Dios cába iyá.

Ujiúca áabi máashiiquictala

(Mt 7:1-5)

³⁷“Ojiúca áabi máashiiquictala, jócubeecha Dios yúca jiyá máashiiquictala léchho. Jócu jiá áabi jíconaa, ya Dios jócuminaa liá ijíconaa léchho. Jimíya máecha áabi jíconaa, ya Dios pérdoonaminaa iyá. ³⁸Yáa áabirru, ya Dios liáminaa irrú léchho. Liáminaa ishínaa cháacala rícu áabai léenedayu'inaa saícai wérri, libádadani, licúsudani ya cashiámunaa. Dios éenedaminaa iyá léchho léjta cábacanaa éenedau'u áabibi.”

³⁹Jesús máaca nalí liéni licábacanaa: “¿Léewaminau báqueerri matuíyii lijíneda báqueerri matuíyii wítabii? ¿Jócuminaa nacáu chámatanaa útawi rícula? ⁴⁰Jiní báqueerri éewiderricoo mawíyii lishínaa quéewidacai yúchau; jáicta limárda lishínaa estúdiowai línuminaa limédacoo léjta lishínaa quéewidacai.

⁴¹“¿Tánda jicába jéenajirri tuí rícu catábibee, ne jócu jicába liá'a áicuba dánumimi yáairri jituí rícu? ⁴²Ne jócta jiá léenaa jiwáalia'u áicuba dánumimi chúnsai jituí rícu, ¿chíta jéenau'u jimá jéenajirrirru jini: ‘Nuéenajirri, jında nujéda'aa jituí rícu cha liérra catábibeeca?’ ¿Chámai wíte! Jijédau quéechanacu liérra áicuba dánumimi yáairri jituí rícu, táminaa cha jéewa jicába saíca quéewique'e jéewa jijéda jéenajirri tuí rícu cha catábibee.

Liá'a banácalica wacúnusiani líta nácuejiu

(Mt 7:17-20; 12:34-35)

⁴³“Jiní banácali saícai éewa liá lítau máashii, jiní banácali máashii éewa liá lítau saíca. ⁴⁴Quinínama banácali wáa léenaa wacába líta nácuejiu: Jócu wéewa wawína ítashi saícai áabai túwirri náanai ítacha, jiní wéewaca wawína uva catícali ítacha. ⁴⁵Liá'a washiálicuerri saícaica, táanierri chuánshi saícai, níwata saícacala liá'a yáairri liwówa lícu, liá'a washiálicuerri máashiica, táanierri chuánshii cacháninai, jiníwata máashii liá'a yáairri liwówa lícu. Ne tándawa liá'a cashiámui ya liwówa lícu, léewa linúma táaniani liérra.

Náa'a chámai cúta dánanica

(Mt 7:24-27)

⁴⁶“¿Tánda imá nulí, ‘nuwácali, nuwácali’, ne jócani méda léjta numáyu'u irrú? ⁴⁷Nuíwa'ee irrú liá'a cháí cábacanaa ínuerri nulí léemi nuchuáni ya limédani liá'a numáni lirrú: ⁴⁸cháí cábacanaa léjta

báqueerri washiálicuerri, jáicta libárrueda líibanawai, quéechanacu liméda dujíwala útawi, ya ta limáaca lidánani íba íta'aa. Quéecha'inaami manútaa méedai, unésaca ínu linácula liá'a cuítaca, ne jócu léenaa lichúndaqui jíni, níwata bárruerriu sáica íba íta'aa. ⁴⁹Ne liá'a éemerri nuchuáni, ya jócu liméda liá'a numáni lirrú, cháí cábacanaa léjta báqueerri washiálicuerri bárruedeerri líibanau cáina íta'aa, jáiwa jócu liá'a lidánani dujíwalai; quéecha'inaami manútaa méedai unésaca ínu lítala liá'a cuítamica, jáiwa licáuwai limáacacoo licáarraliacoo.”

Jesús chúni báqueerri shírruederri lirrú liá'a wánacaleerri romano sái
(Mt 8:5-13)

7 ¹Jesús nísala'inaami litáania náajcha náa'a chóniwenai, jáiwa liáwai Capernaúm néerra. ²Néeni báqueerri yáa Roma sái nawácali náa'a soldádoca, wálierri báqueerri shírruederri lirrú caníinai wérrí licábaca, bálínerriuminaatanaa atéwacta máanalicani. ³Quéecha'inaami romanobini wácali éemi natáania Jesús nácu, libánua áabi salínai judíobini shínaaca, quéeewique'e nasáta liúcha liácoo lichúni liá'a shírruederri lirrú liá'a romano wácalica. ⁴Jáiwa náiiinu Jesús yáctalai nasáta liúcha cáiwinaa namá'ee lirrú:

—Liéni wawácalica sáicanatai jiyúdaca, ⁵jíníwata caníinai licába washínaa chóniwenai quinínama, ya liwána naméda walí washínaa sinagoga.

⁶Jesús yáau náajchai, ne quéecha'inaami urrúni líinu cuítarrui, liá'a nawácalica libánua áabi lijúninaiu namá lirrú: “Nuwácali, chajiwíte-mija, jíníwata nuyá jócai sáicanata jiwárruacoo núbana rícula; ⁷tándawa, jócu nuáu nuyá jájiu numúrru jiyá. Bácai rími jái wánacaleerri chuánshi quéeewique'e jichúni shírruederri nulí. ⁸Jíníwata nuyá jájiu yáairri nuwánacaala nácu léchchoo, liyáalimi léchchoo nuwáalia náa'a soldado nuwánacaalaninica. Jáicta numá néenaa báqueerrirruí jíayú, arrúnaa liácoo; jáicta numá báqueerrirruí jínúu, arrúnaa línuca; ya jáicta nubánua nushínaa shírruederri nulí liméda nuwánacaala, jái liméda jíni.”

⁹Jesús cáarrudau léemi jiliéni, licábateda nalí náa'a chóniwenai yáaineu líshirricu, limá'ee nalí:

—Ne yáawaiyi numá irrú, jíníwita Israel rícu nuínuni nácu éebiderri wérrí léjta líáni washiálicuerrica.

¹⁰Quéecha'inaami néejocoo cuíta néerra, náa'a libánuanimica náiiinu linácu liá'a cashírruedacaica, jái sáicacai.

Jesús cáweda rucúulee ruá'a báquetoo finetoo máanalíu finirrimi

¹¹Liáwinaami Jesús yáau áabai chacáaleerra jí'ineerri Naín, náajcha náa'a lishínaa éewidenacoo ya íchaba chóniwenai liájcha mawí.

¹²Líinu'inaa urrúni chacáalee numá lícula, licába náinda náacoo

báqueerri máanalii naquénique'inini. Liyámi'e bácairrimi rucúuleeca ruá'a máanalíu íinirrimi, ya íchaba chóniwenai chacáalee rícu sána yáaineu ruájcha. ¹³Jesús cába'inaa ruyái, néenee carrúni jináata licába ruyái limá rulí:

—Ujícha.

¹⁴Néenee Jesús rúniu lidúnu cajón nácu, néenee nabárruawai náa'a índenai náacoo liá'a máanalica. Néenee limá lirrú liá'a máanalica:

—Ícúlirrijui, numá jirrú: ¡jibárroo!

¹⁵Néenee libárrueda liá'a máanalimica ya ta litániaca, néenee Jesús éejueda litúwarru jíni. ¹⁶Nacába'inaa liáni, cáarru quinínama náa'a chóniwenai náa Diosru sáicai namá'ee:

—Báqueerri cawénii cáiiwadedacani Dios chuáni jíárriu wáibi.

Namá'ee lécchoo:

—Dios ínuerri liyúda lishínaa chóniwenai.

¹⁷Néenee náiiwadedá liá'a namáni Jesús nácucha quinínama lirrúcu liá'a Judeaca rícu lécchoo liá'a cáinabi yéerri Judea téjei.

Náa'a Juan Bautista bánuanica

(Mt 11:2-19)

¹⁸Juan éemi quinínama liá'a Jesús médanica, náiiwacala lirrúnini náa'a máinecoo liájcha. Limáida chámata néenaa, ¹⁹jáiwa libánua Jesús néerra jíni, nasátaque'e néemiuni liyácta yáawaa liá'a nanéendani nayáca, o wanéendawee báqueerri. ²⁰Náa'a Juan bánuanica narrúni'eewoo Jesúsru namá'ee lirrú:

—Juan liá'a Bautístaca libánua wayá wasátaque'e wéemiu, jiyácta liá'a wanéendani wayáca o arrúnaawee wanéenda báqueerri.

²¹Liyáalimi nanáneewa Jesús chúni íchaba chóniwenai bálinaicoo ya liá'a máashii yáairri nanácu, ya náa'a wáalianai espíritu máashii, jáiwa liwána íchaba matuúni cábaca. ²²Néenee léeba nachuánii: —yáayu Juan néerra íiwa lirrú liá'a icábanica ya liá'a éeminica. Íiwadedá lirrú náa'a matuúnica éewenai nacábaca, náa'a macáwanica éewenai najínacoo, náa'a cacháunonica méetuerríu náucha liá'a nabálinacaalaca, náa'a mawíbánica éewenai néemica, náa'a máanalínimica éejueneu nacáwíacoo, ya nalí náa'a carrúni jináatanica náiiwa liá'a chuánshi wásedeerri'inaaca. ²³Sáicta liwówa liá'a chóniwerri éebiderrí nunácu mamáarraca, jócai náawida liwíteu núcha.

²⁴Quéecha'inaami náacoo náji náa'a Juan bánuanimica, Jesús chánau litánia chóniwenairru Juan nácu, limá'ee nalí: “¿Tána ijiáu icábacai iyá chaléeni jiníctala yáairri? ¿Áabai basué cáuli cúsudani? ²⁵Ne jócta, ¿tána ijiáu icábacai? ¿Báqueerri washíalicuerri cawéni namái íibala? Iyá yáine léenaa náa'a súwedenai íibalashi cáwena namái yáainei nawíteeyu, yáainai návana rícu náa'a wánacaleenaica. ²⁶Ne cháctani, ¿tána

ijiáu icábacai? ¿Báqueerri íiwadedeerri Dios chuáni? Jajá, yáawaiyii, ne báqueerri ta mawíyii máanui liúcha liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacu. ²⁷Juan liá'a litáanianimi nácu liá'a cáashtaca:

‘Nubánua catéecai nuchuáni jibéecha,
 quéewique'e lichúni jibéecha injbaa.’

²⁸Ne yáawaiyi numá irrú, náibicha quinínama ná'a washiálicuenai, jiní máanui Juan yúcha mawí; ne áawita liá'a mawí píitui Dios wánacaa-lactalaca mawíyii máanui liúcha.”

²⁹Quinínama ná'a éemenai Juan chuáni, áawita ná'a cacóbracani impuesto Romarru, wánenai Juan bautisa nayá, néebidacala yáawaa Dios machácanii; ³⁰Ne ná'a fariséoca ya ná'a quéewidacánica ley shínaaca, jócani índa Juan bautisa nayá, nacháani quinínama liéni Dios wóweni liméda nawícaubali.

³¹“¿Chíta nacábacanaa ná'a chóniwenai chóque'e sánaca? ¿Chíta nacábacanaa jíni? ³²Cháni cábacanaa léjta ná'a sámanaica wáainecoo naséwicaca plaza rícu ya ta namáidada najúnicairruwai:

‘Wáinuuate irrú butútu,
 ne iyá jócani báaweda;
 warrábate shímashi cáiwii wítama,
 ne iyá jócani ícha.’

³³Áawita Juan Bautista ínuca, jócai íya páani jiní lírraca vino, ne iyá máinai jáica liwáalia áabai demonio. ³⁴Néenee liáwinaami núfinu nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, íyerrica ya núfirra, ne iyá máinai jáica yawíqui jíni ya cáirracalai, najúnicai ná'a chóniwenai máashiini íwanaa ya ná'a cacóbracani impuesto Romarru. ³⁵Ne Dios íyada quinínama liwíteu linácueji liá'a limédanica.”

Jesús líibana néerra liá'a Simón fariséoca

³⁶Báqueerri fariseo cúmida Jesús íya liájcha, jáiwa Jesús yáau líibana néerrai. Liwáau liyá mesa nácula, ³⁷jáiwa báquetoo ínetoo máashiu íwanaa yáichoo lirrícu léja liá'a chacáaleeca, jáiwa ruá lénaa Jesús yáacoo líiya líibana néerra liá'a fariséoca, ruínda áabai frasco jí'ineerri alabastro^b cashiámu juménibee. ³⁸Ruchánau ruíchaca Jesús íiba néeni, rusábida rutuí yáabiyu. Jáiwa rumácarra ruwíta báinayu, ya ta rushíshi líibai, jáiwa runuádeda juménibee linácuí. ³⁹Liá'a fariseo cúmideerri Jesús, licába'inaamini liéni limá'ee lirrúwoo: “Liéni washiálicuerrica yáawaictata báqueerri cáiiwadedacai Dios chuáni, liá'aca ta lénaa tána-shia chóniwetooa róji ruárta dúnuechoo ruyá linácu: báquetoo ínetoo máashiu íwanaa.” ⁴⁰Néenee Jesús ma lirrú liá'a fariséoca:

—Simón, nuwáalia áabai chuánshi nufiwani'inaa jirru.

^b 7:37 Áabai íiba namédau ná'a frascoca.

Léeba'ee liá'a fariséoca:

—Jíiwate nulíni, quéewidacai.

⁴¹Néenee Jesús má'ee lirrú: —Chámata washiálicuenai mówiniate warrúwa báqueerri caprétacai warrúwa. Báqueerri mówiniate léjta liwéni liéni quinientos éerrictaca, ya liá'a báqueerrica cincuenta éerrictaca; ⁴²ne jócala néenaa napáida lirrúni, liá'a caprétacai nalíni, jáiwa jócu liwána néējueta lirrúni liérrumirrai náa'a chámataca jíni. Ya ta jíiwa nulí jíni, ¿tána néenaa caníinaa licába mawí?

⁴³Simón éeba'ee lichuáni:

—Nulí tá'ee liá'a washiálicuerri mawíyíi mówiniaca.

Jesús má'ee lirrú:

—Yáawaiyi jimácaa.

⁴⁴Néenee licába rulí ruá'a ínetooca, Jesús má'ee Simónru: —¿Jicába róji ruáni ínetooca? Nuwárroo jíibana rícula, ne jócu jái nulí shiátai nubádeda'inaa nuíibau; ne ta rója ruáni ínetooca bádedeechoo nuíiba rutuí yáawiyu, ya ta rumácarra ruwíta báinayu jíni. ⁴⁵Jócai shíshi nuyá, ne ruyá rícue ruwárruacuwai jócau máaca rushíshi nuíiba. ⁴⁶Jóca jíinu nuwíta nácu aceite, ne ruyá nuádedeechoo juménibee nuíiba nácu. ⁴⁷Tándawa numá jirrú íchaba wérri rujíconaa méetuerríu, níwata bájjialaca caníinaa rucábaca; ne liá'a chóniwerri pítui mówiniaca, pítui líyada caníinau'u licá'aca.

⁴⁸Néenee Jesús má'ee rulí ruá'a ínetooca:

—Jijíconaa jái méetuacuwai.

⁴⁹Náa'a áabi yáainai nayá néeni, nachánau nasáta néemiui nayá jájju:

—¿Tána léji liéni éeneerri liméetua jíconaashi?

⁵⁰Ne Jesús má'ee mawí, rulí ruá'a ínetooca:

—Jéebidacala jiyá'au jíconaa méetuacuwai; jáu chaiwíteemija'a.

Náa'a íinaca yúdenai Jesús

8 ¹Liáwinaami liéni, Jesús jínaniu íchaba chacáalee rícu ya náa'a júbinica, lichánau léewidaca ya líiwadeda Dios wánacaalactaca. Náa'a doce apóstolu natálideda liyá. ²Ya lécchoo áabi íina tálideda liyá, náa'a liwásedani espíritu máashíi yúcha ya áabata bálinacaalashi; náiiibicha lécchoo ruáu ruá'a María jí'ineechoo Magdalena, siete demonio jíánimicoo yúcha; ³lécchoo Juanaca, líinu liá'a Cúzaca, liá'a wánacaleerrimi Heródesru; ya Susana, ya áabi íchaba mawí náa'a yúdenaimi nayá líyú liá'a nawáalianica.

Liá'a licábacanaa linácu liá'a cáabanacaica

(Mt 13:1-9; Mr 4:1-9)

⁴Íchaba jáu chacáalee rícuha quéewique'e nacába Jesús, jáiwa náawacawai íchaba chóniwenai. Néenee líiwa nalí liéni áabai licába-

canaa: ⁵“Báqueerri cáabanacai jiáu licása líimi liá'a liáabanani'inaaca. Licása'inaamini, áabata líimi cáu iníjbaa lícu, jáiwa nabáweda jíni ya ta míshiidu íyaqui jíni. ⁶Áabata léenaa cáu íiba íibi; ne quéecha'inaami lipáquiacoo, jáiwa máacarra jíni cháuctacala lirrú shiátai. ⁷Áabata léenaa liá'a líimica cáu túwirri íibirra; ne quéecha'inaami lipáquiacuwai túwirri yáajcha, jáiwa lisácumeda jíni. ⁸Ne áabata cáu saícai cáinabi íta'aa; jáiwa lidáwinawai, liá lítau manuába, cáashia liá cien líimiu líta nácuu.” Léewa Jesús máni liéni, jáiwa limá mawí cadánani: “¡Náa'a wáalianai nawíbau, néemique'e!”

Tánda Jesús léewida chacábacanaayu

(Mt 13:10-17; Mr 4:10-12)

⁹Néenee lishínaa éewidenaicoo sáta néemiuni, chítashia liwówau'u limá léji liá'a licábacanaa. ¹⁰Jesús má'ee nalí: “Íyá Dios íyadani irrú liá'a báyeerricoo liwánacaalactalaca; ne áabimi nutáanianirru licábacanaayu; ya áawita nacábaca jócai néenaa nacába saíca, ya áawita néemica jócai néenaa náa léenaa.

Jesús chúni líiwa liá'a licábacanaa linácu liá'a cáabanacaica

(Mt 13:18-23; Mr 4:13-20)

¹¹“Léewa liwówau'u limá liéni licábacanaa: Liá'a banácali fímica wówerri limáca léewa Dios chuáni liérri; ¹²ne liá'a áabata líimi liá'a banácalica cáirricoo iníjbaa lícu, wówerri limáca náa'a éemenai Dios chuáni, ne Wawásimi íinu, jáiwa lijéda Dios chuáni nawówa rícuha, jócubeecha néebida ya jócu néewa nawáruacoo Dios yáctalaca. ¹³Liá'a líimi cáirricoo íiba íibi wówerri limáca, náa'a éemenai Dios chuáni narríshibia nawówa yáajcha wáni, ne jócani wáalia saíca najíchu; néebida áabata éerri rími, ne jáicta carrúnatai ínu náatalai jái namáaca Dios chuáni. ¹⁴Liá'a líimi cáirricoo túwirri íibirra, wówerri limáca, náa'a éemenai Dios chuáni, ne arrájuatayu náinda lisácumacoo nawówa lícu Dios chuánica nafánacalau éerri shínanaa nácu, namúrru warrúwa ya saícta nacába liá'a éerri íyadanica, chacábacanaa jócu néewa náa'a naméda saícai Diosru. ¹⁵Ne liá'a líimi cáirricoo saícai cáinabi íibirra, náwa chóniwenai méecuenai nawówau saíca máaqueneu nayáu néemi Dios chuáni namédaque'e léjta liwówau'u, ya ta nayá machácanii náayada nayáu léjta banácali yáairri lítau saíca.

Jesús táania licábacanaa liá'a lámparaca

(Mr 4:21-25)

¹⁶“Jiní túculeerri áabai lámpara ya ta libáyaqui jíni o limáaca cama yáajbalani, litúculiactani limáacani áacai, quéewique'e nawáalia jucá-marrabee náa'a wárruenaicoo. ¹⁷Ne cháwa cábacanaa, jiní báyeerri

néenaani'inaa náa léenaa, jiní liá'a cabáyaintaica éneerri'inaa náa léenaa ya limáacacoo jucámarranaa. ¹⁸Cháwa jáni, éemiu sáica, liá'a éemerri sáica, yáirri'inaa léenaa mawí, ne liá'a jócai éemi sáica, áawita liyá liá léenaa mawí, liyá pérderrri'inaa liá'a píttui rími liáni léenaa nácu.”

Jesús túwa ya léenajinai
(Mt 12:46-50; Mr 3:31-35)

¹⁹Jesús túwa ya léenajinai náinu liyáctalaca, ne jócu néenaa narrúnicoo lirrú, íchabaca wérrri chóniwenai. ²⁰Áabi náibicha íiwa Jesúsrui:

—Jitúwa ya jéenajinai náa'a yáa bináawa, wówenai nacába jiyá.

²¹Jesús éeba'ee:

—Náa'a éemenai Dios chuáni, ya naméda liwánacaala, náwa nutúwa ya nuéenajinai nárra.

Jesús iyabaida cáuli ya marrádaca
(Mt 8:23-27; Mr 4:35-41)

²²Áabai éerri, Jesús yúrrucoo áabai lancha rícua lishínaa éewide-naicoo yáajchau, limá'ee nalí:

—Wáau bajiála manúa. Jáiwa náawai. ²³Nácula nachuáu manúa íiwalirricu, Jesús máairri. Liyáalimi áabai cáuli wérrri íinu manúa yáacoo, jáiwa'ee liá'a lanchaca lichána cashiámu shiátaiyu, ya atéwacta natámucoo. ²⁴Néenee náau nacáweda Jesús namá'ee lirrú:

—¡Quéewidacai! ¡quéewidacai! ¡Watámucoo wayácai! Jesús bárrua'inaamiu litáania cáulirru ya marrádacarru, jáiwa machúnucunaa limáacacoo quinínama chawítemija'a. ²⁵Néenee limá lishínaa éewide-naicoo liájcha:

—¿Ta liáu éebidaumi jíni?

Ne nayá, cárdaneeneu nacábadedanica, nasátada'ee néemiu nayá wáacoo:

—¿Tánashia léji liéni, táanierri cáulirru ya shiátairru ya léewida lichuáni?

Jesús chúni báqueerri Gerasa néeni sái wáalierrri
íchaba espíritu máashiini
(Mt 8:28-34; Mr 5:1-20)

²⁶Déecu'inaami wáli náinu licáinaberra ítala liá'a Gerasaca, yáairri bajiála manúa, lijúntami liá'a Galileaca. ²⁷Jesús yúrrucue'inaamiu lancha rícucha cáinabi ítala, báqueerri washiálicuerri jiáu chacáalee rícucha, wáalierrri demonio, jáiwa lirrúniwai Jesúsrui. Íchaba wérrri éerri jócai súwa líibalau jiní liyácala cuíta lícu, níwata yáairri útawi rícuba máanalini yáarruica. ²⁸Quéecha'inaami licába Jesús, licáu liúrruimiyu Jesús náneewa, limáidada'ee:

—¡Ujníquiu nuájcha, Jesús Dios Cúulee áacai saíca! ¡Nusátani wérrí jiúcha jócubeecha jiwána nusúfria bájjiala!

²⁹Limá liáni jiníwata Jesús wáneerri lijiácoo liá'a espíritu máashiica liúcha. Íchabachu liá'a demonioca wáarroo lirrú; áawita chóniwenai bájjida liná ya líiba cadénayu quéewique'e nawínacani, liyá léenaani lisúbirriaca, ya liá'a demonio wána licánacacoo liácoo jiníctala yáairri.

³⁰Jesús sáta'ee léemiú wáni:

—¿Tána jijí'inaa?

Liyá'ee léeba'ee:

—Nují'inaa legión. Limá liáni jiníwata íchaba wérrí demonio cha wáarruacoo lirrú. ³¹Náa'a demonio nasáta Jesús yúcha jócubeecha libánua nayá liwítabami rícula chaléeni cástigu yáctala'inaa nalí.

³²Ne néeni íchaba puíti íyenai namáacoo dúuli nácu, náa'a espíritu nasáta Jesús yúcha líndaque'e nawáarruacoo puítirru; jáiwa Jesús índa nawárruacoo nalí. ³³Néenee najiáu náa'a demonioca liúcha liá'a washíalicuerrica, jáiwa nawáarroo puítirru, najiáu nacánacau najúsunacoo cáinacula shiátai yáacula, jáiwa néeni nasácumacuwai.

³⁴Náa'a túyenai nayá puíti, quéecha'inaami nacába liá'a bésuneerricoo, najiáu nacánacacoo, jáiwa náau náiiwadede chacáalee rícula jíni ya litéejibaa. ³⁵Náa'a chóniwenai najiáu nacábaca liá'a bésuneerricoo. Ne quéecha'inaami náiiu Jesús yáctalaca, náiiu linácu liá'a wálierrimi demonio, wáairriu liyáca Jesús íiba néeni, jái cáabalacai, jócai mawítee mawiá, jáiwa cáarru nayái. ³⁶Náa'a cábenai liá'a bésuneerricoo, náiiwadede chítashia liwásedau'lu jiníni liá'a wálierrimi demonio. ³⁷Quíninama náa'a chóniwenai yáainai Gerasa cáinaberra íta'aa, nachánau nasáta Jesús yúcha quéewique'e liácoo nacáinaberra ítacha, níwata bájjialaca cáarru nayá. Jócala nacába cáji liá'a bésuneerricoo. Jáiwa Jesús yúrruoco lancha rículai, jáiwa liáwai. ³⁸Liá'a washíalicuerrí demonio jiánicoo yúcha, lisáta Jesús yúcha quéewiquini'e liácoo liájcha, ne Jesús wána'ee limáacacoo limá'ee lirrú:

³⁹—Jéejoo jíibana néerrau ya jíiwadede quinínama liá'a Dios médani jirrú.

Liá'a washíalicuerrica, jáiwa liáwai ya líiwadede quinínama chacáalee rícu liá'a Jesús médani liájcha.

Jairo míyacaula ya báquetoo ínetoo dúnuechoo Jesús íibala nácu (Mt 9:18-26; Mr 5:21-43)

⁴⁰Quéecha'inaami Jesús éejuacuwai báaniu bajiála manuá, náa'a chóniwenai saícta nawówa níwata nanéndacala nayácani. ⁴¹Liyáalimi báqueerri íinu jí'ineerri Jairo, liwácali liá'a sinagogaca. Liéni washíalicuerrica litúyau Jesús íiba néeni, lisáta liúcha liáque'iu líibana néerra, ⁴²níwata liwáliacala bácau rími limíyacalau, wáliachoo doce camuí, wówechoo máanali ruyáca.

Nácula Jesús yáau, lisíntia nabádeda liyá náa'a chóniwenai íchabanica yáaineu líshirricu. ⁴³Náibiicha náa'a chóniwenai báquetoo ínetoo rícuete doce camuí ruwáalia bálinaaalashi írrai éechani, [ya rugásta quinínama ruwáalianica nanácula náa'a médococa,] ne jiní éeneerri lichúni ruyá. ⁴⁴Ruáni ínetooca rurrúniu Jesúsru liwójuna itéjei, jáiwa rudúnu líbala númacua, liyáalimi libárruau rúcha liá'a írrai éechau'u ruyá. ⁴⁵Néenee Jesús sáta léemiu:

—¿Tána dúnu nunácuí?

Ne quinínama nabáyaca liúchani, nadúnu, Pedro má'ee:

—Quéewidacai, náa'a chóniwenai nabádeda jiyá, ya nadánaida jiyá matuínaami.

⁴⁶Ne Jesús má'ee mamáarraca:

—Ái dúnuerri nunácu já'a, nuáca léenaa nunácuha jíerriu liá'a cadánani wíteeshica.

⁴⁷Ruá'a ínetooca ruá'inaa léenaa jócu ruéenaa rubáyaqui jíni, jáiwa ruchéchinou ruácoo rutúyaco Jesús íba néeni. Ruíwa quinínama náneewani tánashia rudúnu jíni, chítashia sáicau ruchúnicoo liyáalimi jíni. ⁴⁸Jesús má'ee rulí:

—Numíyacaula, jéebidacala Dios nácu sáica jiyái, jiá namówai chajiwítemija'a.

⁴⁹Jesús táaniacta liyá újnibi, báqueerri ínu índeerri chuánshi limá'ee lirrú liá'a sinagoga wácalica:

—Jimíyacaula máanaluyii; ujijódia mawiá líerra quéewidacaica.

⁵⁰Ne Jesús éemi'inaamini limá'ee:

—Ucáarru jiyá, bácai rími jéebida Dios nácu, ya jimíyacaula sáicaminaa ruyájoo.

⁵¹Quéecha'inaami náiiu cuíta néerra, jiní líndani wárruacoo liájcha bácai rímii Pé'eru ya Santiago ya Juan ya rusálijinaa ya rutúwa ruá'a samáshtaca. ⁵²Quinínama íchenai nayáca ya cáwi wéerri nacábacoo runá-cueji ruá'a samáshtaca, ne Jesús má'ee nalí:

—U'ícha, ruárta samáshta jócauwa máanali ruárta, máichoo ruyá cháji'i.

⁵³Quinínama nacáida'ee Jesús, níwata náa'aca'ee léenaa máanali ruyá.

⁵⁴Néenee Jesús wína rucáaji nácu, limá'ee danáanshiyu:

—¡Miyácau, jibárruau!

⁵⁵Jáiwa rucáwica éejoo rulí; liyáalimi rubárruawai, néenee Jesús bánua náa rúyai. ⁵⁶Rusálijinaa ya rutúwa nacáarrudau nacábacani; ne Jesús wána'ee jiníbeeche náiiwadedanirruni liá'a bésuneerriico.

Jesús bánua náa'a lishínaa éewidenaiicoo náiiwa

Dios wánacaalactalaca

(Mt 10:5-15; Mr 6:7-13)

9 ¹Liáwinaami, Jesús yáawacaida náa'a lishínaa doce éewidenaiicoo liá nalí néewaque'e najéda quinínama demonio ya nachúnique'e

bálinacaalashi. ²Libánua náiiwadede chítashia Dios wówau'u liwánacaala cáinabi íta'aa jíni, ya nachúni náa'a bálineneecoo. ³Limá'ee nalí:

—Jiní itéeni injbaa lícujuo, jiní áicuba icháqui'inaa, jiní chácala, jiní íyacaishi, jiní warrúwa, itée áabai rími íibalashi, jiní mawiá. ⁴Tána-shia cuíta ínuni nácu, iyá néenijoo cáashia ijiácoo néenee. ⁵Ne tánashia chacáalee jócai wówai narríshibia iyá, ijiáu lirrícucha lierra chacáaleeca ya itútuda liá'a pucúpucubee yéerri íiba nácu, quéewique'e náa léenaa jáicala jócu sáica nayá náa'a chóniwenaica jóca narríshibia iyá.

⁶Néenee najíáu nawárruanicoo narrícua náa'a chacáaleeca quinínama, náiiwa liá'a Dios chuánica nachúni chóniwenai léchho.

Herodes jócai éenajta éebidaca

(Mt 14:1-12; Mr 6:14-29)

⁷Liá'a rey Herodes éemi natáania Jesús nácu quinínama liá'a limédanica, ne jócai éenajta éebidaca, áabi mácala Juancala éejo licáwiacoo, ⁸áabi ma jáicala'ee liá'a cáiiwadedacaimi Dios chuáni báinacu Elíasca cha íyadacuwai, ya áabi ma jáicala'ee cáiiwadedacaimi Dios chuáni báinacu wéerri cha éejoocoo licáwiacoo. ⁹Ne Herodes má'ee:

—Nuyá jájiu nuwána nawíchua Juan wíta liwáa númami. ¿Tánashia léji lierra, cha nuéemi náiiwadede íiwanaa bájjala?

Tándawa'ee Herodes wówerri licába Jesús.

Jesús yáa náaya náa'a cinco mil washiálicuenaica

(Mt 14:13-21; Mr 6:30-44)

¹⁰Quéecha'inaa'ee néējuacoo Jesúsru náa'a éewidenaicoo, náiiwadede'ee lirrú liá'a namédanica. Néenee'e litée'e nayái náa'eewoowai báawachala chaléeni urrúni lirrú liá'a chacáaleeca jí'ineerri Betsaida. ¹¹Quéecha'inaa'ee chóniwenai yáa léenaa jíní, náa'eewoo líshirricu, jáiwa Jesús lirríshibia nayái, litáania nalí chítashia Dios wówau'u liwána-caala nayá jíní ya lichúni náa'a bálinenaicoo.

¹²Quéecha'inaa táicala liácuwai, narrúni'e náacoo Jesúsru náa'a doce éewidenaicoo liájcha namá'ee lirrú:

—Jiwána chóniwenai yáacuwai, náaque'iniu nawówa íyabacoo ya namúrruque'e náayau chacáalee júbini rícu ya bacháida urrúni nalí, níwata áani wayáctaca jinícta yáairri.

¹³Néenee'e Jesús ma nalí náa'a éewidenaicoo:

—Yáa náaya iyá.

Néenee namá'ee lirrú:

—Wawáalia rími cinco páani ya chámagua cubái, yáshiawa wáacoo wawéni náaya'inaa náani quinínama chóniwenaica.

¹⁴Léjta'ee cinco mil washiálicuenaí máanabaca. Ne Jesús má'ee nalí náa'a lishínaa éewidenaicoo:

—Iwána nawáacoo cincuéntanaa namáanabaca.

¹⁵Chá'ee namédaqui jini, jáiwa nawáu quinínamai. ¹⁶Néenee'e Jesús wína náa'a cinco páanica ya náa'a chámacua cubáica ya licába'ee áacairra, liá'ee Diosru sáicai linácueji liá'a íyacaishica. Linísa'inaami liá Diosru sáicai, lisúbirreda jini, jáiwa liá nalí jini náa'a lishínaa éewidenaicoo quéewique'e nachújida chóniwenai íyani. ¹⁷Náa'a chóniwenai náaya quinínamai cáashia cáawai nayá, ya néenaa náawaqueda doce canasta liá'a máacaderricoo léenaamica.

Pedro fiwa jucámarranaa Jesúscala liá'a Mesíasca

(Mt 16:13-19; Mr 8:27-29)

¹⁸Áabai éerri Jesús óractau liyá bácai ya lishínaa éewidenaicoo yáainai liájcha, lisáta'ee léemiu nayá:

—¿Tána chóniwenai ma nunácuchai tánashia nuyái?

¹⁹Néeba'ee lichuáni:

—Áabi máinei jiyáca'ee Juan Bautista, áabi máinei jiyáca'ee Elías, ya áabi máinei jiyáca'ee liá'a báqueerri fiwadedeerrimi Dios chuáni báinacu éejuerri'eewoo licáwiacoo.

²⁰Ne Jesús éejoo'e lisáta léemiu nayá:

—Ya iyá, ¿tána imácai tánashia nuyái?

Jáiwa'ee Pé'eru éebai:

—Jiyáwa liérra Mesías^c Dios shínaaca.

Jesús fiwa limáanalicau

(Mt 16:20-28; Mr 8:30-9:1)

²¹Ne Jesús má'ee nalí jiní béecha íwerri liyácani liyáwa Mesías.

²²Limá'ee nalí linácu cháú:

—Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, arrúnai'inaa nusúfria bájjialanaa, ya nacháaniminaajoni náa'a salínaica, ya nawácanai náa'a sacerdotébinica, ya náa'a quéewidanica ley shínaabinica. Náiinuuminaajoni, ne matálii éerri rícula nucáwiaminaujoo.

²³Néenee limá nalí quinínama:

—Ne áicta wówerri já'a limédacoo nushínaa ewidenaicoooyu, limíya máechau liyá jájiu liwánacaalacoo, ya línda Dios wánacaala licáwica nácu éerri jútainchu, liyá lichúni carrúni jináatau'inaa ya máanali liyá nunácueji. ²⁴Jiníwata liá'a caníinai cába licáwicau líta'aa liéni éerrica, liúca licáwicau jócai amáarra, ne liá'a jócai caníinaa cába licáwicau lítacha liéni éerrica nunácueji, ligáanaminaa lirrúwoo liá'a cáwicashi jócai amáarra. ²⁵¿Tána lishírbia lirrú liá'a washiálicuerrica ligáanacta quiní-

^c 9:20. *Mesías* Cháwa limá Cristo hebreo chuániyu, cháí wówa limá lécchoo 'Liá'a Dios níwani quéewique'e liwánacaala'.

nama éerri rícu sái yáca, ya líuca lishínaa licáwicau ya licárraliau liyá jájiu? ²⁶Ne tánashia báiyii nunácueji ya nuchuáni nácueji, nuyá lécchoo Washiálicuerri Dios Cúuleeca báiminaa nuíwa lináawa lécchoo, jáicta nuínujoo quinínama nucáamarra yáajchau, ya nusálijinaa cáamarra ya liwítee yáajchau, ya náa'a majíconaa ángelbini shírruedenai nulí. ²⁷Ne yáawaiyii numá irrú áabi néenaa náani yáainai áani nunáneewa, jócúminaa máanali nayá cáashia nacába liá'a Dios wánacaalactaca.

Jesús bawachactau
(Mt 17:1-8; Mr 9:2-8)

²⁸Liáwinaami ocho éerri néenee litániactami liyá nalí, Jesús írrau áabai dúuli ítala li'óracoo, natálideda liyá Pé'eru, Santiago ya Juan. ²⁹Ne nácula li'óracta liyáca, lináni cábacanaa bawachau, ya líibala náawau cabálai ya úcuni lécchoo. ³⁰Jáiwa najiáu lirrúii chámata washiálicuenai natáania nayá liájcha. Náawa'ee Moisés ya Elías. ³¹Yáainai nayáca natéeeji áabai cáamarrashi úcuni sáictai wéerri, ya natáania linácu liá'a Jesús máanalicaica licúmpliani'inaaca Jerusalén néerra. ³²Áawita Pé'eruca ya náa'a limánabacaca cadájuni wéerri nayá, jáiwa cáwi nayácai, nacába Jesús cáamarra ya náa'a chámata washiálicuenai yáainai liájcha néeni. ³³Qéecha'inaami náacoo náacuwai náa'a washiálicuenaica Jesús yúcha, limá'ee Pé'eruca Jesúsru:

—Quéewidacai, ¡sáictai walí wayáca áani! Waméda'aa matáliei cuíta rími: áabai jirru, áabai Moisésru ya áabai Elíasru.

Ne Pé'eru jócai yáa léenaa tánashia limácai. ³⁴Nácula litáania liyáca, áabai sáanai yúrrucoo libáya nayái, nacába'inaami sáanai dájida nayái, jáiwa cáarru nayái. ³⁵Néenee sáanai íbeeji lijíáu áabai chuánshi máirri'e: “Léewa Nucúulee, nuníwani, éemiu lirrú.”

³⁶Linísa'inaa néemi liá'a chuánshica, Jesús máacau bácai. Jáiwa'ee náa'a éewidenaicoo jiní wéerri náiiwadedacta liá'a nacábanimica liyáali éerri.

Jesús chúni báqueerri icúlirrijui wálierri espíritu máashii
(Mt 17:14-21; Mr 9:14-29)

³⁷Áabai éerri rícula cajóychanaami, náurrucoo'inaamiu dúuli ítacha, chóniwenai máanabanaami jiáu najúnteda Jesús. ³⁸Ya báqueerri washiálicuerri máidada náiiibicha limá'ee cadánani wéerri:

—Quéewidacai, jiméda nulí sáicai, jicábate nucúulee bácai rímii nuwáalianica. ³⁹Áabai espíritu wínani, liwána limáidadaca ya liwána licúcunacoo ya cacálibee jiáu linúma licuéji, liwána líinuedacoo jócai liwówai limáacaca. ⁴⁰Nusáta jishínaa éewidenaicoo yúcha, najédaque'e liúchani liérra espírituca, ne jócai néenaa najédaca.

⁴¹Jesús éeba'ee:

—¡Wóo, chóniwenai jiníni éebidacta ya máashiicani! ¿Chacálita iwówai nuyá yáajcha mamáarraca jíni ya nuwánta yáajcha jiníni? Jínda lierra jicúuleecoo áani.

⁴²Quéecha'inaami lirrúnicoo liá'a icúlirrijuica, liá'a demonio yúca cáinabi ricúla, liwána licúcunacoo báaniu; ne Jesús cáita liá'a espíritu máashiica, jáiwa lichúni léji liá'a icúlirrijuimica, ya ta léējueta lisáljinaarru jíni. ^{43a}Ya quinínama namáacau nacáarrudacoo nacába Dios wítee máanuica.

Jesús íiwa chámaichu limáanalicau nácula quinínama

(Mt 17:22-23; Mr 9:30-32)

^{43b}Nacáarrudau nacábacani liá'a Jesús médanica, limá'ee lishínaa éewidenaicoo:

⁴⁴—Éemi sáica liéni ya u'imíya máechani: Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, néentregaani'inaami náa'a nacáaji rícula náa'a washiálicue-naica quéewique'e naméda nuájcha léjta nawówau.

⁴⁵Ne nayá jócai náa léenaa néemica liá'a limánica, níwata Dios báya nawítee nájbeechea léenaa néemicani; mawí lécchoo cáarru nayá nasáta néemiu Jesús líiwaquinicta nalíni jucámarranaa.

¿Tánashia néenaa liá'a mawíyii cawéni náiiibicha?

(Mt 18:1-5; Mr 9:33-37)

⁴⁶Ya néenee náa'a éewidenaicoo nachánau najútacoo nalíwaacoo tánashia néenaa liá'a mawíyii cawéni náiiibichai. ⁴⁷Jesús, yá'inaami léenaa liá'a nédacanicoo nácu nayáca, liwína'ee báqueerri samálita, libárrueda'ee léema nácuu wáni. ⁴⁸Jáiwa limá'ee nalí:

—Liá'a ríshibierrri samálitaca nují'inaa nácu, lirríshibiaminaa nuyá, ne liá'a ríshibierrri nuyá, lirríshibiaminaa lécchoo liá'a bánuerri nuyá áaqueji. Tándawa liá'a mawíyii mawéni icábaca quinínama íbichau, léewa cawénii wérrri lierra.

Ne liá'a jócaita ya wajúntani, léewa wáajcha sái lierra

(Mr 9:38-40)

⁴⁹Juan má'ee Jesúsru:

—Quéewidacai, wacába báqueerri jédeerri demonio jijí'inaa nácu, jáiwa jócu waínda limédaqui jíni, jiníwata jóca wáajcha sáini.

⁵⁰Jesús éeba'ee lichuáni:

—U'imáisaniani liúchani, jiníwata liá'a jócai médau wajúnta, léewa wáajcha sái lierra.

Jesús cáita Santiago ya Juan

⁵¹Quéecha'inaami urrúni liá'a éerrica Jesús íirractala'inaacoo áacairra, liá'a liwówa dánaniu liácoo Jerusalénra. ⁵²Libánua libéechau catée-

cani chuánshi, náaque'iu áabai chacáalee júbini rícua yáainai Samaria, quéewique'e namúrru liárrui limáacacta'inaacoo. ⁵³Ne náa'a samarítá-nobinica jócai nawówai narríshibiaca, náaca léenaa liácoo Jerusalénra. ⁵⁴Quéecha'inaami lishínaa éewidenaicoo Santiago ya Juan cába léji liéni, namá'ee lirrú:

—Wawácali, ¿jiwówai jiwána wáurruccueda chichái áaqueji, quéewique'e wamárdá nayá quinínama?

⁵⁵Ne Jesús náawau nanácula, jáiwa licáita nayái máashiica nawítee.

⁵⁶Néenee Jesús má'ee: Nuyá jócai íinu nuá chóniwenai jíconaa, nuyá íinuerrri nuwáseda nayá najíconaa yúchau. Néenee náau áabata chacáalee júbini rícuaí.

Náa'a wówenai nasíguia Jesús

(Mt 8:19-22)

⁵⁷Nácula náau náacoo iníjbaa lícu, báqueerri washiálicuerri má'ee Jesúsru:

—Nuwácali, nuwówaicta nusíguia jiyá táshia jíactalau jíni.

⁵⁸Jesús éeba'ee lichuáni:

—Náa'a iyáliduca wáalianai útawi nayácta'inaa nawówa íyabacoo ya náa'a míshiiduca wáalianai namúrrubeu; ne nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, jíní wíta wáaliacta nuwíta yáarrubai nuwówa íyabacta'inaacoo.

⁵⁹Jesús má'ee báqueerriru:

—Jínu nuíshíirricu.

Ne léeba'ee:

—Nuwácali, jínda nuáacoo quéecha nuquéni nusálijinau.

⁶⁰Jesús éeba'ee lichuáni:

—Jínda máanalini quénicoo nayá jájiu, ne jiyá jáú jíiwadeda Dios wánacaalactaca.

⁶¹Báqueerri má'ee Jesúsru:

—Nuwácali, nuwówai méetaa nusíguia jiyá, ne quéecha jínda nuáacoo nuíwa nunáawau nuéenajinairru.

⁶²Jesús éeba'ee lichuáni:

—Liá'a caníinai cába éerri shínanaa, cháí jicá'a liá'a tráawajeerricta liácuwani, ya licába liwójunalau, jócai éewa lipíqueda cáinabi, cháwa limédacoo chóniwerri jírra jócai'inaa sírbia Dios wánacaalactalaca.

Jesús bánua náa'a setenta y dosca

10 ¹Liáwinaami liáni, Wawácalica, liwína léchchoo áabi setenta y dos éewidenaicoo, ya libánua nayá libéechau chámatanaa, quinínama chacáalee ya júbini arrúnactala'inaa liácoo.

²Limá'ee nalí: “Chái cábacanaa liá'a Dios wánacaalactaca léjta áabai finca, íchabacta banácali náawaquedani'inaa, ne náa'a tráawajadorbi-

nica áulabani, tándawa isáta liúcha liá'a banácali wácalica, libánuaque'e íchaba tráawajadorbini náawaquedacani. ³Yáau iyá, icábateni, nubánua iyá léjta oveja béewami cháawirru. ⁴U'itée chácala ya warrúwa yáarrui, jiní zapatos; ya jócu ibárruo itáa déecu ijúntacta báqueerri iníjbaa lícu. ⁵Jáicta iwárruo áabai cuíta lícui, itáa íbéechau quéechanacu ya ta imácai: 'sáica iyáca quinínama lirrícu liáni cuítaca'. ⁶Ne áicta néeni chóniwenai sáicani wítee já'a, liá'a nawítee sáicaica licúmpliaminau liyá náajcha; ne jócta sáica nawítee, jócuminaa licúmpliau nalí. ⁷Imáacau néeni já'a lirrícu liá'a cuítaca, ya íya ya írrau liá'a nawáaliani néeni, níwata liá'a tráawajeerrica íwerrri Dios chuáni, rúni jínerrri liwénui. U'ijínaniu cuíta jútainchu. ⁸Jáicta ínu áabai chacáalee rículai narríshibiacta iyá sáica, íyau tánashia náani íyai; ⁹ichúni náa'a bálinaicoo néeni, ya imá nalí: 'Liá'a Dios wánacaalactaca jái ya urrúni irrúí.' ¹⁰Ne ínuacta áabai chacáalee rícula ya jócu narríshibia iyá, ijiáyú imáidada cáaye rícula chá'a: ¹¹'íÁawita liá'a pucúpucubee yáairri ishínaa chacáalee rícu, liá'a cháaneerricoo wáiiiba nácu, watútuda ináneewani! Yáaque'e léena linácu liéni, Dios wánacaalactaca jái ya urrúni irrúí.' ¹²Numá irrú liyáali éerriminaa liá'a carrúnatabeeca lirrú liéni chacáaleeca mawí'inaa cacháninaca, náucha náa'a chóniwenai ibini yáainai Sodoma rícu.

Náa'a chacáalee jócani éebida

(Mt 11:20-24)

¹³“íÁchunu carrúni jináata jiyámi Corazín! íÁchunu carrúni jináata jiyámi Betsaida! Jiníwata á'a Tiro néeni ya Sidón néeni Dios médac-tata liá'a jócai nacába cáji médanicta íibini, báinacuminaata néejueda nayáwai Diosru, ya nasúwa náabalau jarrájarrai ya nawáacoo báali íibi quéewique'e náayada néejueda nayáu Diosru. ¹⁴Ne éerri amáarrau'u cáinabi liá'a carrúnatabeeca mawí'inaa cachánina irrú, náucha náa'a chóniwenai yáainai Tiro rícu ya Sidón. ¹⁵Ya jiyá, chacáalee Capernaúm, ¿jirrúminaata jéena jinácudacoo áacairra? ¿Jiúrrucuminau mawí cáinac-ula wérri dujíwala jiuácacoo!

¹⁶“Liá'a éemerri ichuáni, léemiminaa nulí, ne liá'a cháaneerri iyá, licháani nuyá; ne liá'a cháaneerri nuyá, licháaniminaa liá'a bánuerri nuyá.”

Néjuactacoo náa'a setenta y dosca

¹⁷Náa'a setenta y dosca néejua'inaamiu sáicta wérri'e nawówa, namá'ee: —íWawácali, áawita náa'a demonioca médenai wawánacaala najiácco jiji'inaa nácu!

¹⁸Jesús má'ee nalí:

—Jajá, yáawaiyi, ne nuyá cábeerri Wawásimi cácco áaqueji léjta éenu íimi únía shínaaca. ¹⁹Nuyá yáirri irrú wíteeshi cadánani quéewique'e

ijínanicoo áai íibi ya aquétu íibi, ya éenaque'e igáanaa quinínama danáanshi lishínaa liá'a wajínaica Wawásimica, jócubeecha liméda irrú máashii. ²⁰Usáicta iwówa namédacala iwánacala irrú náa'a espírituca, sáicta iméda iwówau mawí jáicala jíí'inaa tánau áacairrai.

Jesús sáictai wówa
(Mt 11:25-27; 13:16-17)

²¹Ne liyáalimi éerri, Jesús sáictai wéerri liwówa Espíritu Santoyu, limá'ee: “Nuá jirru sáicai nusálijinaa, Wácalishi wánacaleerri áacai ya áani cáinabi ita'aa, jiyadacala nalí náa'a imíyanica liá'a báyeerrimicoo náucha náa'a yáine léenaa ya néemica. Jajá, Nusálijinaa, léewa jiwówau jáni.

²²“Nusálijinaa éjueda nulí quinínama. Jiní yáirri léenaa tánashia Licúulee nácu, Lisálijinaa rímii; jiní yáirri léenaa tánashia Lisálijinaa, bácai rími Licúulee yáa léenaa jáni, ne tánashia Licúulee wówaini líya-darru jíni licúnusaque'ini.”

²³Lináawa'eewoo lishínaa éewidenaicoo náculau, limá'ee nalí báawachala: “Sáicta nawówa náa'a cábenai liá'a icábani iyáca; ²⁴níwata núfiwa irrú íchaba cáiiwadedacanimi Dios chuáni báinacu ya náa'a reybinica wówenaimi nacába liáni icábani iyáca, ne jócu nacába jíni; nawówai néemi liá'a éemini iyáca, ne jócu néemi jíni.”

Liá'a licábacanaa linácu liá'a samaritano sáicaica

²⁵Báqueerri quéewidacai ley nácu yáau litáania Jesús yáajcha, ya léenedaque'e licábau limá'ee:

—Quéewidacai, ¿tána nuéewa numédacai nuwáaliaque'e nucáwicau jócai amáarra?

²⁶Jesús má'ee lirrú:

—¿Tána jiliá'a tánerricoo ley rícu? ¿Tána léji liá'a jiliénica?

²⁷Liá'a quéewidacai ley nácu léeba'ee:

—Caníinaaminaa jicába jiwácali Dios quinínama jiwówa yáajchau, quinínama jicáwica yáajchau, quinínama jidánani yáajchau ya quinínama jiwítee yáajchau; ya arrúnaa caníinaa jicába jiyácachuni chóniwenai léjta caníinau jicába jiyá jájiu.

²⁸Jesús ma lirrú:

—Jéebani sáica liáni. Jimédacta liáni, jiwáaliaminaa jicáwicau mamáarraca.

²⁹Ne liá'a quéewidacai ley shínaaca, liwówai limáacacoo sáica, lisáta'ee léemiu Jesús limá'ee

—¿Ya tána arrúnaa nuyúdacai?

³⁰Néenee Jesús éeba'ee lirrú:

—Báqueerri washiálicuerri yáairriu Jerusalén yáajba náalicu Jericó néerra'inaa, jáiwa áabi canédibini jiáu lirrú, jáiwa nanédu jíni néedacta

liá'a líibalaca; náinuuda jíni, jáiwa náawai atéwai náinuaca. ³¹ Chíta-shiawa wánaca jíni báqueerri sacerdote bésunau néenee jíni lirrícu liá'a injbaaca, jáiwa licába jíni, jáiwa líshiirriu liúcha liáawai. ³² Cha léchchoo báqueerri néenaa náa'a levítaca libésunau néeni, ne licába'inaamini líshiirriu liúcha, jáiwa liáawai. ³³ Ne báqueerri washiálicuerri Samaria néenee sái yáairriu lirrícuba léja liá'a injbaaca, licába'inaamini, carrúni jináata licábaqui jíni. ³⁴ Lirrúniu lirrú, jáiwa liméda lídabee acéteyu ya vino, jáiwa lidájida litúcai. Jáiwa lírda jíni lishínaa éema ítalau, litée jíni áabai cuíta rícula litúya jíni. ³⁵ Cajójchanaami, liá'a samarítanoca lijéda léjta chámai éerriicta lishínaa tráawaju wéni, jáiwa liá lirrú jíni liá'a cuíta wácalica ya limá'ee lirrú: 'Jitúya liáni washiálicuerrica, ne jigáastacta áabata mawí, nupáidaminaa jirrújoni jáicta nuéejojoo.' ³⁶ Sáicai wérrí, g'tána néenaa náani matálitaica canínai cába liá'a washiálicuerri canédi ínuedanímica?

³⁷ Liá'a quéewidacai ley shínaaca léeba'ee:

—Liá'a carrúni jináatai cába liyá.

Jesús má'ee lirrú:

—Ya jiáu jiméda chacábacanaa.

Jesús yáairri rúbana néerra ruá'a Marta ya Maríaca

³⁸ Jesús síguia lishínaa injbau (náajcha náa'a lishínaa éewidenaicoo) jáiwa liwárroo áabai chacáalee rími, báquetoo ínetoo yácta jí'ineechoo Marta rurríshibia liyá rúbana rícula. ³⁹ Marta wáalia báquetoo ruéenajetoo jí'ineechoo María, wáaichoo ruyáca Jesús íiba néeni ruéemique'e liá'a limáni liyáca. ⁴⁰ Ne Marta urrúniu wówa linácu liá'a íchaba arrúnai'inaa rumédaca, tándawa rurrúniu Jesúsru rumá'ee lirrú:

—Nuwácali, ¿jiní wéni jirrú nuéenajetoooca rumáacau'u nuyá bácai quinínama liájcha liáni tráawajuca? Jíiwa rulíni, ruyúda'aa nuyá.

⁴¹ Ne Jesús éeba'ee rulí:

—Marta, Marta, urrúni jiwówa ya máashii jiwówa íchaba jishínaa nácueji. ⁴² Ne aí áabai mawíyíi chúnsaica já'a. Maríaca ruwína mawíyíi sáictaca, ya jiní'inaa éenaa léeda rúcha.

Jesús ya liá'a oraciónca

(Mt 6:9-15; 7:7-11)

11 ¹ Báitate Jesús órau liyá áabai yáarruishimi, ne quéecha'inaami linísa li'óracuwai, báqueerri néenaa náa'a lishínaa éewidenaicoo má'ee lirrú:

—Wawácali, jéewida wa'óracoo, léjta Juan éewidau'u lishínaa éewidenaicoo.

² Jesús má'ee nalí:

—Jáicta i'órawai imá chá'a:

‘Wasálijinaa yáairri áacairra, chóniwenai cáarru nacába jijí'inaa. Jínu chérra liá'a jiwánaaalactaca.

³ Jiá walí iyacaishi warrúnaani éerri jútainchu.

⁴ Jimíya máecha wajíconaa níwata wayá léchchoo wamíya máecha najíconaa quinínama ná'a médenai walí máashii.

Jáicta máashii ínu wáatalai ujínda wacácoo jíconaashi rícula.'

⁵ Jesús má'ee léchchoo nalí:

—Wamáacate báqueerri éena wáalierrri báqueerri lijúnicaui, yá'ee béewami táyeebee'inaa liá'eewoo jíibana néerra ya limá'ee jirru: ‘Nujúnicaí, jiprésta nulí matáli páani, ⁶ níwata báqueerri nujúnicaí chóca rími nísa líinu déecucheji núbana néerra, ya jiní nuwáaliáni nuáni'inaa lirrú.’

⁷ Ne yáawaiyi jócta léeba jichuáni cufta lícucha limáminaa jirru: ‘Ujjíodia nuyá, cufta núma báyeerriu, ya nuéenibi ya nuyájani rúwacuwei; jócu nuéewa nubárruacoo nuá jirru.’ ⁸ Ne numá irrú áawita jócu libárroo liá irrúni liá'a jirruánaanica áawita jijúnicaicani, liáminaa jimésudacta liwówa, ya liáminaa jirru quinínama liá'a jirruánaanica. ⁹ Tándawa numá irrú: Isátau, ya Dios yáaminaa irrúni; imúrru, ya ínuminaa linácu; imáida cufta náanibala, ya liméecuminau irrú. ¹⁰ Jiníwata liá'a sáterraica, lirríshibiaminaani; ya liá'a múrruerricani, línuminaa linácu; ya liá'a máiderrri cufta núma lícu, liméecuminau lirrú.

¹¹ “¿Áiminaa báqueerri éena já'a cacúlectani, ya licúulee sáacta liúcha áabai cubái, léenaaminaa liá lirrú bácu áai? ¹² ¿O lisátawee jíucha bátui éewishi, éenaaminaa já lirrú áabai aquétu? ¹³ Ne iyá máashiicani séewirri, yáaine léena yáa éenibirru sáicabeeca, ¡chítashia ta mawí jíni Isálijinaa yáairri áacai liáminaa irrú Espíritu Santo isáacta liúchani!”

Náa Jesús jíconaa lirríshibia demonio wítee

(Mt 12:22-30; Mr 3:20-27)

¹⁴ Jesús jéderrite liyáca áabai demonio báqueerri washiálicuerri wáneerrite limáacacoo manúma; ne quéecha'inaami lijíacoo liá'a demonioca, jáiwa léewa litániacai. Náa'a chóniwenai nacáarrudau nacábacani. ¹⁵ Ne áabi má'ee: “Beelzebú, demonio wácalica, léwa cha yáa lirrú liwíteu liáni washiálicuerrica léewaque'e lijéda demonio.”

¹⁶ Ne áabibi, namédaquini'e lirrú áabai trampa, nasáta'ee liúcha áabai jócai nacába cáji áaqueji. ¹⁷ Ne Jesús, liáca'e léena liá'a nédacanicoo nayá nácu, limá'ee nalí:

“Quinínama país nashírrictau nayá wáacoo, ya máashii nacába yáacacoo, jócani éewa nayá jájiu, ya náa'a chóniwenai jócuminaa nayá sáica nayá wáacoo, cháiminaa cábacanaa nalí, léjta áabai néenajinai náiiina yáacaminau nayá wáacoo. ¹⁸ Cháminaa cábacanaa, Wawásimi máashiiquicta licába yáacacoo liyá jájiu, ¿chíta quéeuwau'u cadánani liwítee cábacoo jíni? Numá irrú liáni, imácala jáica nujéda demonio

Beelzebú wítee dánaniyu. ¹⁹Ne cháctacalani, ¿tána yáa ishínaa chóniwenai irrúí wíteeshi danáanshi najédaque'e demonio? Tándawa, nayá jájiu náayada liá'a yáawaiyica, ne iyácala yúquenaue iyáca. ²⁰Jiníwata nuyácta jéda demonio numédani nuyáca Dios wíteeyu, liáni wówerri limáca Dios wánacaalactaca jái finu irrúí.

²¹“Áicta báqueerri washiálicuerri cadánani já'a ya liwáalia íchaba arma ya litúya líibanau, liá'a liwáaliani líibana lícuu jiní éena linédu liúcha. ²²Ne áicta báqueerri ínuerri liyáctalaca mawí cadánani liúcha ya ligáanani, léeda liúcha lishínaa ármami liwínani liwówau nácula, ya quinínama línda litée liá'a liwáalianimica limédaque'e léjta liwówau'u.

²³“Liá'a yáa nuájcha áabena, léewa nujínai liérta, ne liá'a jócaicta yáawaqueda nuájcha, léewa cacárraliacai liérta.

Liá'a espíritu máashii éejuerricoo

(Mt 12:43-45)

²⁴“Jáicta áabai espíritu máashii jiáu báqueerri washiálicuerri yúchai, jínaneerri yáarruishi máacarractaca limúrru liwówa íyabacta'inaacoo; ne jinícta líinuctani, lédacanictau lirrúwoo: ‘Nuéjocatawai núbana rículau nujiácte jimicoo.’ ²⁵Jáicta léējuawai, líinu linácu liá'a washiálicuerrica léjta áabai cuíta máisai jíchuderrri ya nachúndadanini sáica. ²⁶Néenee liáu liáwaqueda siete espíritu lítalau mawíni máashiicaca liúcha, ya quinínama nawárruau nayá liwówa lícu liá'a washiálicuerrica, mawíque'e nawána máashii wérri liyá queécha yúcha.”

Wówashí sáictai wérri yáawaiyiica

²⁷Nácula Jesús táania liyáca linácueji quinínama liáni, báquetoo finetoo chóniwenai íbicha rumáidada'ee rumáca:

—¡Sáicta ruá'a finetoo ca cúlicuechoo jiyá ya rudáwinaa jiyá!

²⁸Jesús éeba'ee:

—¡Sáicta mawí tánashia liá'a éemerri Dios chuáni, ya liméda liwánacaala!

Náa'a chóniwenai máashiinica sátenai áabai señal jiní éena limédaca

(Mt 12:38-42; Mr 8:12)

²⁹Náa'a chóniwenai máanabacanaamica náawaca'ee woo Jesús téaji, jáiwa lichánau léewida nayái limá'ee: “Náni chóniwenai chóque'e sánaca bájjalani máashiicaca; nasáta'ee ya nawówai nacába jócai nacába cáji, ne Dios jócai éejoo liméda nalí léjta limédau Jonás yájcha. ³⁰Ne léjta Jonás liyá señal nalí náa'a chóniwenai yáainemi Nínive, chacábacanaa lécchoo nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, nuyadaminaa nuyáu léjta áabai señal nalí sána'inaa náa'a chóniwenai chóque'e sánaca'a.

³¹Jáicta amáarra cáinabijoo limáidacta'inaa quinínama náani chóniwenai

chóque'e sánaca, rubárruaminau ruá'a reinaca íinuechoomi déecu-
cheji rumáminaa jóca saíca nayáca; jiníwata ruyá íinuechoo déecu-
cheji wérrí bájirra cáinabi íteeji, quéewique'e ruéemi Salomón wíteeca, ne
nuyá yáairri yáajcha chóca rími áani, mawíyii cawéni Salomón yúcha.
³² Chacábacanaa lécchoo jáicta amáarra cáinabijoo, nabárruaminaujoo
náa'a Nínive sánaca quéewique'e namá náani chóniwenai jócani saíca-
yaca; níwata náa'a Nínive sánaca, néemi'inaami Jonás chuáni, jáiwa
néejoo Diosrui, ne nuyá yáairri chóca rími áani, mawíyii cawéni Jonás
yúcha.

Liá'a lámpara yáairri'inaa nanácu

(Mt 5:15; 6:22-23)

³³ “Jiní túculierri áabai lámpara ya ta libáyaqui jíni, jiní limáaca-
lani áabai cajón yáajabani, limáacaminaani áacai, quéewique'e náa'a
wárruenaicoo nawáalia jucámarrabee. ³⁴ Jituí cháí cábacanaa léjta áabai
lámpara jináanairru; saícaquicta jituí, quinínama jináanai liwáaliaminaa
jucámarrabee; ne máashictani, quinínama jináanai yáairri catáwacacta.
³⁵ Jicáwaa jiúchaujoo quéewique'e liá'a jucámarrabee yáairri jinácu,
jócu lináwau catáwacabeeyu, quéewique'e quinínama liá'a jimédanica
lijiáque'iu jirru saíca. ³⁶ Ne quinínama jináanai liwáaliacta jucámarrabee
saícaica, jiní éewo'uu jiyá catáwacacta, jicábaminaa quinínama jucá-
marranaa liá'a jimédanica, léjta áabai lámpara jáicta liquénaí quinínama
cábani cámarraa.”

Jesús má'ee nanácucha náa'a fariséobinica ya quéewidacaica ley shínaabinica jócala machácani nawítee

(Mt 23:1-36; Mr 12:38-40; Lc 20:45-47)

³⁷ Quéécha'inaami Jesús nísá litániacai, báqueerri fariseo cúmida líya
líibana néerra, jáiwa Jesús wárruau liwáacoo mesa nácula. ³⁸ Liá'a fari-
séoca, licáarrudau licába jóca liméda liwánacaala liá'a nawítee nabádeda
nacáajiu jóctanaa náayaa. ³⁹ Ne Jesús má'ee lirrú:

—Iyá fariséobinica méetuedenai líteeji liá'a básoca ya mitájia, ne
iwówa lícu cashiámui yáca liyú liá'a shínaashica inédunica ya liá'a iwítee
máashiica. ⁴⁰ ¡Chóniwenai jócani éewa nédacanicoo saíca! ¿Jócu yáa
léenaa liá'a méderri bináawe saí ya liméda liá'a yáairri lirrúcu lécchoo?
⁴¹ Yáa ishínau limósnau liá'a yáairri iwówa lícu, cháminaa limáacacoo
masácula.

⁴² “¡Ái éenaa já'a carrúni jináatani'inaa iyá fariséobinica! shírrenai
Diosru diésnaa méenaami éenaa áabata méenaami éenaa liá'a ibána-
calaca píituinamai jí'ineerri menta, ya ruda ya quinínama méenaami
banácali júbinica, ne jócani méda machácanica ya caníinaabeeca Diosru.
Léewa éewani iméda liárta, ya jócu imáaca iméda lécchu liá'a áabatata.

43 “¡Ái éenaa já'a carrúni jináatani'inaa iyá, fariséobinica! wówenai iwáalia yáarrubaiu mawí cawéninamaica sinagoga rícu, ya iwówai chóniwenai natáa irrú sáicai wérrí cáaye rícuba.

44 “¡Ái éenaa já'a carrúni jináatani'inaa iyá cháni cábacanaa léjta útawi máanalini yáarrui, jócai íyadau chóniwenai tuírricu, náa'a chóniwenai báawedani jócta náa léenaa jíní!

45 Néenee báqueerri quéewidacai ley shínaa éeba'ee, limá'ee:

—Quéewidacai, liéni jimáni jiyá nalí náani, jócai sáica cáacoo walí léchchoo.

46 Ne Jesús má'ee:

—¡Ái éenaa já'a carrúni jináatani'inaa iyá léchchoo, quéewidacaica ley shínaaca!, yáainei ábirru cadúcunibee léjta náayu'u éemarru cadúcunibee, ne iyá jócai iwówechchoo idúnu nácu icáajiyu.

47 “¡Ái éenaa já'a carrúni jináatani'inaa iyá!, chúndenai iméda náutabee náa'a íwadedeenaimi Dios chuáni báinacu, náa'a iwérrinaibimi ínuanimi báinacu. 48 Liyú líarra iwówau'u imáca áabenaaca iwíteu náajcha iwérrinaibimi médani báinacu, ne nayá ínuenai yáawaa náa'a cáiiwadecanimi Dios chuáni, ya iyá médenai bárrueda náutabee.

49 “Tándawa, Dios liwítee rícuejiu limá'ee: ‘Nubánuaminaa irrú íwadedeerrí nuchuáni ya quéewidacani, ne ínuaminaa áabi néenaajoo, ya áabiminaa icánaquedanjoo.’ 50 Ne náa'a chóniwenai chóque'e sánaca, Dios sátaminaa náucha nanácue sái liá'a náirranaami náa'a cáiiwadecanimi Dios chuáni báinacu, rícuete cáinabi quénucuwai, 51 rícuete Abel írrranaami néenee cáashia Zacarías írrranaami néerra, liá'a náiiuanimi béewami lirrú altarca ya templo. Tándawa Dios sátaminaa lijúniba sái liá'a limáanalicaca náucha náa'a chóniwenai chóque'e sánaca ya licástigaaminaa nayá.

52 “¡Ái éenaa já'a carrúni jináatani'inaa iyá, éewidenai ley shínaa nácu!, iyá léjta náa'a túyenai cuíta núma Dios shínaa, jiní yácala léenaa linácu sáica, jiní íjnacalau Dios yáajabalicu, jiní índaca áabi jínacoo.

53 Jesús nisa'inaami limá nalí léji liéni, náa'a quéewidacaica ley shínaaca ya fariséobinica, jáiwa íwirri wérrí nawówai, ya ta nachánau najódia nasátada néemi liyá íchaba chuánshiyu, 54 naméda'ee lirrú trampa quéewiquinicta nachálujuedaca liyá cháquinicta néewa náa lijíconaa liyú liá'a chuánshi limánicaja.

Jesús éewida'ee lijúnta sái liá'a chámainsi wítee

(Mt 10:26-27)

12 1 Nácula íchaitaa náawacau miles ya miles chóniwenai, bájjialacalani nadánaida yáacau nayá wáaco. Jáiwa Jesús chánau litáaniacai, limá'ee lishínaa éewidacoo quéechanacu: “Cáwi icába yúchau néewidacala náa'a fariséobinica, liwówau'u limáca, chámaica nawítee.

²Jiniwata liá'a báyeerrimicoo néenaani'inaa náa léenaa nácu, áawita liá'a báyeerrimicoo arrúnai'inaa jiácoo jucámarrai rícula náaque'e léenani.

³Tándawa, quinínama liá'a itáanianica catáwacacta, jiéirri'inau jucámarrai jírriricula; ya liá'a imáni cabáyainta áawita ibáya íibana númau, arrúnai'inaa namáidada cuíta íteeji.

Tána arrúnaa cáarru wacábacai

(Mt 10:28-31)

⁴“Iyá nujúninai, numá irrú: jócai éewa cáarru icába liá'a máanalíu wanáanai, ne jiní léewani liméda mawiá. ⁵Nuíwa irrú saíca liá'a tánashia éewani cáarru icába yáawaa: ‘Cáarru icába liá'a wálieri wána-caalashi cáwicaishi nácu léewacala lédacani ya ta libánua infierno^d rícula jíni. Léewa éewani cáarru icába líerra.’

⁶“¿Jócai iwénda cinco míshiidu chámai moneda nácueji rími? Ne áawita chácani Dios jócai míya máecha áabai néenaa. ⁷Ne áawita iyá jájiu, iwíta báinaa lijútadani máanabaca báajunaa. Tándawa jócu éewa cáarru iyá. Iyá cawénini mawí íchaba míshiidu yúcha.

Náa'a jócani báí Jesucristo nácueji chóniwenai náneewa

(Mt 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸“Numá irrú áicta báqueerri chóniwerri jócai báí fiwa nunáawa chóniwenai náneewa, cháminaa cábacanaa nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, jócuminaa báí nuíwa lináawa lécchoo nanáneewa náa'a ángelbini Dios shínaaca. ⁹Ne liá'a báiyii fiwa nunáawa chóniwenai náneewa, báiminaa nuíwa lináawa lécchoo nanáneewa náa'a ángelbini Dios shínaaca.

¹⁰“Dios méetuaminaa lijíconaa liá'a chóniwerri táaniერი máashii nunácucha nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca; ne jócuminaa liméetua lijíconaa liá'a táaniერი máashii Espíritu Santo nácueji.

¹¹“Jáicta natée iyái sinagoga rícula o lináneewa náa'a chóniwenai yáairri léenaa léemi saícani o máashiibeecani o nanáneewa náa'a wána-caleenaica, o'icáarrudau chítashia éewo'inaa ijiácoo o imáqui jíni, ¹²jiniwata jáicta línu liá'a éerrica itáaniacta'inaaca, liá'a Espíritu Santoca léewidaminaa iyá, tánashia itáaniani'inaa.”

Carrúnatai nawáliacta narrícucau

¹³Báqueerri náibicha náa'a chóniwenai limá'ee Jesúsru:
—Quéewidacai, jimá lirrú liá'a nuéenajirrica, liáque'e nushínaa léenaa liá'a shínaashi máaquerricoo walí.

¹⁴Jáiwa'ee Jesús éeba lichuánii:

^d 12:5 *infierno* Yáarruishi náctalau náa'a máanalini nawówanaami jócani éejueda nayáu Diosru.

—Nujúnicaí, ¿tána máaca nuyái irrúi léjta liá'a yaárrí léénaa licába saícáni o máashictani o cashírruedacaica?

¹⁵Limá'ee lécchoo: Itúyau iyá quinínama liúcha liá'a iwówau'u iwáalia méénaami quinínama; níwata liá'a cáwicaishica jócai ínu lirrícueji liá'a wawáaliacta méénaami.

¹⁶Néenee líiwa nali líéni áabai cha licábacanaa: “Báqueerri washíalicuerri rícuerrí, yáte lirrú lishínaa cáinabi banácali manuábai íta. ¹⁷Liá'a rícuerrica lichánau lipénsaa lirrúwoo: ‘¿Tána'ee numédajoo? jócai nuwáalia liárru nuwáaliacta'inaa nushínaa shínaashi íta.’ ¹⁸Limá'ee lirrúwoo: ‘Ya ta nuá léénaa numédani'inaa. Nucáarraliaminaa nushínaa banácali yáarrui, ya ta numéda áabi mawí máanuica, queéwique'e nuwáaliada néeni nushínaa banácali íta, ya quinínama liá'a nuwáalianica. ¹⁹Ne ya ta numá nulíwoowai nuyá jájiu: Nujúnicaí, jiwáalia íchaba wérrí shínaashi éeneerri'inaa jirrú íchaba wérrí camuí; jiwówa íyabau, jíyau, jíirra, saícta jiméda jiwówau.’ ²⁰Ne Dios má'ee lirrú: ‘Mawíte, wáalee táayee máanali jiyájoo, ya liá'a jiwáaliadanica ¿tánarru saí'inaa jíní?’ ²¹Cháwa cábacanaa libésunacoo liájcha liá'a washíalicuerri yáawa-querri lirrícucáu liyá jájiu ne carrúni jináatai Dios náneewa.”

Dios túya léenibiu

(Mt 6:25-34)

²²Liáwinaami Jesús ma lishínaa éewidenaicoo: “Liáni numá irrú: O'urrúni iwówa linácueji liá'a íyacaishica éewau'inaa cáwi iyá, jíní íbala nácuu isúwani'inaaca. ²³Liá'a cáwicaishica mawí cawénica íyacaishi yúcha, ya liá'a náanaishica mawí cawénica íbalashi yúcha. ²⁴Éeda natuúnaa náa'a míshiiduca: Jócáni yáabana, jíní nawáaliacala nashínanu, jócáni wáalia nábanau nawáaliadacta'inaa náaya'inau; ne áawita chácáni, Dios yáirri náaya'inaa. ¡Chíta mawí jíní iyá cawénini míshiidu yúcha! ²⁵Ne áawita chácáni, iméda urrúni iwówau, ¿tána éénaa idáwineda icáwicau áabai hóraa mawí? ²⁶Ne jócta éénaa imédacani liá'a mawí píituica, ¿tánda urrúni iwówa linácueji liá'a mawí méénaamica?

²⁷“Éeda natuúnaa náa'a íiwinaashica chítashia nadáwinau'u jíní: jócáni tráawajaa jíní natíctala. Ne áawita chácáni, numá irrú liá'a rey Salomónimica, áawita liwáalia quinínama lishínaa méénaami cawéninamaica, jócai súweda líibalau léjta íiwinaashi. ²⁸Ne Dios yácta saícta nacábacanaa náa'a íiwinaashica yáaine chóque'e bacháida lícu, ya cajójchanaami léemawai, ¡chíta mawí iyá jíní liáminaa irrú íbala irrúnaanica, iyá chóniwenai jócai éénaa éebidaca! ²⁹Ne tándawa, umáashii iwówa máacoo, imúrru tánashia íinuni'inaa íyawai ya írra'inaa. ³⁰Jiníwata quinínama liáni, léewa wáneerri urrúni chóniwenai wówa náa'a éerri rícu sánaca, ne iyá wáalianai báqueerri isálíjinai áacai, yáirri léénaa tánashia irrúnaanica. ³¹Iyá imáaca iwíteu linácula liá'a Dios wánacaalactalaca, ya táminaa irríshibia quinínama léji líéni.

Rícucaishi yáairri áacairra
(Mt 6:19-21)

³²“Ucáarru iyá nushínaa oveja jínanenaiu nuájcha, iyá áulabani rími, ne Nusálijinaa saicalani liwówaiyu liá irrú lishínaa wánacaalashi. ³³Iwénda liá'a iwáalianica, ya yáa nalíni náa'a carrúni jináatanica; éeneda iwáalia chácala wáali, jócai salírrani, cháminaa máanui wérrí rícucaishi áacairra jócai amáarra, jóctala canédi éewa liwárruacoo jiní camárra iyacala shínaashi néerra. ³⁴Táshia nácuha iwáaliacta ishínaa cawéninamai, iwówa néeniya lécchoo.

Arrúnaa wachúnicoo

³⁵“Léjta náa'a cashírruedacanica súwedenai nábalau saíca ya nashínaa lámpara túculerriu, nanénda nawácali ínuca, chacábacanaa iyá chúni jáicta línu léji liá'a Wawácalica. ³⁶Imédau léjta náa'a tráawajadorbinica néndenai nayáca nawácali éejoocoo áabai boda yúcha, jáicta línuueda cuíta númai le naméecu lirrú jiliá'a. ³⁷Sáicta náa'a cashírruedacanica jáicta línu léji liá'a nawácalica, ya línu nanácu cáwi. Ne yáawaiyíi numá irrú nawácalicaja liwána nawáacoo mesa nácula, ya táminaa lishírrueda náayai. ³⁸Sáicta wérrí nayá, línuucta nanácu cáwi béewami táayebee o méstactala éerri. ³⁹Yáa léenaa saíca linácu líeni: Liá'a cuíta wácalica liáctata léenaa táshia hóraa línu léji liá'a canédica, jócata línda naméecu líibanai nanéduque'e lishínaa. ⁴⁰Iyá lécchoo ichúniu; jiníwata nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, nuínuminaa jócta nanénda nayá nuyá.”

Liá'a cashírruedacaica machácaniyaca ya liá'a cashírruedacai
jócai machácaniyaca
(Mt 24:45-51)

⁴¹Pé'eru sáta'ee léemiu Jesús:

—Nuwácali, ¿jiiwadede liáni licábacanaa walí saí'inaa já'a bácai o quinínamarru saí'inaa wéeca?

⁴²Limá'ee liá'a Wácalishica: “¿Tána léji liá'a chóniwerri liwácali máacanicá machácani liyáca ya cáwi wíteeyaca, liwácali máacani lirrú litúyaque'e líibana, quéewique'e liá iyacaishi éerdi náayaca? ⁴³Sáicta liá'a cashírruedacaica, jáicta liwácali ínui méderríi liyá léjta limáyu'u lirrú. ⁴⁴Ne yáawaiyi numá irrú, liwácali máacamináa liwánacaala quinínama liá'a liwáalianica. ⁴⁵Ne liá'a cashírruedacaica lipénsacta lirrúwoo liwácali déecudacalau, lichánau liméda máashii nanácula náa'a áabi cashírruedacani ya náa'a ínaca cashírruedacani, ya lichánau líyaca ya líirracá licámadectalaca, ⁴⁶liá'a éerrica jócta linénda liyá liwácaliu, ya áabai hóraa jócai liá léenaa nácu, liwácali ínuminaa ya ta licástigaa cáiwinaa jini, liúcamináa liyá chacábacanaa léjta náa'a jócani machácaniyaca.

47“Liá'a cashírruedacaica yáirri léenaa tánashia liwówai liwána liméda liá'a liwácalica, ne jócai chúni liyáca, jiní léewidacala, licástigaaminaani libásaidaminaa liyá íchabachu. 48 Ne liá'a cashírruedacaica jócai yáa léenaa liméda liá'a máashiica, jócai'inaami náa bájjiala libásaca. Liá'a náani lirrú mawí íchaba, chacábacanaa lécchoo nasáta liúcha íchaba; ne liá'a namáacani lirrú nashínaa chawítemija'a, chacábacanaa nawána liméda mawí máanui lécchoo.

Náa'a chóniwenai shírridenaiu Jesús nácueji

(Mt 10:34-36)

49“Nuyá finuerri éerri rícula nutúcula chichái; ya ¡chítata nuwówau'u nucába léemau'u jíní! 50 Arrúnaa nusúfria bájjialanaa, ¡ne máashii wéerri nuwówa nunénda libésunacoo quinínama liérra! 51 ¿Éebida nuínucala éerri rícula nuínda sáictaque'e iwówa iyáca? Numá irrú jócala, índeerri quéewique'e ishírrida yáacaque'iu. 52 Ne chóque'e wabéechalawoo, cinco néenajinaí wáacoo áabai cuíta lícu máashiiminaa nacába yáacacoo, matálitai chámata júnta, chámata matálitai júnta. 53 Liá'a lisáljinaaca máashiiminaa licába licúuleu, liá'a licúuleeca máashiiminaa licába lisáljinau; ruá'a natúwaca máashiiminaa rucába rumíyacalau ya rumíyacaula máashiiminaa rucába rutúwau; ruá'a rúneerruca máashiiminaa rucába runírru ya runírru máashiiminaa rucába rúneerru.”

Chíta quéewau'u wáa léenaa linácu liá'a éerrica

(Mt 16:1-4; Mr 8:11-13)

54 Jesús má'ee lécchoo chóniwenairru: “Jáicta icába sáanai nácudacoo chéni éerri wáruactalacoo, imá'ee yúwerri'inau, ne yáawaiyi imácaa. 55 Ne áicta cáuli cánacau bácheji imá amuábecala'inaa chunídanaa, ne yáawaiyi imácaa. 56 ¡Chámainsi wíteel! Ne yácta léenaa icába éerri cábacanaa bésunerri'inaacoo cáinabi íta'aa, ¿chíta quéewau'u jócu yáa léenaa icába liéni éerri Dios íyadani liyá icába?”

Arrúnaa jéeneda jiyá liájcha saíca liá'a jijínaica

(Mt 5:25-26)

57“Jesús má'ee nalí: ‘¿Tánda jócu yáa léenaa icábacoo saíacta o máashicta iyá jájju imá tánashia saícai? 58 Báqueerri yácta jijíconaa, ya litée jiyá jiyadacoo nalí náa'a wánacaleenaica, arrúnaa jéeneda jichúnicoo jóctanaa natée jiyá ái éerri já'a jéewaque'e jichúnicaní, quéewique'e jócu natée jiyá lináneewa liá'a yáirri léenaa licába saíactani o máashictani; léejuedaminaa jiyá nalí náa'a soldado, ya táminaa naníqui jiyái cuíta manúmai rícula. 59 Ne numá jirrú jócuminaa jijjáu néenee, cáashia jipáida quinínama liá'a jimówinianica.’”

Liá'a mawí cawénica wéējuacoo Diosru wajíconaa yúchau

13 ¹Liyáalimi éerri áabi yáau nacába Jesús, náiiwadeda'ee lirrú Pilato bánuaca náiinua áabii washíalicuenai Galilea néenee

sánami, yá'ee léewida náirra náa'a cuéshinai firranaa íibi sacrificioyu. ²Jesús má'ee nalí: “¿Imáuminau irrúwau libésunacalau liéni náajcha náa'a washiálicuenaimica yáainaimi Galilea rícu, níwata nalí mawíni cajíconaaca náucha náa'a ishínaa cáinabi íta sánaca? ³Numá irrú jócala; ne iyá jájiu jóctacala éejueda iyáu Diosru, cháí'inaa cábacanaa máanali iyá. ⁴¿O imáuminau irrúwau nanácu náa'a dieciocho máanalinimica licá'inaamiu nawítee liá'a cuíta áacai yáairrimi chacáalee Siloé rícu, nalí mawíni cajíconaaca náucha náa'a yáaine Jerusalén rícu? ⁵Numá irrú jócala; ne iyá jájiu jóctacala éejueda iyáu Diosru, cháí'inaa cábacanaa máanali iyá.”

Liá'a licábacanaa linácu liá'a higuera jiníyii íta

⁶Jesús íiwa'ee nalí liáni licábacanaaca: “Báqueerri washiálicuerri wáaliate áabai banácali jí'ineerri higuera lishínaa shínaashi íta'au, liá'inaamiu licába liácta higos, ne jiní línucta líta. ⁷Jáiwa'ee limá lirrú liá'a washiálicuerri túyerri lishínaa shínaashi: ‘Jicábateni, matáli camuí nuínuca numúrru líta liáni higuéraca, ne jiní wéerri nuínuca líta. Jiwí-chuani, ¿tándashia ta liwína liyá néeni cáinabi újni?’ ⁸Ne liá'a túyerri lirrú cáinabi limá'ee léeba lichuáni: Nuwácali, jimáaca újnibini le camuí- caja liáni; nuwáseda'a lirrú cáinabi nuáque'e lirrú abono. ⁹Cháminaa cájbami liá lítau; ne jóctacala, ya ta jiwíchuacojoni.”

Jesús chúni báquetoo ínetoo mulídu wójunaa éerdi nawówa íyabactacoo

¹⁰Áabai éerri, éerdi nawówa íyabactacoo, Jesús chánau léewidaca áabai sinagoga rícu; ¹¹ya néeni báquetoo ínetoo bálínechoo báinacu wéerri dieciocho camuí. Áabai espíritu máashii máacani mulídu ruwójuna, jócau éewa rumáchiquiniacoo saíca. ¹²Quéecha'inaami Jesús cába ruyái, limáida rulí limá'ee:

—Ínetoo, jiyá'au chúnícuwai jishínaa bálínacaalashi yúcha.

¹³Néenee lichánaa licáajiu runácu, liyáalimi ruéewa rumáchiquiniacoo, jáiwa ruchánau ruá saícai Diosrui. ¹⁴Ne liá'a sinagoga wácalica íiwirri liwówa, níwata Jesús chúnica'ee ruyá éerdi nawówa íyabactacoo, limá'ee nalí náa'a chóniwenaica:

—Ái seis éerri já'a éerdi natráawajaaca; ínu liyáali éerri quéewique'e ichúnicoo ibálinacaala yúcha, ne jócai éerdictaca nawówa íyabactacoo.

¹⁵Jesús éeba'ee lichuáni:

—Chámai wítee, ¿jócu iwáseda ishínaa pacáa o burro léerdi nawówa íyabactacoo, quéewique'e itée líirra shiátai? ¹⁶Ne ruáni ínetooaca, Abrahám táquetoomica, Wawásimi ya rulí liéni bálínacaalashica dieciocho camuí, ¿ne jócuminaata nuéewa nuchúni nuwáseda rúcha léerdi nawówa íyabactacoo?

¹⁷Quéecha'inaami Jesús ma léji liéni, lijínai máaqueneu báinata; ne quinínama náa'a chóniwenai ca sáicta nawówa nacába liá'a máanui Jesús médanica.

Liá'a licábacanaa líimi nácucha liá'a banácali jí'ineerri mostaza
(Mt 13:31-32; Mr 4:30-32)

¹⁸Jesús má'ee léchho: “¿Chíta licábacanaa liá'a Dios wánacaalactata ya tána cábacanaa nuiíwa irrú jíni? ¹⁹Chái léjta áabai mostaza íimi báqueerri washíalicuerri yáabanani lishínaa shínaashi íta'au, ya ta lidáwinacuwai máanui, cáashia limédacoo áicubayu máanui ya ta náinu náa'a míshiiduca naméda nábanau linácai nácu.”

Liá'a licábacanaa linácu liá'a wáneerri páani múrracacoo
(Mt 13:33)

²⁰Jesús má'ee léchho: “¿Chíta nuéewa numéda licábacanaa liá'a Dios wánacaalactata? ²¹Chái cábacanaa léjta liá'a wáneerri páani múrracacoo báquetoo ínetoo ruéewidani matálli íinabishi íbirra, queéwique'e liwána íinabishi múrracacoo quinínama.”

Áulabai cuíta núma
(Mt 7:13-14,21-23)

²²Jesús liá'a'inaamiu liácoo iníjbaa lícu Jerusalénra, Jesús éewida liácoo chacáalee máanuini rícu ya júbini libésunactacoo liácoo.

²³Báqueerri sáta'ee léemiwani:

—Nuwácali, ¿áulabani yáainecoo'inaa Dios néerra?

Jesús éeba'ee lichuáni:

²⁴—Éeneda iméda idánaniu iwárruacoo lirrícu liá'a cuíta nánibala áula-baica; jiníwata numá irrú íchaba éenedaminaa nawárruacoo, ne jócuminaa nawárruoojoo. ²⁵Liáwinaami libárruacoo liá'a cuíta wácalica ya libáya cuíta núma, iyá yáaine bináawa imáidaminaa iyáca: ‘Wawácali, jiméecu walí cuíta núma.’ Ne léebaminaa ichuáni: ‘jócu nuá léenaa chítashia sána iyái.’ ²⁶Néenee ichánaminau imáca: ‘Wayáwa nárra íyenaimi ya wáirra jíájcha, ya jéewidate washínaa cáaye rícuba.’ ²⁷Ne léebaminaa ichuáni: ‘Jái nunísa numá irrúí, jócu nuá léenaa chítashia sána iyái. ¡Ishírriu núcha iyá médenai máashii!’ ²⁸Néeniminaa ícha irrúwoo cáiwinaa yáamuedacta éeu chíchichinaa, icába nawáacoo Abrahám, Isaac, Jacob ya quinínama náa'a cáiiwadedacanimi Dios chuáni báinacu yáainai Dios wánacaalactalaca, ne ya iyá najédani bináawala. ²⁹Jiníwata náiiinuminaa chóniwenai ca matuí-naami íiba nácueji, ya báacheeji, ya cáirricueji ya áaqueji náawacacoe'iu nawáacoo náayaca Dios wánacaalactalaca. ³⁰Néenee áabiminaa chóque'e náa'a jócani cawéni cábacoo éenajta, náa'inaminaa cawénini'inaa, ya chóque'e náa'a cawénini cábacoo nayá'inaa mawénini'inaa.

Jesús ícha Jerusalén nácu

(Mt 23:37-39)

³¹ Néenee náiiinu lécchoo áabi fariséobini namá'ee Jesúsru:

—Jiáu mayéji áani níwata Herodes wówerri línuu jiyá.

³² Jesús éeba'ee nachuáni:

—Yáa namówai imá lirrú lierra újni iyáliduca: 'Jicábateni, wáalee ya cajójcha nujéda demonio ya nuchúni náa'a bálinaicoo ya batáijinaami nunísajoo.' ³³ Ne arrúnaa nusíguia nushínaa iníjbau wáalee, cajójcha ya batáijinaami, jiníwata jócai éewau máanali báqueerri cáiiwadedacai Dios chuáni Jerusalén yúcha báawachala.

³⁴ ¡Chóniwenai Jerusalén rícu sána, chóniwenai Jerusalén rícu sána, ínuenai náa'a íiwadedeenai Dios chuáni ya ínueda íbayuni náa'a índenai irrú ínuenai náiiwa irrú Dios chuáni libánuacala nayá! ¡Chíta máanabachu nuwówai nuáawaqueda iyá nuéenibiyu, léjta ruá'a cawáamai yáawaquedau ruéenibiu rubáinaa yáajbau, ne iyá jócani wówai! ³⁵ Ne icábate, liá'a iyáctaca máaqueerri'inau jinícta'inaa yáairri; ne numá irrú jócuminaa éejoo icába nuyá, cáashia línu liá'a éerrica imácta'inaaca: '¡Sáictai wérrí liá'a ínuerrica lijí'inaa liá'a wácalishica!'

Jesús chúni báqueerri bálinneriu iméemai náanai

14 ¹ Libésunateu áabai éerrii léerdi nawówa íyabactacoo, Jesús yáau líiyaca líbana néerra liá'a fariséobini wácalica, ne áabi fariséobini néeda'ee nayá natuúnaa. ² Néeni lécchoo báqueerri washíalicuerri yáa Jesús náneewa, bálinneriu liyú liá'a iméemai wána lináanai. ³ Jesús sáta'ee léemiu náa'a éewidenai ley nácu ya náa'a fariséobinica:

—¿Tána imá iyái? ¿Dios índaminaa wachúni bálinneriu léerdi nawówa íyabactacoo, jajá o jócuweeca?

⁴ Ne nayá namáaca'eewoo manúma. Néenee liwína liá'a bálinnericoo, lichúni'e jíni ya ta limá lirrúí léewaquerre'le liácuwai. ⁵ Ya fariséobinirru limá'ee:

—¿Tána éenaa iyái, jicúulee o jishínaa pacáa cáctau útawi rícula, jócu jíeda liyáalimijani, áawita léerdi nawówa íyabactacoo?

⁶ Ne jócu néewa néeba lichuánii.

Náa'a nacúmidani áabai fiestarru boda shínanaaca

⁷ Jesús cába'inaami'e náa'a nacúmidanica namúrru yáarrubaishi mawíyii cawéni namáaca nawáaque'iu líta'aa mesa nácula, liá'ee nawíteu limá'ee nalí:

⁸ —Jáicta báqueerri cúmida iyái áabai fiestarrui licásaquerre'iniu, u'iwáau náarrubai ita'aa náa'a cawénini yúcha mawí, éewerri báqueerri ínu mawí cawéni yúcha; ⁹ ne liá'a cúmideerri iyá chámataanaa éewerri línu

limá jirru: ‘Jimáaca liáarrubai liáni báqueerrica.’ Ne ya táminaa báinata jibárruacoo jiáacoo jiwáacoo último yáarrubaishi ita'aa. ¹⁰Báawacha wáucha, nuyá ma jirru:

Jáicta nacúmida jiyái, jiwáayu quéecha nácu sái yáarrubaishi ita'aa, quéeuque'e áicta línu léji liá'a cúmideerri jiyá, limá jirru:

—‘Nujúncai, jibésunau jiwáacoo áabai yáarrubaishi cawéni mawí itala.’ Cháminaa liwána cawéni jiyá nanáneewa náa'a wáai-necoo nayá jiájcha mesa nácula. ¹¹Jiníwata liá'a máanui jicábacoo, carrúni jináatai'inaa médacoo; ne liá'a carrúni jináatai médacoo, máanui'inaaminaa médacoo.

¹²Jesús má'ee lirru lécchoo liá'a cúmideerri liyá:

—Jáicta jiwáalia áabai fiesta o léerdi jiyaca, ujicúmida náa'a jijúni-naica, ya jéenajinai, o wéena, jiní náa'a rícubini yáainai jirru urrúni; níwata nayá lécchoo nacúmidadaminaa jiyá chacábacanaa, cháminaa jinísa jimáacacoo cawéni.

¹³Ne ulíamaca, numá irrú:

—Jáicta jiméda áabai fiestai, jicúmida náa'a carrúni jináatanica, náa'a jócani éewa najínacoo, náa'a tucútucuni jínacoo, ya náa'a matuínica.

¹⁴Cháminaa sáicta jiwówa. Nayácala jócani éewa napáida jiyá lijúniba, ne jiyáminaa wáaleerri'inaa jiwéniu, éerri nacáwio náa'a chóniwenai sáicanimica.

Liá'a licábacanaa linácu liá'a máanui'inaa íyacaishica

(Mt 22:1-10)

¹⁵Néemi'inaami líeni báqueerri wáairricoo liyá mesa nácula, limá'ee Jesúsru:

—¡Sáicta wérri liá'a íyeerri'inaa íyacaishi máanui wérri Dios wánacaalactalaca!

¹⁶Jesús má'ee lirru:

—Báqueerri washiálicuerri méda áabai íyacaishi wérri, ya ta libánua nacúmida íchaba wérri chóniwenai. ¹⁷Quéecha'inaami léer-dicai liá'a íyacaishica, libánua lishínaa cashírruedacai lirru líiwa nalíni náa'a nacúmidanica: ‘Déjcaa jái ya sáicai quinínamai.’ ¹⁸Ne quiní-nama nachána'eewoo namáaca. Limá'ee liá'a báqueerri quéechanacu: ‘Chóca rími nunísa nuwéni áabai cáinabi, arrúnaa nuáacoo nucábacani. Ne nusáta jiúcha jócubeecha máashii liyá jirru.’ ¹⁹Báqueerri má'ee:

‘Nunísa nuwéni diez pacáa, píquedenai'inaa cáinabi, arrúnaa nuáacoo nuéneda nucába wáni. Ne nusáta jiúcha jócubeecha máashii liyá jirru.’

²⁰Ya báqueerri má'ee: ‘Nunísa nucásacoo chóca rími já'a, jócu nuéewa nuáacoo.’ ²¹Liá'a cashírruedacaica léejo'eewoo liwácali néerrau, líiwa'ee liwácalirru quinínama, jócau'u nawówai náiinuca. Néenee íwirri wérri liwówa liá'a liwácalica, ya tá'ee limá lirru liá'a cashírruedacai lirru: ‘Jiá

namówai madéjcanaa cáaye rícula ya plaza rícula chacáalee shínaaca, ya jínnda áani náa'a carrúni jináatanica, náa'a macáwanica ya náa'a matuínica ya náa'a tucútucunica.' ²²Déecu'inaami'e mawí cashírruedacai má'ee: 'Nuwácali, nunísa numéda jirú jiwánani numédaca, ái újnibi já'a yáarruishi.' ²³Néenee liwácali má'ee lirrú liá'a cashírruedacaica: 'Jíáu iníjbaa lícu ya náa'a yáainai carretera éemanacu, ya jimésuda nawówa náinuque'e nawáarruacoo, quéewique'e cashíamu núbana. ²⁴Jiníwata numá irrú, jiní'inaa néenaa náa'a nacúmida quéechanacu jócani'inaa éenaa náaya núya nuíbi.'

Chíta quéewau wáacoo Cristo íshiirricu jíní

(Mt 10:37-38)

²⁵Íchaba chóniwenai yáau Jesús íshiirricu; jáiwa léejoo limá'ee nalí: ²⁶“Ne báqueerricta ínu nulí, ya jócu canínaa licába nuyá mawí lisálijinaa yúchau, ya litúwa, ya línu, ya léenibi, ya léenajinai, ya léenajetoo, ya liyá jájiu mawí, jócai éewa nushínaa éewidenacoo. ²⁷Ne liá'a jócai wówai carrúni jináata limédacoo nunácueji, ya jócu línu nuíshiirricu, jócai éewa nushínaa éewidenacoo nuájcha. ²⁸Ne báqueerricta éenaa wówai liméda áabai cuíta wérri, ¿jócuminaa quéechanacu liwáau lijútada léenacta linísacani? ²⁹Ne áabatayu, liúacta lidáni ya liáwinaami jócu léenaa linísacani, quinínama náa'a cábenaicani, nachána'inaa nacáidaminaa líiwanaa, ³⁰namá'ee: 'Liéni washiálicuerrica lichánau liméda cuíta, ne jócai léenaa linísaca.' ³¹O báqueerri rey yáctau jináwiurru báqueerri rey júnta, ¿jócuminaa liwáau quéechanacu lijútada, léenacta diez mil soldado yáajcha léewa limédacoo lijúnta liá'a ínuerri lijúnta veinte mil soldado yáajcha? ³²Ne jócta léenaa línuva yáacacoo lijúnta, áicta újnibi déecucheji liyá báqueerri reyca, libánuaminaa catéecai chuánshi yáajcha lijúnta jócubeecha naméda jináwiu. ³³Cháwa licábacanaa, matuínaami éenaa jócai wówai limáaca quinínama liwáalianica, jócai éewa nushínaa éewidenacoo nuájcha.

Jáicta iwíduma jócu liá'a lijúwacawai

(Mt 5:13; Mr 9:50)

³⁴“Liá'a iwídumaca saícai; ne jócta liá'a lijúwacau, ¿chítaminaa léejoo limédacoo saícai jíní? ³⁵Jócai éewau áawita cáinabirru, jiní léewacalau namédaque'e liyú abono. Jiní wéni náucaca. Nawáalianai nawíbau éemiu.”

Jesús méderri áabai licábacanaa linácu liá'a oveja yúquerricoo

(Mt 18:10-14)

15 ¹Narrúni'eewoo Jesúsru íchaba néenaa náa'a jédenai warrúwa chóniwenai yúcha gobiernorru, ya náa'a áabi chóniwenai

máashiini íiwanaa cajícónaana, lécchoo néemi'e lirrú. ²Néenee náa'a fariséobinica ya náa'a éewidenai ley Moisés shínaa natáania máashii linácu liá'a Jesúsca namá'ee:

—Liáni chóniwerrica lirríshibia náa'a cajícónaana ya líiya náajcha.

³Néenee Jesús íiwa nalí áabai licábacanaa, limá'ee: ⁴“¿Áicta báqueerri íibi já'a wáalierrri cien oveja ne liúca áabai, jócuminaata limáaca náa'a noventa y nueve chaléeni bacháidala, ya ta limúrru liácoo liá'a áabai oveja yúcairrimicoo cáashiaque'e líinu linácu? ⁵Jáicta líinu linácu, sáicta liwówa liúca liséjcu íta'auni, ⁶jáicta líinu líibana néerrawai, liáawaqueda lijúninai ya náa'a yáainai lirrú urrúni, limá'ee nalí: ‘Sáicta iméda iwówau nuájcha, jáicala nuíinu linácu liá'a oveja yúquerrimicoo núcha.’ ⁷Numá irrú cháí cábacanaa sáicta wérrri wówashí áacairra báqueerri cajícónai nácueji éejuederriicta liwíteu Diosru, náucha náa'a noventa y nueve chóniwenai sáicanica jócáni arrúnaa éejueda nayáu Diosru.

**Liá'a licábacanaa linácu liá'a báquetoo íinetoo
ínuechoo rushínaa moneda nácuu**

⁸“O lécchoo, ¿chíta báquetoo íinetoo wáaliechocta diez monedani ya bátui yúcau rúcha, jócuminaa rutúculia áabai lámpara ya ta rujíchuda cuíta lícui, rumúrru arrájuata cáashia ruíinu linácu? ⁹Ne jáicta ruíinu linácu, ruáawaqueda rujúninai ya náa'a yáainai rulí urrúni, rumá nalí: ‘Sáicta iméda iwówau nuájcha, jáicala nuíinu linácu liá'a moneda yúquerrimicoo núcha.’ ¹⁰Numá irrú chacábacanaa lécchoo ái sáictani wówa náa'a ángelbini Dios shínaaca báqueerri cajícónaica éejueda liwíteu Diosru.”

Liá'a licábacanaa linácu liá'a lisálijinaa míya máecha licúulee jícónau

¹¹Jesús íiwadeda'ee lécchoo: “Báqueerri washíalicuerri wáaliate chámata léenibiu. ¹²Liá'a, mawí icúlirrijuica, limá'ee lisálijinaarru: ‘Nusálijinaa, jáá nulí léena liá'a nushínaa jiwáaliani nulí sái'inaaca.’ Néenee nasálijinaa shírrida nalí quinínama liá'a liwáalianica nanácu. ¹³Jócai íchaba éerri néenee liáwinaami, liá'a licúulee náishiimica liwénda lishínaa quinínama éena, ya liyú liá'a warrúwaca liáu déecuchala áabai cáinabi ítala, ligástactala máashii quinínama liá'a liwáalianica, liyácta cáwicaishi cacháninai rícu. ¹⁴Ne linísa'inaami ligásta quinínama liwárruanu, jáiwa áabai ínaaishi wérrri íinu lítala liá'a cáinabi liyáctalaca, néenee liwántedani lináiwai. ¹⁵Jáiwa liáu lisáta lirrúwoo tráawaju báqueerri washíalicuerri yúcha, lítala liá'a cáinabi yáctalaca, jáiwa libánua lishínaa finca néerrau jíni litúya puíti. ¹⁶Liá'a icúlirrijuica wówerricta'ee líiya cáawaina liá'a puíti íyanibica, ne jiní yáirri líiyani. ¹⁷Néenee'e lipénsaa lirrúwoo limá'ee: ‘Íchaba tráawajadorbini ya nusálijinaa íibana néeni wáalianai íyacaishi yúctacoo, nácula nuyá áani

máanalí nuyá nunáiu! ¹⁸Nuéejocatawai nusálijinaa íbana néerrawai, ya numáminaa lirrújoo: Nusálijinaa, numéda nujíconau Diosru ya jirrú léchcho; ¹⁹nuyá jócai saícanata jimáida jicúuleeyu mawíá; jicába nuyá léjta báqueerri jishínaa tráawajadorbiníu.’ ²⁰Néenee liwína'ee ínjbaa ya tá'ee léejocoo lisálijinaa íbana néerrawai.

“Líinu'inaa déecucheji újni'ii, lisálijinaa cába'ee jíní carrúni jináata'ee licábaqui jíní. Licánaca'eewoo licúulee júntau lishíquia'ee ya lishíshi liwídani. ²¹Néenee licúulee má'ee lirrú: ‘Nusálijinaa, nuyá méderri nujíconau Diosru ya jirrú léchcho. Nuyá jócai saícanata jimáida cúuleeyu mawíá.’ ²²Ne lisálijinaa má'ee nalí náa'a lishínaa chóniwenai tráawajainai lirrú: ‘Jyéda liá'a íbalashi mawí saíctaca isúwa linácuni. Ya isúwa áabai aníiyu licáaji nácu ya áabai zapato líiba nácu. ²³Índa liá'a becerro mawí quée-naaca ya ínuani, wáya áani waméda'aa fiesta saícta'a wawówa. ²⁴Léca liáni nucúuleeca nédacanimicoo nácu máanalica, ne éjuerri licáwiacoo, nédacanimicoo nácu yúcacoo, ne wáiiinu linácui.’ Jáíwa nachánau naméda fiesta saícta nawówai.

²⁵“Ne nácula liá'a licúulee nabéecanaataca chalé'e yáa bacháidala. Líinu'inaa urrúni cuítarru, léemi'e shímashi wítama yá'ee nawáilaaca. ²⁶Néenee'e limáida báqueerri icúlirrijui, ya lisáta'ee léemiu liyá tána-shia léji líerra. ²⁷Icúlirrijui má'ee lirrú: ‘Jéenajirri jái éjuacuwai, tánda jisálijinaa wána wáiiinua liá'a becerro mawí quée-naaca, licúulee éjuacalau lirrú saíca cáwicalani.’ ²⁸Ne jáíwa'ee bájjiala íwirri liwówai, jócai'ee liwówai liwárruacoo. Néenee táda'ee lisálijinaa jáú litáania liájcha liwówa yáajchau liwárruacoo'iu. ²⁹Ne limá'ee lisálijinaarru: ‘Jicábateni íchaba camuí nutráawajaa jirrú, séewirri numéda jiwánacaala, ne jiyá jócai yáacaji nulí áabai cabra rími nuínuaque'ini saíctaque'e nuwówa nujúnicaibini yáajchau. ³⁰Ne líinu'inaa liéni jicúuleeca, gástairri máashii jishínaa warrúwa rúmbabini nácula, ái jáji jiyá wáneerri náiiinua lirrú becerro mawí quée-naaca.’

³¹“Ne lisálijinaa éeba'ee lichuáni: ‘Nucúulee, jiyá séewirrinaa yáa nuájcha, quinínama liáni nuwáalianica jishínawa líerra. ³²Tánda arrúnaa waméda fiesta, saíctaque'e wawówa léchcho, léca liáni jéena-jirrica nuédacanimicoo nácu máanalica, ne éjuerri licáwiacoo, nuédacanimicoo yúcacoo, ne wáiiinu linácui.’ ”

Liá'a licábacanaa linácu liá'a catúyacaica jócai machácani

16 ¹Jesús ííwa'ee lishínaa éewidenaicoo liáni: “Báqueerri washíali-cuerri rícuerri liwáaliatae báqueerri túyerri lishínaa; jáíwa'ee áabi yáau náiiwa lirrú liá'a rícuerrica léca'ee liá'a limáacani túya lishínaa, gásterri'e liyá máashii lishínaa. ²Liwácali máida'ee lirrú ya tá'ee limá lirrú: ‘¿Tána léji liéni namáni nulí jinácucha? Jíiwadeda nulí chítashia liá'a quinínama jishínaa tráawajuca, jiyá jócai éewa jítúya nushínaa

mawíá.’ ³Lédacani'eewoo lirrúwoo liá'a catúyacaimi rícuerri shínaa: ‘¿Tána'ee numéda chóquejoo nuwácali jócai yáa nulí mawíá tráawaju? Jiní nudánani nutráawajau'inaa nulíwoo cáinabi, ya báibee nujínanicoo nusáta áabi yúcha. ⁴Ya ta nuá léenaa tánashia numédani'inaa, quéewique'e ái ríshibierrri nuyá já'a nábana licúlau, jáicta numáacau jiní nulí tráawajujo.’ ⁵Néenee limáida'ee bácainaa náa'a mówinianai liwácalirru. Lisáta'ee léemiu báqueerri quéechanacu: ‘¿Chíta máanaba jimówinia nuwácalirru jíní?’ ⁶Léeba'ee lichuáni: ‘Numówinia lirrú cien tímbu aceite.’ Limá'ee liá'a catúyacai rícuerri shínaa: ‘Jishínaa recibo liáni yáa áani; jiwáayu madéjcanaa ya jitána áabata cincuenta, béewamicta bácaijani.’ ⁷Néenee liáwinaami lisáta léemiu báqueerri: ‘¿ya jiyá, chíta máanaba jimówinia lirrú jíní?’ Léeba'ee lichuáni: ‘Cien máanabaca trigo ínaabishi.’ Limá'ee lirrú: ‘Jishínaa recibo liéni; jiméda áabata ochenta, béewamicta máayabacajani.’ ⁸Liá'a liwácali yáa léenaa licába liá'a limáacani wánacaala, yáairri léenaa liyá liméda léjta liwówau'u. Ne jáicta chúnsai nashínaa negocioca, náa'a máinecoo éerri rícu, mawíni cáwi tuí naméda nashínau, náucha náa'a éewidenai Dios chuáni.

⁹“Ne nuá iwítee iyá wáalianai irrícucau éerri rícu cajíconaica, igánaaque'e ijúninai, quéewique'e jáicta amáarra rícucaishi áani, narríshibia iyá nábana licúlau jócai amáarra.

¹⁰“Liá'a sáicai médacoo áulabai yáajcha, cháminaa cábacanaa léchchoo sáica limédacoo íchaba yáajcha; ne liá'a jócai sáica áulaba yáajcha, cháí cábacanaa léchchoo jócai éewa sáica limédacoo íchaba yáajcha. ¹¹Ne cháwa cábacanaa, liyú liáni rícucau éerri rícu sái cajíconaica, iyá jócani sáica médacoo, ¿tánaminaa éewida'inaacu yáawaa, nácta irrú liá'a rícucau jócai amáarra? ¹²Ne jóctaca imédau sáica liájcha liá'a jócai ishínaa, ¿tánaminaa yáa irrú ishínaa'inaa yáawaa?

¹³“Jiní cashírruedacai éewacala lishírrueda chámata liwácanairru; jiníwata máashiiminaa licába báqueerri ya caníinaa licába báqueerri, o machácaniwee báqueerrirruni o lichániwee báqueerri. Jócai éewa washírrueda Diosru ya rícucairru.” ¹⁴Náa'a fariséobinica máanalini warrúwa nácu, néemi'inaa quinínama liáni nacáida'ee Jesús náawa. ¹⁵Jesús má'ee nalí: “Iyá wanáarra bésunenaicoo sáicaniyu chóniwenai náneewa, ne Dios yáirri léenaa iwówa; ne liá'a washílicuerri wáaliani áacai mawí, Dios cháanini.

Liá'a ley ya Dios wánacaalactalaca

¹⁶“Jócu'inaami Juan Bautista ínu újnibi, Dios wówerricta nayá náa'a chóniwenai áabenaawówa liájcha liá'a leyca ya liá'a natánanimitica náa'a cáiiwadedacanimi Dios chuáni. Néeneete núiiwadedada sáicai chuánshica Dios wánacaalactalaca nácu, ya quinínama naméda nadánaniquéewiquinicta nawáruacoo.

17“Mawí jócu tráawaju amáarra liá'a éerrica ya cáinabi liúcha liá'a licúmpliacoo quinínama tánerricoo ley rícu.

Jesús éewida linácu liá'a namáaca yáacactau
(Mt 19:1-12; Mr 10:1-12)

18“Báqueerri washiálicuerri máacacta línuu ya léeda línuu báquetoo, liméda máashii línayyu; ya liá'a éederrri línu ruá'a máaquechoo rúnirriu, cháí lécchoo méda máashii línayyu.

Liá'a rícuerrica ya liá'a Lázaro carrúni jináataica

19“Báqueerri washiálicuerri rícuerrri yáate, séewirrinaa lisúweda líbala cawéninamai ya sáicabeetai, ya éerri jútainchu liméda fiesta máanu wérrri. 20Báqueerri lécchoo carrúni jináatai jí'ineerri Lázaro, yáairri cacháunai wérrri liwá'eewoo cáinabi rícu líbana núma lícu liá'a rícuerrica. 21Liéni washiálicuerri carrúni jináataica wówerri'e cáawaica liyú liá'a íyacaishi tábi cáirricoo rícuerrri shínaa mesa ítacha; yá'ee áuli narrúni'eewoo nabérruda lichúrruani. 22Áabai éerri'e máanali léji liá'a carrúni jináataimica, yá'ee náa'a ángelbinica naté'e liyá Abrahám néerra paraíso rícula. Liá'a rícuerrimi máanali lécchoo jíni, jáiwa'ee nabáya jíni.

23“Nácula carrúni jináata rícuerrri yáca náarrui rícula náa'a máanalinica, linácula'ee linániu licába'ee déecucheji Abrahám, ya Lázaro liájcha. 24Néenee'e limáidada liá'a rícuerrica limá'ee: ‘¡Nuwérrri Abrahám, carrúni jináata jicába nuyá! Jibánua Lázaro jisábida licáaji juátau shiátai yáacula, ya línuque'e lidúji núnanee náculani, níwata carrúni jináata nuyá bájjialanaa lirrícu líáni chicháica.’ 25Ne Abrahám éeba'ee lichuáni: ‘Nútaqueerri, jédacaniu linácu liá'a sáica'umi jiyá cáinabi íta'aa, yá'ee Lázaro máashii-miyaca. Chóque'e sáicta lirríshibia liméda liwówau áani, ya nácula jiyá carrúni jináata. 26Nácula liúcha líáni, ái áabai carrátalia wérrri wáucha wáacoo já'a ya jíájcha; tándawa náa'a wówerri nabésunacoo mayéji áani jiyáctalaca, jócani éewa nabésunacoo, áawita náa'a yáaine chérra wówai nabésunacoo máyala áani, jócani éewa lécchoo nabésunacoo máyala áani.

27“Limá'ee liá'a rícuerrica: ‘Nusátani wérrri jíúcha, nuwérrri Abrahám, jibánuaque'e Lázaro nusálijinaa íibana néerra, 28nuwáaliacta cinco nuéenajinaiu, queéwique'e litáania líiwa nalí, jócubeecha náiiinu máyala áani carrúni jináata nuyá.’ 29Abrahám éeba'ee lichuáni: ‘Nayá jái wáalia liá'a Moisés tánanimica ya nachuánimi náa'a cáiiwadedacanimi Dios chuáni báinacu; ¡namédaque'e nawánacaala!’ 30Léeba'ee liá'a rícuerrimica: ‘Jajá, nuwérrri Abrahám, ne báqueerri máanalimicta éejoo licáwiaco, ya líiyadau nalí, ya táminaa néejueda nawíteu.’ 31Ne Abrahám má'ee lirrú: ‘Ne jócta nawówai néemi Moisés chuánimi tánerricoo, ya nachuáni náa'a cáiiwadedacanimi Dios chuáni báinacu, jócuminaa néebida lécchoo áawitata báqueerri máanali cáwiaco nalí.’ ”

Liá'a carrúnatai cáacoo jíconaashi rícula

(Mt 18:6-7,21-22; Mr 9:42)

17 ¹Jesús ma nalí náa'a éewidenaiicoo: “Ái séewirrinaa cúmideerri naméda jíconaashi; ne ꞑcarrúni jináatai liá'a washiálicuerri wáneerri naméda najíconau! ²Sáicaíta liérna chóniwerrri náuca manúa yáaculani nabáji liwáa nácu bátui íba máanui wérrri, liwánaca naméda najíconau náani júbini rímica. ³ꞑCáwiwa yúchajoo!

“Jéenjirri médacta máashii jirrú, jíarra liyá; ne licámbiacta liwíteu, jimíya máecha lijícona limédani jirrú. ⁴Éewita liméda jirrú máashii sietechu áabai éerri, ya sietechu línu limá jirrú: ‘jóca nuéejoo numéda jirrú máashii’, sietechu arrúnaa jimíya máecha lijícona.”

Éebida Dios nácu léewa liméda íchaba

⁵Náa'a apóstolu nasáta Jesús yúcha: —Jiá walí wéebidaque'e mawí. ⁶Jesús éeba'ee: —Iwáaliactata éebidau, éewita píitui rími, léjta bátui líta íimi liá'a mostaza, éewa imá lirrú líani banácali jí'ineerri sicómoro: ‘Jéerruau wayéji áani, ya jíábanau manúa yáacula’, ya banácali liméda liwánacaala.

Tána arrúnaa liméda liá'a cashírruedacaica

⁷“Báqueerri éena liwáaliacta báqueerri cashírruedacai éejuerri bacháideji liáwinaami liyá lipúrrreda cáinabi o litúya pacáa, ¿Limáminaa, jiwárrroo jiwáacoo jíyaca? ⁸jócai, újni limá lirrú: ‘jiwárrroo jichúni núyanibi, ya lístau quéewique'e jiméda nuwánacaala, nácula núya ya nufírra. Liáwinaami jéewa jíya ya jíirrai.’ ⁹Ya lécchoo jócani liá saícai cashírruedacairru, tánashia liá'a liwána limédaca. ¹⁰Cha lécchoo iyá, jáicta ínisa iméda quinínama liá'a Dios wánani limédaca, ya ta éewa imáca: ‘Wayá cashírruedacani jócani cawéni, níwata waméda bácai liá'a arrúnai wamédaca.’

Jesús chúni náa'a diez washiálicuenai bálíneneu chorrówayu

¹¹Quéecha'inaa'ee Jesús yáacoo Jerusalén néerra, libésunau béewami náa'a cáinabica jí'ineenai Samaria ya Galilea. ¹²Liwárrua'inaa'eeewoo áabai chacáalee rími rícu, najiáu lijúnta náa'a diez washiálicuenai bálíneneu chorrówa nácu, nabárrua'eeewoo déecucheji, ¹³namáidada'ee cadánani namá'ee: ꞑJesús, quéewidacai, carrúni jináata jicába wayá! ¹⁴Licába'inaa'ee nayá liá'a Jesúsca, limá'ee nalí: —Yáau íyadacoo sacerdotebinirru. Nácula'ee náawai, saíca jíni náa'a bálíneneemicoo. ¹⁵Néenee'ee báqueerri néena licába'inaa saíca liyái, léejua'eeewowai liá'ee Diosru saícai cadánani, ¹⁶litúyau linánimiyu cáinabi nácula Jesús náneewa, liá lirrú saícai. Líani washiálicuerrica, licáinaberra jí'ineerri Samaria.

17 Néenee'e Jesús má'ee: —¿Ya jócai diez namáanabaca náa'a chúne-neecoo? ¿Ya náa'a nueve, tanácucha nayá jíni? 18 ¿Jiní éejueneu náa Diosru saícái mawí bácai rími liáni déecucha saíca? 19 Néenee'e Jesús ma lirrú, —Jibárroo, jiá namówai, jéebidacala saíca jiyá.

Chíta líinu'inaa jíni liá'a Dios wánacaalactaca

(Mt 24:23-28,36-41)

20 Náa'a fariséobini nasáta néemiu Jesús, chacálita'inaa líinu liá'a Dios wánacaalactaca, ya liyá léeba náuchani:

—Jáicta líinu Dios wánacaalactaca iyá jócainaa jéewa icábaca. 21 Jiní namá irrú: 'Liáni yáa áani', 'jócta liá'a yáa á'a'; níwata Dios wánacaalactaca jái yáa íibii.

22 Ya Jesús ma lishínaa éewidenaicoo: —Línúminaa éerri iwówaiminaa icábacani nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, ne jócáiminaa icába. 23 Áabi mámina: 'Liáni yáa áani', jócta 'Liá'a yáa á'a'; ne oyáau néerra, jiní isíguicalani. 24 Cháminaajoni icába éenu bérrudeerrica jáicta liquénai quinínama éerri rícu, chámina nufínucujoo nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca. 25 Ne quéechanacu rúnaa nusúfria bájjalanaa, ya nacháani nuyá náa'a chóniwenai liyáali éerri. 26 Cháminaa libésunacoo léjta Noé yá'inaami, cháminaa libésunacoo lécchoojoo liáni éerrica rícu léejoc'ta'inaacoo nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca. 27 Chóniwenai liyáali éerrimi íyeni ya íirrenai ya lécchoo cáseneu, cáashia líinu liá'a éerrica Noé wárrua'inau barco rículai, líinu'inaa liá'a únésacaca, ya quinínama máanali nayá. 28 Chacábacanaa libésunacoo léjta Lot yá'inaami: Yáanimi rícu, chóniwenai cha nawíteemija náaya ya náirra, nawéni ya nawénda, ya náabana ya naméda nábanau; 29 Ne Lot jiá'inaawai liúcha liá'a chacáalee Sodomaca, liúwa'eewau éerri rícu chichái, ya azufre amuíyíi lécchoo ya quinínama máanali nayái. 30 Cháminaa liéni éerri rícu líyadaminaa nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca.

31 “Liyáali éerrijoo, línuni nácujo cuíta íta'aa, liúrrucoo liáque'iu machácani, jócubeecha liwárroo cuíta rícula léeda lishínaa liá'a yéerri lirrícu; liá'a yéerri bacháida rícu, jócubeecha léejoo cuíta néerra.

32 Édacaniteu runácu ruá'a Lot ínumica. 33 Liá'a cáarrui máanali Dios jí'inaa nácu, liúcaminau; ne liá'a jócai cáarru máanalica Dios jí'inaa nácu, léeminaa wárruau Dios yáctalaca.

34 “Numá irrú liyáali táayee nayáminaajoo chámata máaminaa nayá áabai yáarrubaijaa íta'aa: Báqueerriminaa yáujoo, ya báqueerriminaa máacaujoo. 35 Chámata íina júlenai nayáca molinoyu, báquetoo yáaicho'inau, báquetoo máaquecho'inau. [36 Chámata washiálicuenai yéeni bacháida rícu: báqueerri yáairri'inau, báqueerri máaqueerri'inau.]

37 Néenee nasáta néemiu Jesús: —¿Nuwácali, tanácucha'inaa libésunau léju liérta? Néenee'e limá nalí: —Táshia liyácta liá'a máanalimi, náinu-minaa náa'a wáachulica néerra.

Liá'a licábacanaa linácu ruá'a máanirriuca ya liá'a wánacaleerrica

18 ¹Jesús íiwa'ee nalíni áabai licábacanaa léewidaque'e na'óraca jócubeecha sámú nayá. ²Limá nalí: “Ái báqueerri washiálicuerri já'a áabai chacáalee rícu, báqueerri wánacaleerri, jócai cáarru cába Dios, jócai cawáunta chóniwenai. ³Liyá chacáaleeca ái báquetoo máanirriu, ruá'eewau liyáctala liá'a wánacaleerrica liyúdaque'e ruyá licástigaaque'e liá'a washiálicuerrica méderri rulí máashii. ⁴Íchaba éerri liá'a wánacaleerrica jócai liwówai liyúda ruyá, ne liáwinaami lipénsaa: ‘Áawita jócu cáarru nucába Dios, jóca cawáunta washiálicuenai lécchoo’, ⁵ne néenee léjta ruáni máanirriuca éerrii jútainchu ruínu rutáania nuájcha nuyúdaque'e ruyá rushínaa pleito nácu, ya tácoojoo nuyúda ruyájoo, jócubeecha ruínu usébica nuwówa mawíá.”

⁶Jesús má'ee nalí mawí: “Léewa limáni liáni washiálicuerri wánacaleerrica máashiica. ⁷Wée, saíca cajáni, ¿ya jócuminaa Dios túya lécchoo náa'a éebidenai linácu sátenaicoo liúcha éerri jútainchu ya táayee? ¿Liwánaminaa nanéndaca? ⁸Numáminaajoo léemiminaa ya liyúda nayá madéjcalicunaa. Ne jáicta nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca nuínu, nuínuminaa náa'a chóniwenai yéenai cáinabi íta'aa, ¿áani újni éebida nunácu já'a?”

Liá'a licábacanaa linácu liá'a fariséoca ya liá'a cacóbracai impuesto

⁹Jesús íiwa'ee nalí liéni áabai licábacanaa áabibirru máine'e nalíwoo nayá saícani wítee náucha náa'a áabica: ¹⁰“Chámata washiálicuenai yáaineu templo néerra na'óraca: báqueerri fariseo ya báqueerri liérra cacóbracai impuesto Romarru. ¹¹Liá'a fariséoca, libárruau li'óracoo chá'a: ‘Oh Dios, nuyá nuá jirré saícai jiníwata nuyá jócai cha léjta náa'a áabica, canédini, máashiica, méderri líinayu máashii líinu yúchau, ya jiníwata jócala cha nuyá léjta liérra cáwaquedacai warrúwa chóniwenai yúcha. ¹²Nuyá nuyúnaa chámai éerri semana nácu, ya nuá diezmo liá'a quinínama nugáananica.’ ¹³Ne liá'a cáwaquedacai warrúwa chóniwenai yúcha, limáaca'eewau déecuchata, jócai wíta'ee nácuda linániu áacairra, ta jiáirriu cáinabi nácula cáiwii ya liwówa lícu limá'ee: ‘¡Oh Dios, carrúni jináata jicába nuyá, nuyá cajíconai!’ ¹⁴Numá jirré liá'a cacóbracai impuesto, léejo'eewoo líibana néerrau jái Dios pérdonaa jíconaa, ne liá'a fariseo jócai Dios pérdonaa jíconaa. Ne liá'a máanui wérri cábacoo, jócainaa cawéni; liá'a carrúni jináatai cábacoo jiníca, léewani máanui'inaa Dios yáa wítee.”

Jesús dúnu sáamanai nácu quéewique'e Dios yúda nayá

(Mt 19:13-15; Mr 10:13-16)

¹⁵Náinda'ee Jesúsru sáamanai júbini lécchoo lidúnuque'e nanácu, quéewique'e Dios yúda nayá. Nacába'inaa'ee jíni náa'a éewidenaco,

nárra'ee nayá náa'a índenai sáamanai. ¹⁶Néenee'e Jesús máida sáama-nairru limá'ee:

—Imáaca náarra sáamanaica náinuque'e nuyáctala, o'íyabaida nayá, nayácala jicá'a sáamanai nawáruaminau á'a Dios wánacaalactalaca. ¹⁷Yáawaiyii numá irrú, tánashia jócai wówai Dios wánacaalactalaca liyá léjta báqueerri samálita, jócaiminaa'ee liwáruau lirrícula liá'a Dios wánacaalactalaca.

Báqueerri washiálicuerri rícuerri ínuerri litáania Jesús yáajcha

(Mt 19:16-30; Mr 10:17-31)

¹⁸Báqueerri washiálicuerri wánacaleerri lisáta'ee léemiu Jesús:

—Quéewidacai saícái, ¿tána'inaa numédai nuéewaque'e nuéena liá'a cáwicashi jócai amáarra?

¹⁹Jesús éeba'ee lirrú:

—¿Tánda jimá nulí saícaca nuyá? Saícái ái já'a bácai rímii: Dios. ²⁰Jái jía léena linácu liá'a Dios bánuanica: 'Ujiméda jíinayu máashii báquetoo ínetoo yáajcha, ujínua, ujinédu, ujiméda jinúma yúwicau báqueerriru, ya cawáunta ya jitúya jisálijinaarru ya jitúwa lécchoo.'

²¹Liá'a washiálicuerrica limá'ee Jesúsru:

—Quíninama nucúmplianicai quéecha'inaa icúlirrijui nuyá.

²²Quéecha'inaa Jesús léemiqui jíni, Jesús má'ee lirrú: cháucta jibéecha áabata mawí: jiwénda quinínama liárra jiwáalianica jiáque'e nalíni náarra carrúni jináatanica. Ya táminaacojoo jiwáalia mawíjoo áacairra. Néenee jíinu chérra jisguia nuyá.

²³Né'e léemi'inaa liá'a washiálicuerrica líáni, jáiwa'ee máashii liwówai, níwata liyá rícuerri wérrri. ²⁴Jesús cába'inaa máashii liwówa liá'a washiálicuerrica, Jesús má'ee:

—¡Tráawajui wérrri nalíwoo náa'a rícubínica nawárrua'inau Dios wána-caalactalaca! ²⁵Jócaiminaa tráawaju lirrú liá'a caméeyuca liwárruaque'iu lituí rícu liá'a ishídui yájuca, tráawajui wérrri nalíwoo náa'a rícubínica nawárrua'inau Dios wánacaalactalaca.

²⁶Náa'a éemenaicani nasáta'ee néemiu:

—¿Tána éena liácoo Dios néerrai?

²⁷Jesús éeba'ee nalí: Liá'a jócai washiálicuenai éena namédaca, Dios éenaani limédaca.

²⁸Pé'eru má'ee lirrú:

—Nuwácali, wayá máaquenai quinínama washínau wasíguiaque'e jiyá.

²⁹Jesús éeba'ee lirrú:

—Yáawaiyi numá irrú tánashia máaquerri nunácueji, líibanau, ya líinu, ya léenajinai, ya lisálijinaa, ya léenibi lécchoo, ³⁰lirríshibiaminaa máanui wérrri áani líta'aa líeni cáinabica, ne liáwinaami liá'a cáwicashi áani, lirríshibia licáwica jócai amáarra áacairra.

Jesús iwerri matálichu arrúnaaca máanali liyá
(Mt 20:17-19; Mr 10:32-34)

³¹Jesús máida'ee báawachala náa'a lishínaa doce éewidenaiicoo, limá'ee nali: “Chóquejoo wáaminajoo chaléeni chacáalee Jerusalén néerra, licúmpliactala'inaacoo quinínama namánimi náa'a íiwadedeene Dios chuáni báinacu natánanimica urrúnicala jíni nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca. ³²Néejuedaminaajoni nuyá nali náa'a chóniwenai báawache sánaca, nacáidaminaa nuyájoo, máashiiminaa nanúma nuljoo, nawísadaminaa nuyájoo. ³³Nabásedaminaa nuyájoo ya náinuaminaa nuyájoo; ne matálii éerri rícula nuéejoo nucáwiacoo báaniu.”

³⁴Nayá jócai yáa léenaa néemi quinínama Jesús mánica, jiní náacala léenaa liá'a litániani nácu, ne áabi jócai néenaa náa léenaa nácu.

Jesús chúni'e báqueerri matufýii chacáalee Jericó rícu
(Mt 20:29-34; Mr 10:46-52)

³⁵Urrúni'inaa Jesús íinu lirrú liá'a chacáalee Jericóca, báqueerri matufýii wáairriu liyá infjbaa éemanacu, sáteerri liyá tánashia náani lirrúi. ³⁶Léemi'inaa'ee nawítama bésunacoo náa'a chóniwenai, lisáta'ee léemiu tána jinárta. ³⁷Namá'ee lirrú Jesús Nazaret néenee sái liérta bésunau árra, ³⁸liá'a matufýiica limáida'ee:

—¡Jesús, David cúulee, carrúni jináata jicába nuyá!

³⁹Náa'a yáainecoo libéecha jáiwa'ee nacáita jíni, manúmata jíyabau, ne liyá liá'a matufýiica limáidada mawí cadánani:

—¡David cúulee, carrúni jináata jicába nuyá!

⁴⁰Néenee'e Jesús libárroowai liwána naíndacani. Urrúni'inaa'ee liyá líinu Jesús néerra lisáta'ee léemiu liyá:

⁴¹¿Tána jiwówai numéda jirrúi?

Liá'a matufýiica má'ee Jesúsru:

—Nuwácali, nuwówai jíá nulí nutuí nuéewaque'e nucába báaniu.

⁴²Jesús má'ee lirrú:

—¡Jiwáalia jituí báaniu! Jiwáaliaca jéebidaca nunácu sáica jíyái.

⁴³Liyáalimi'eewai licábai, jáiwa'ee liáwai Jesús íshiirricu liá'ee lirrú sáicai Diosru. Quinínama náa'a chóniwenai nacábani, má'ee sáicai Diosru léchchoo.

Jesús táanierrri Zaqueo yájcha

19 ¹Néenee Jesús wárruawai á'a Jericó rícula libésunacta'eeewoo liácoo néerra. ²Ái báqueerri washílicuerri néerra jí'ineerri Zaqueo, nawácali náa'a jédenai impuesto Romarru. ³Liwówa'ee licábacani tánashia jíni liá'a Jesúsca, ne jócai léewa licábacani jócta'ee íchaba chóniwenai yá'ee bájjala pítuicani liá'a Zaqueoca. ⁴Jáiwa licánacawai

Jesús béecha néenee líirrawai áabai áicuba nácu jí'ineerri sicómoro quéewique'e licábacani á'a libésunacta'inaacoo liá'a Jesúsca. ⁵Quéecha-nacu Jesús ínuca chalé'e liyáctala liá'a Zaqueoca, licába'ee áacairra, néenee'e licába jíni. Licába'inaa jíni, néenee'e limá lirrúí, “Zaqueo, jíúrrucoo cálicu chérra, arrúnaaca numáacacoo wáalee jíibana néerra.” ⁶Néenee'e liúrrucua'eewoowai madéjcalicu sáicta wérri liwówa licúmida Jesúsca líbana néerrau. ⁷Nacába'inaa quinínama léji liáni, natáania'ee máashii linácu liá'a Jesúsca, namá'ee liácala'eewoo limáacacoo chaléeni liájcha liá'a cajíconaica. ⁸Náiiinu'inaa líbana néerra liá'a Zaqueoca, néenee liáwinaami Zaqueo bárruawai limá'ee liwácalirru:

—Jicábateni, Nuwácali, nuáni'inaa nalí náa'a carrúni jináata béewami liá'a nushínaaca. Tánashia nunéduni náucha náa'a áabica, nuéejueda nalí cuatro mawí.

⁹Néenee Jesús má'ee lirrú:

—Wáalee línu liwáseda iyá quinínama náani yáainai lirrúcu liáni cuítaca, liyácala liáni washiálicuerrica cháí lécchoo litáqueerrimica liá'a Abrahámca. ¹⁰Táda'ee nuyá, liá'a Washiálicuerrica Dios Cúuleeca, nuyá ínuerri numúrruca ya nuwásedaca cajíconaani náa'a chóniwenai yúque-naimicoo nayáca.

Liá'a licábacanaa warrúwa nácueji

¹¹Náa'a chóniwenai éemenai nayáca Jesús máni liyáca quinínama liáni, jáiwa líiwa nalí áabai licábacanaa, jiníwata urrúncala náiiinu náacoo Jerusalénra, yá'ee napénsaa náacoo linácu liá'a Dios wánacaalac-taca jáicala'ee línu liyáalimi.

¹²Limá'ee nalí:

—Báqueerri washiálicuerri cawénii yáte, jáiwa'ee liáu déecuchala áabai cáinabi ítala, quéewiquini'e namáaca reyni ya ta léejocoo néenee. ¹³Jóctana'e liájau limáida'ee lishínaa diez tráawajadorbiniu, liá'ee nalí bácaínaa manuába warrúwa, ya tá'ee limá nalí: ‘Tráawajaa liyú liáni warrúwaca cáashia nuéejocoo.’ ¹⁴Ne chóniwenai lishínaa cáinabi lítala sánaca jócai nawówai liyá, nabánua líshiiirricu áabi téenee lirrú áabai chuánshi máirri'e: ‘Jócu wawówai liéni washiálicuerri washínaa reyyu.’

¹⁵“Ne máayabaca limáacacoo reyyui ya tá'ee léējuacuwai lishínaa cáinabi ítala. Quéecha'inaami línuca libánua namáida lishínaa tráawajadorbiniu, náa'a léejuedaminaa nalí warrúwa, quéewique'e liá léenaa chítashia máanaba nagáana jíni bácaínaa. ¹⁶Quéechanacu sáica líinu'e líyadacoo limá'ee: ‘Nuwácali, jiwárruani dáwinerriu mawí diez máana-bachu lítala mawí.’ ¹⁷Rey éeba'ee lichuáni: ‘Sáicai wérri, jiyá tráawajador sáicai wérri; machácanicala jimédacoo áulaba yájcha, numáacaminaa jiwánacaalaca diez chacáalee.’ ¹⁸Líinu'e líyadacoo báqueerrica lishínaa tráawajador, limá'ee: ‘Nuwácali, jiwárruani dáwinerriu cinco máana-

bachu mawí.' ¹⁹Rey éeba'ee lichuáni liéni lécchoo: 'Jiyáminaa numáaca jiwánacaala cinco chacáalee.'

²⁰"Ne báqueerri línu'e líyadacoo limá'ee: 'Nuwácali, jiwárruani liáni ya áani. Nuwáliawa nudájidaqui jíni wárrumashidami íibi; ²¹cáarruwa nucába jiyái, níwata jiyá washiálicuerri camáashiicaica, yáawaquederrí jócta jimáacani ya jiáawaqueda banácali jócta cáji jiáabana.' ²²Néenee limá'ee lirrú liá'a reycá: 'Tráawajador máashii, jichuániyuja nuá jijíconaa. Ne jiácta léenaa washiálicuerri camáashiicai nuyá, nuáawaqueda jócta numáacani ya nuáawaqueda banácali jócta nuábana, ²³¿tánda jócu jitée nuwárruani lirrícula liá'a cuíta nawáaliadacta warrúwa, quéewiquinicta jéejueda nulí ligáananica jáictata nuéejoo cuíta néerrai?' ²⁴Rey má'ee nalí náa'a yáaine néeni: 'Éeda liúcha warrúwa liárta, ya yáa lirrúni liá'a gáneerri diez máanabachu mawí.' ²⁵Namá'ee reyrro: 'Wawácali, ¡ne liyá ái wáalia diez máanabachu mawí!' ²⁶Léeba'ee liá'a reycá: 'Ne numá irrú, liá'a wálierri, náaminaa lirrú mawí; ne liá'a jini wáliani, áawita áulabai liwálianicá nédaminaa liúchani. ²⁷Ya náa'a nujínai jócanimi wówai rey nuyá, índa áani áani ya ta ínuá nunáneewa jíni.' "

Jesús wárroo Jerusalénra

(Mt 21:1-11; Mr 11:1-11)

²⁸Liáwinaami limá quinínama liáni, Jesús síguia lishínaa injbau Jerusalénra. ²⁹Quéecha'inaami urrúni línu nallí náa'a chacáalee júbini jí'ineenai Betfagé ya Betania, urrúni lirrú liá'a dúuli jí'ineerri Olivos, libánua'ee chámata lishínaa éewidenaicoo, ³⁰limá'ee nalí:

—Yáau narrícula náa'a chacáalee júbínica yáainai ijúntami, jáicta ínu néerrajoo ínuminaa áabai burro bájerri, jini írrraníu íta'aa újnibi. Iwásedani ya índa nulíni. ³¹Ne áicta sáteerri léemiu iyá já'a tádashia iwásedani, imá lirrú wawácali rúnaani.

³²Náa'a éewidenaicoo ná'inaami'eewoo náinu linácu quinínama léjta Jesús máyu'u nalí. ³³Nácula nawáseda nayáca liá'a búrroca, nawácali sáta'ee léemiu nayá:

—¿Tánda iwásedani?

³⁴Nayá néeba'ee lichuáni:

—Jiníwata Wawácali rúnaani.

³⁵Ne nadáquinia'ee náabalau burro íta'aa, natée'e jini Jesúsru nawá'ee lírracoo líta'aa. ³⁶Léjta Jesús jínau'u liácoo, náa'a chóniwenai nadáquinia'ee náabalau injbaa lícu. ³⁷Ya urrúni'inaami liúrrucocoo liácoo dúuli ítacha jí'ineerri Olivos, quinínama náa'a yáainecoo liájcha nachánau namáidadaca nawówa chúnicaú náa sáicai Diosru quinínama linácujei liá'a jócai nacába cáji. ³⁸Namá'ee:

—¡Sáicta wérri liá'a rey ínuerri Wawácali jí'inaa nácu! ¡Sáictacta nawówa áacairra ya licámarra áacairra wérri!

³⁹Néenee áabi fariséobini yáainai chóniwenai íibi namá'ee Jesúsru:

—Quéewidacai, jíarra náarra jínanenaicoo jíajcha.

⁴⁰Ne Jesús éeba'ee nachuáni:

—Ne numá irrú náctaca manúmata náani, íiba máidadaminaa.

⁴¹Quéecha'inaami urrúni línu Jerusalénra, licába'inaami liá'a chacáaleeca Jesús ícha'ee linácueji, ⁴²limá'ee: “¡Jiáctata léena, linácueji líeni éerrica liá'a éewerri liá jirru sáitaque'e liwówa! Ne chóque'e liá'a báyeerricoo jíucha jócainaa jéewa jicábaca níwata jicháanica nuyá. ⁴³Ne línuminaa ítala liá'a éerri máashiica, jijínai naméda pared máanui jitéeji ayáacai áani, narríjcuedaminaa jiyá ya natáca iyá matuínaami, ⁴⁴ya táminaa namárda iyái quinínama. Náiinuaaminaa quinínama chóniwenai yáainai jirrícu, jiníminaa namáacani jirru áawita bátui íba lítaba wáacoo, jiníwata jócala jíá léena jéemica éerdi Dios bánua nuwáseda iyá.”

Jesús jéda náa'a wéndenai Templo rícu

(Mt 21:12-17; Mr 11:15-19)

⁴⁵Liáwinaami líeni, Jesús wárruo templo rícula ya jáiwa lijéda néenee náa'a wéndenai nayá lirrícu, ⁴⁶ya limá'ee nalí:

—Á'a caashta íta'aa Dios chuánica limá: ‘Núbanaminaa, cuíta nasá-tacta'inaacoo’, ne iyá imédani áabai cuíta chaléjta canédibini íbana.

⁴⁷Éerri jútainchu Jesús éewida templo rícu, ya náa'a sacerdotébini wácanaica ya quéewidacánica ley shínaa, ya náa'a lécchoo chacáalee wácanaica, namúrru namáacoo chítashia náiinua'inaa Jesús. ⁴⁸Ne jócu náiiu chítashia namédau'inaa jíni, jiníwata quinínama chóniwenai éemenai nayá nawówa yáajchau liá'a limánica.

Liá'a Jesús wánacaalacta liwítee dánani yáajchau

(Mt 21:23-27; Mr 11:27-33)

20 ¹Áabai éerri, nácula Jesús yáa liyá templo rícu, léewida liyá náa'a chóniwenai ya líiwa nalí Dios chuáni, náiiu náa'a nawácanai náa'a sacerdotébínica, ya náa'a éewidenai ley shínaaca, náajcha náa'a salínaica. ²Ya namá'ee lirrú Jesúsca:

—¿Tánayu jéewa jiméda léji líáni? ¿Tána yáa jirru jíni líerra jidánanica?

³Jesús éeba'ee nalí:

—Nuyá nusáta nuéemiu iyá lécchoo. Éeba nulí: ⁴¿Tána bánua Juan báutisacai, Dios o washiálicuenai?

⁵Jáiwa'ee nataánia nalí wáacuwei: “Wamá lirrú Dios bánuani, limá walí: ¿Táda jóca éebida lirrú jíni? ⁶Quiní wéewa wamá lirrú jáica washiálicuenai jíni, táda chóniwenai wówai náiinua wayá íbayu, quinínama néebidaca Dios bánuaca Juan báutisaca.” ⁷Jáiwa éeba'ee lichuáni jócala náa léena tánashia bánua Juan báutisacai. ⁸Néenee Jesús éeba'ee nachuáni:

—Ne nuyá léchchoo jócai nufiwa irrú tánashia dánaniyu jíni numéda léji liáni.

Liá'a licábacanaa nanácu náa'a tráawajadorbini máashiinica
(Mt 21:33-44; Mr 12:1-11)

⁹Jáiwa lichána litáania nalí chóniwenai ya líiwaque'e liáni licábacanaa:

—Báqueerri washiálicuerri yáabaneerri áabai shínaashi uva, jáiwa limáaca nalí liá'a cáinabi shínaashi yáctaca nalí náa'a áabi tráawajadorbinica quéewique'e natráawajaacani ya nashírri lishínaa éenaa lirrú, jáiwa liáwai déecuchala wérri. ¹⁰Liáwinaami linísa liá'a banácalica, libánua báqueerri tráawajadorbini lisáta náucha liá'a banácali íta éenaa náabanica, ne nayá jáiwa nabása jíni líáu cháji'i. ¹¹Néenee liwácali bánua báqueerri, ne léchchoo jáiwa nacáita jíni, nabásani ya nabánua cha jiní. ¹²Léejoo libánua báqueerri, ne náa'a tráawajadorbini nawínani catúcaca léchchoo, jáiwa nabánua jiní.

¹³“Néenee limá jiliá'a cáinabi wácalica: ‘¿Tána numédai? Nubánua nucúuleu caníinai nucábaca; cájbami cawáunta liyá.’ ¹⁴Ne nacába'inaa jíni náa'a tráawajadorbinica namá'ee, léewata'ee máaquerri'inau liájcha liéni shínaashica, wáiiunuani, limáaque'iu walí liá'a cáinabica. ¹⁵Cháwa'ee najéda jíni liúcha liá'a shínaashica, jáiwa náiiinua jíni.

“¿Tána imácai, tánashia liméda náajcha liá'a shínaashi wácalica? ¹⁶Ne liyá yáairriu línuaminaa náa'a tráawajadorbinica ya ta liáminaa shínaashi áabirru”.

Néemi'inaa jíni léji liérra, namá'ee:

—¡Jóctata'inaa libésunau wájcha!

¹⁷Ne Jesús cába nayá limá cháa:

—Néenee ¿tána liwówai limácai Dios chuáni tánerrimicoo?:

‘Liá'a íiba nacháaninica náa'a médenai cuíta,
wáalee limáaca liérra íibaca mawíyi rúnaacoo’.

¹⁸Tánashia cáirriu líta'aa liá'a íibaca lisúbirriaminau, ya íiba cáctau matuínaami íta'aa, limédani'inaa pucúpucubeeyu.

¹⁹Náa'a wánacaleenai sacerdotébini ya náa'a quéewidacai ley shínaaca, nawówai nawína Jesús preso liyáalimi, níwata náaca léenaa litáania nanácu. Ne cáarru nacába chóniwenai.

Linácu liá'a napáidau impuesto
(Mt 22:15-22; Mr 12:13-17)

²⁰Liáwinaami nabánua áabi éeda lituínaa, namédacoo washiálicuenai saícanica, namédaque'e Jesúsru liáni chuánshica quéewiquinicta nawínacani natéequinictani lirrú liá'a chúnsai wánacaalaca. ²¹Néenee nasáta néemiu Jesús:

—Quéewidacai, wáa léenaa jéewida machácani, jiyá jinírru liwéni liérra mawí rúnaacau. Jiyá éewiderrri wayáca léjta Dios bánuau. ²² ¿Sáica-minaa wapáida impuesto lirrú liá'a wánacaleerrica Roma sáica, o jócuweeca?

²³ Jesús yáa léenaa nanácu nawítee máashii natéenica náacoo, limá nalí:

²⁴—Jíyadani nulí áabai moneda. Nabésuneda'inaa lirrú liá'a moneda licábaque'e, lisáta'ee léemi nayá: ¿tánashia náani jíni, tána jí'inaa jíni liérra yéerri moneda nácu?

Néeba'ee lichuáni:

—Wánacaleerrica.

²⁵ Jesús ma nalí:

—Yáa lirrúni liá'a wánacaleerrica lishínaawa jáni, yáa Diosru lishínaaca.

²⁶ Quiní limá nalí chóniwenai náneewa, quiní náiinuni lijíconaaca natéequ'e preso; nacáarrudawai limá nalí manúma nayái.

Nasáta néemiu liá'a Jesúsca linácu liá'a máanali éejoctau nacáwiacoo
(*Mt 22:23-33; Mr 12:18-27*)

²⁷ Liáwinaami áabi saduceos yáau nacába Jesús. Saduceos namá'ee máanalini jócani cáwiu; táda náiiwa lirrú jíni líani bésuneerricoo, ne jócai yáawaiyi.

²⁸ Quéewidacai, Moisés limáacani walí tánerrri, báqueerri washiálicuerri cáserri máanalicta jíni, jiníca léenibi ruájcha ruá'a línuca, liá'a léenajirrica licásau ruájcha ruá'a máanaliu íinirri, limáacaque'e léenibiu lirrú liá'a léenajirri liá'a máanalimica. ²⁹ Ne sáicai, báitete nácu nayá siete léenajinai, quéechanacu sái néenajirrica, nabéecanaataca léeda línuwai, ne máanali jíni, jiní limáacacta cúuleu. ³⁰⁻³¹ Liá'a léenajirri líshiirricu sáica ya liá'a matálitaictacani, léeda línu léchuni ya quinínama náa'a léenajinai, ne náa'a sieteca jáiwa máanali jíni, jiní namáacala nacúuleu ruájcha. ³² Néenee liáwinaami máanali ruyá léchoo. ³³ Ne sáicai, ne nacáwiacta'inau ¿tánashia náibicha, náa'a éedenai náiiu ruyá, tána'inaa chúnsai rúnirricai?

³⁴ Jesús éeba'ee nachuáni:

—Líta'aa líani cáinabica, washiálicuenai cásenenaiu íina yáajcha;

³⁵ náa'a éewenai náiiinuca lítala liá'a áabai cáinabica néejoo nacáwiacoo, nayá washiálicuenai jócta íina, jócuminaa néejoo nacásacoo mawía,

³⁶ jócani éewa máanali mawí. Cháminaa nayá jicá'a ángelbini, Dios éeni-biminaa nayá nacáwiacalau líúcha liá'a máanalicaica, tánda jócu néewa nacásacoo mawía. ³⁷ Moisés liyája limáaca wáa léenaa litániactaca linácu liá'a banácali émerrimicoo, náa'a máanalini nacáwiacalau báaniu. Á'a limá Wácalishi liá'a Dios shínaa Abrahám, Isaac ya Jacob. ³⁸ ¿Dios jócai máanalini shínaa, nashínanaa cáwinica, quinínama lirrú cáwini!

³⁹Néenee áabi quéewidacani ley shínaa namá lirrú:

—Sáicai wérri jimáca, quéewidacai.

⁴⁰Jócuwa'ee náa'a nawówau nasáta néemiu mawiá jíni, carrúnata namáacacoo báí nayá.

¿Tána táqueerri léji liáni Cristoca?

(Mt 22:41-46; Mr 12:35-37)

⁴¹Jesús sáta léemiu nayá:

—¿Táda imá iyá Cristoca David táqueerrimi? ⁴²Ne David liyája, liá'a cáashta lijí'inaa salmos, limá'ee:

‘Dios limá'ee nuwácali:

Jiwáau sáicaquictejica,

⁴³cáashia nuyá méderri jishínaa jijínai máaqueneu jíiba yáajba.’

⁴⁴¿Chíta quéewau'u Cristo David táqueenaimi, David liyája lijí'inaa nuwácalica?

Jesús liá najíconaa náa'a éewidenai ley shínanaaca

(Mt 23:1-36; Mr 12:38-40; Lc 11:37-54)

⁴⁵Quinínama chóniwenai éemenai nayáca, Jesús ma lishínaa éewidenaicoo liájcha: ⁴⁶“Itúyau náucha náa'a éewidenai ley nácu, ya sáicta nawówa jínanicoo náabala machéni rícu, náyadaque'e nacábacanau jicá'a náa'a chóniwenai sáicanica. Nawówai itáa nalí cawáuntaiyu plaza rícu. Namúrru yáarrubaishi mawí sáicaca sinagoga rícu, ya mawí sáictacta yáarruishi náayadaquictaca; ⁴⁷néeda náabana náa'a máanirrinica, ya náyadaque'e nacábacanau jicá'a náa'a chóniwenai sáicanica; nasátacoo déecu; nayá narríshibiaminaa mawíyíi máashiica”.

Liá'a warrúwa ruáni ruá'a máanirriu carrúni jináatauca

(Mr 12:41-44)

21 ¹Jesús cába náa'a rí cubinica náuca warrúwaca liárrui rículau warrúwa yáarruica. ²Jesús cába lécchoo báquetoo ínetoo máanirriu, carrúni jináataurruca chámai moneda rími cóbreyu sána. ³Néenee Jesús ma: Yáawai numá irrú, ruáni ínetoo carrúni jináatauca yáichoo náucha mawí; ⁴ne quinínama yáine warrúwa lénabimica nalí, ne ruyá, carrúni jináatauca ruyá, ruá quinínama ruwáalianimica ruyá'inaami.

Jesús má'ee templo cáarralerrí'inau

(Mt 24:1-2; Mr 13:1-3)

⁵Áabi táanianai nayáca templo nácu, náa'a íiba sáicabeetanica, ya náa'a cachílinaica chóniwenai téenica. Jesús ma nalí: ⁶Líinuminaa éerrica, quiníminaa icábani jiní máaquerrí'inau, áawita bátui íbana máaquerrí'inaa wítau. Quinínama'inaa cáarraliacoo.

**Báawataminaa licábacanaa liá'a éerrica jóctanaa
amáarra liá'a cáinabica
(Mt 24:3-28; Mr 13:3-23)**

⁷Néenee nasáta néemiu Jesús:

—Quéewidacai, ¿chacálita libésunau léji liéni? ¿Tána léji liéni wacábani wayáca jái atéwa bésunacoo liyácai?

⁸Jesús éeba'ee nachuáni: “Icábawa yúchajoo nachálujueda'eecha iyájoo. Íchabaca náinucojoo máine'inaa nuyáwa Cristo. Máine'inaa, ‘nuyáwa jáni’ ya ‘wáalee éerrija.’ Ne iyá uwáyau náishiirricujoo.

⁹Jáicta éemi jináwi íiwanaajoo ya ínua yáaquenaiu, ówa icáarrudajoo, léca liéni rúnainaa bésunacoo quéécha, újnibii jócai ínu néerra amáarractalacani.”

¹⁰Jesús má'ee nalí mawí:

—Áabai cáinabi línua yáacaminau áabai cáinabi júnta, áabai país limédaminaa jináwui áabai país júnta. ¹¹Línnuminaajoo liá'a cáinabi cúsuerrí'inaacoo máanui ya ínaaishi ya bálínacaalashi yáirri'inau matuí-naami cáinabi íta'aa; éerri náani nácu wacábaminaa íchaba cacháninai wérrí ya máanui wérrí jócai wacába cáji.

¹²Ne quéechanacu mináajoo nawína iyájoo nawánaminaa carrúni jináata iyá, ya nacánaquedaminaa iyájoo. Natéemi'inaa iyájoo sinagogala nacástigaaque'e iyá. Nawárruedaminaa cuíta manúmai rícula. Natéeminaa iyájoo nanáneewa náa'a reyesca ya wánacaleerri náneewa nunácueji. ¹³Cháminaa éewa itáania nalí liá'a yáaini léenaa nunácueji. ¹⁴O'ipénsaa libéecha liá'a imáni'inaaca chítashia itúya'inau jini. ¹⁵Jiníwata nuyá nuá irrú chuánshi wawítee quiníminaa, ijínai jiní éewa'inaa naméda iyá. ¹⁶Ne iyá néejuedaminaa iyájoo cáashia isálíjinaaja, jéena-jinai ya ijúnicaí. Éenaaminaa iyájoo náinuaminaa iyájoo. ¹⁷Ya quinínama chóniwenai íwirri nawówa cába iyá nunácueji. ¹⁸Ne jiníminaa yúquerrii bácu iwíta báinaa. ¹⁹¡Jiyá machácani Dios chuáni nácu, éewaque'e Dios iwáseda iyájoo!

²⁰“Jáicta icába chacáalee jí'ineerri Jerusalén narríjcuedacani náa'a soldado máanabanaami yáa léenaa cawíquinta'inaa namárdacani.

²¹Néenee náa'a yáaineca liá'a cáinabi jí'ineerri Judea, cánaquenai'inau awáca íbirra; náa'a yáaine chacáalee rícu jí'ineerri Jerusalén, najiáque'iu chacáalee rícu. Náa'a yáaine bacháida rícu, jócubeecha néejoo chacáalee rícula. ²²Liyáli éerriminaajoo línnuminaajoo liá'a carrúntaica, jáicta licúmpliaujoo quinínama liá'a Dios chuánica tánerricoo.

²³¡Carrúni jináatani náa'a ínaca liyáli éerri quéenibinica, o nawáalia néenibiu írrene náini! Liyáalimi'inaajoo íchaba carrúni jináata cáinabi íta'aa, línnuminaa carrúnatai máanui wérrí linácula liáni chacáaleeca.

²⁴Áabiminaa máanalini'inaa espadayu, ya áabiminaa natéeminaa nayá

preso áabata cáinabi itala, náa'a jócani judíobini nabáwedaminaa quiní-nama macárruninaa ya náiinuedaminaa chóniwenai Jerusalén rícu sána, táshia linúmami Dios wówaiqui jíni.

Jáicta nuéejojoo nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca

(Mt 24:29-35,42-44; Mr 13:24-37)

²⁵ “Liyáaminaa jócai wacába cáji linácu liá'a cáíwiaca, walícuí nácu ya sáalii nácu; ya liá'a cáinabica náa'a nasiónica jiníminaa nawíteejoo, nacáarrudaminau bájiala, cáíwinaa wérri liwítamayu ya manuáca ya marrádaca shínaa. ²⁶Náa'a chóniwenai mawíteeminaa nayájoo nacáarruniu libésunau'inau liáni cáinabica; ne náa'a espíritu yénei áacai lítacha liéni cáinabica wáalenai nadánaniu cháminaa cábacanaa licúsuda nayá. ²⁷Néenee icábaminaa nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca nuínuninaa sánai íbeji nudánaniyu nuchúnicyu. ²⁸Jáicta léju liáni nachána médanicoo, cadánani méda iwíteu ya ibárrueda iwítai, jiníwata cawí-quintaminaa nawáseda iyájoo.”

²⁹Chacábacanaa liméda nalí liá'a licábacanaa: “Icábate áicuba jí'ineerri higuera jócta áabata áicuba mawiá. ³⁰Jáicta icába libáinaa cárracuwei, jái urrúni liá'a camuíca^e. ³¹Chacábacanaa, jáicta icába jiliéni libésunacoo liéni, yáa léena Dios wánacaleerrica jái urrúnicaí. ³²Ne yáawaiyi numá irrú, quinínama liáni bésuneerri'inau, jóctanaa máanali náani chóniwenai liyáli éerri sánaca. ³³Liá'a éerrica ya liá'a cáinabica amáarraí'inaa, ne nuchuáni jócainaa éena amáarraca.

³⁴“Cábawa yúchajoo u'índa cabálini iwówa linácu liá'a éerri rícu sáica liá'a iwítee, icámadedauga ya urrúni iwówa linácu liáni icáwica rícu sáica, quéewique'e liyáli éerri jócu licáu cawíquinta ita'aa léjta áabai trampaca. ³⁵Níwata ínuerri'inaa nanácula quinínama náa'a yénei líta'aa liéni cáinabica. ³⁶Iyá ichúni iwówau sáica, isátau éerri jútainchu Dios yúcha, quéewique'e éena imánicoo quinínama liúcha liáni bésuneerri'inajoo, ya quéewique'e éewa íyadacoo sáicaí nunáneewa nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca.”

³⁷Liyáli éerri Jesús éewiderrri éerrinacu templo rícu, ne táayee liáu limáaca líibi liá'a awáca jí'ineerri Olivos. ³⁸Ya quinínama náa'a chóniwenai yáaineu manúlacaiba templo rícula néemique'e lirrú.

Judas wówairri léējueta Jesús cabáyainta

(Mt 26:1-5,14-16; Mr 14:1-2,10-11)

22 ¹Jái'e urrúnicaí liá'a fiestaca jí'ineerri'e Pascua náayacta'inaa'ee liá'a páanica jiní'e éewisaa léewaqué'e limúrracacoo. ²Náa'a

^e **21:30** Cháwa Israel néerra jíni, ne Colombia ita'aa jócai cha, libáinaa jíerrii jáicta liwárrua liá'a uniábica.

nawácanaica náa'a sacerdotébinica yá'ee náa'a éewidenai Moisés chuáni, namúrruni chítashia'ee néewau'inaa náiinuaqui jiníni liá'a Jesúsca, né'e cáarru nacába chóniwenai. ³Néenee Wawásimi wárruau Judas wówa lícu, lé'e liá'a jí'ineerrica Iscariote, namáanabacami náa'a doce apóstolubínica. ⁴Quéechanacu'e liáu litáania náajcha náa'a sacerdotébini wácanaica, náa'a nawácanaí túyenaica templo máanui lécchoo, chítashia'ee léewau'u léejueda nalí jiníni liá'a Jesúsca. ⁵Nayá'ee sáicta'ee nawówa nabáuli'e náa lírrú warrúwa liá'a Judasca. ⁶Liyá'ee wée limá'ee nalí, ya múrruerri'e chítashia léejuedayu'u'inaa'ee nalíni cabáyainta chóniwenai yúcha.

**Jesús íya náajcha náa'a lishínaa éewidenaicoo liájcha
pascua léerdi rícu**

(Mt 26:17-29; Mr 14:12-25)

⁷Quéecha'inaa líinu liá'a éerrica náayacta liá'a páanica méewisaica, náiinuaacta liá'a cuésherri jí'ineerri cordero líyani'inaa liá'a fiesta pascuaca. ⁸Jesús máida liá'a Pé'eruca ya Juan, limá nalí:

—Yáau ichúni liá'a íyacaishi pascua shínanaaca.

⁹Nayá nasáta néemiu Jesús:

—¿Tanácucha jiwówai wamédaqui jiníni?

¹⁰Jesús má'ee nalí:

—Yáayu chacáalee néerra, á'a linúma lícu liá'a chacáalee Jerusalénca icába báqueerri washíalicuerri téerri shiátai urrúwa rícu. Yáau líshiiirricu táshia liwárruaquictalau jíni lírrícula liá'a cuítaca. ¹¹Imá lírrú liá'a cuíta wácalica: “Liá'a quéewidacai liwówai liá léenaa táshia liyá jiliá'a sala líyacta'inaa lishínaa éewidenaicoo yáajchau táayee pascua éerdi rícu”. ¹²Liyá líyadaminaa irrú cuíta rícu áacairra áabai sala máanui ya lichúnini. Iméda íyau néenii, quinínama tánashia irrúnaani.

¹³Pé'eru ya Juan náa'eeewoo nacábaca náiiinu'e quinínama léjta Jesús máyu, liyáalimi nachána liá'a íyacashica pascua íyaninaaca.

¹⁴Líinu'inaa léji liá'a hóraaca, Jesús ya lishínaa éewidenaicoo nawáau náayaca. ¹⁵Néenee Jesús ma nalí: “Nuyá wówerri wéerri núya yáajcha le pascua liáni, jóctanaa carrúni jináata nuyá numáanalica béechau. ¹⁶Ne yáawaa numá irrú, jócuminaa nuéejoo núya yáajcha liáni íyacashica mawiá cáashia linísa limédacoo liáni Dios wánacaalactalaca.”

¹⁷Néenee liwína áabai copa vino, jáiwa liá sáicai Diosru, limá'ee:

—Áajee liáni ichújidau inácu wáacuwani; ¹⁸ne yáawaiyi numá irrú, jócuminaa núírra vino mawiá, cáashia líinu liá'a Dios wánacaalactalaca.

¹⁹Liáwinaami liwína páani liá sáicai linácu Diosru; néenee litúcuedani jíni, liá jíni lishínaa éewidenaicoorru ya limá nalí: —Liyáwa nuíinaa líarra, wáni irrú ínuaque'ini numédaque'e irrú sáicai. Chóque'le wabéechalawoo iméda liáni édacanique'iu nunácu jáicta isúbirreda liá'a páanica.

²⁰Chacábacanaa liméda liájcha liá'a cópaca, liáwinaami líiyaca, Jesús má'ee:

—Liéni vinoca léewa nuírranaa lierra nuádedeerricoo inácueji. Liná-cueji lierra Dios méda áabai iwítee wáalii. ²¹Liá'a éejuederrí'inaa nuyá yéerri áani, wáairriu liyáca wájcha mesa nácula. ²²Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, máanaliminaa nuyájoo léjta Dios máyu. Ne liá'a éejuederrí nuyá máashii wérriminaajoo libésunacoo.

²³Jáiwa náa'a éewidenaicoo nasáta néemiu nayá wáacoo tánashia éena liméda liarra léejuedaminaa Jesúsjo.

Liá'a mawí cawítee quinínama yúcha

²⁴Néenee náa'a éewidenaicoo naméda yáaca'eewau tánashia'ee mawí cawéni náiiibicha. ²⁵Néenee Jesús má'ee nalí:

—Líta'aa liéni cáinabica, náa'a reybinica nawánacaala máashii, léjta nawówau'u nachóniwenai. Mawí náa'a nawácanaica wánacaleenai namá'ee náa'a washiálicuenai médenai saícai. ²⁶Ne iyá jócani éewa médacoo léjta nayá. Iméda báawachala, liá'a mawí cawéni yúcha, éewerrieta mawítee yúcha mawí; liá'a nawácalica quinínama arrúnaa liyúda náa'a áabica lécchoo.

²⁷“Ipénsate liéni: ¿Tána mawí cawénicai, liá'a shírruederrí iyacaishi? ¿O léewee jiliá'a wáairricoo líiyaca mesa nácula? ¿Ya jócu liéni liá'a wáairricoo líiya mésa nácula? Ne nuyá yáairri íibi nushírruedaque'e irrú íya quinínama. ²⁸Iyá tálidedeena nuyá liyáali éerri máashiiquictaca. ²⁹Tádawa nuá irrú áabai wánacaleerri, léjta nusálijinaa yáu nulí nuwánacaalactaca. ³⁰Chaléeni nuwánacaalactala'inaaca néerra, iwáaminau íyaminaa ya írra nushínaa mesa íta'aa, iwáaminau nuárrubai íta'aa nuéma nácu íiwaque'e saícaeta jócta máashii nayá náa'a doce tribu israelítabinica”.

Jesús íiwa Pé'erurru libáya'inaacala lináwa

(Mt 26:31-35; Mr 14:27-31)

³¹Néenee Jesús má'ee Pé'erurru:

—Simón Pé'eru, jéemi saícani. Liá'a Wawásimica sáterri Dios yúcha, lénedaque'e licábau iyá, ya Dios wánaca. ³²Ne nuyá sáterri Dios jócu-beecha cháucta jirru liá'a éebidauca, ya jiyá jéejoo'ínaa nulí báaniu, jiyúdaque'e jéenajinau, nayáque'e cabálininaa nuchuáni nácu.

³³Pé'eru má'ee Jesúsru:

—Nuwácali, rúnacta nuáacoo jíjcha cuíta manúmai rícula, nuájoo; ne arrúnacta máanali nuyá jíjcha, máanali nuyájoo.

³⁴Ya Jesús éeba'ee Pé'erurru:

—Pé'eru, numá jirru wáaleejaa, jóctanaa gáayu máida, matálichuminaa jibáya nunáawa jócala jíá léena nunácu.

Líinu urrúni liá'a léerdi liá'a léenedacta'inaa.

³⁵Néenee Jesús sáta léemiu lishínaa éewidenaiçoo:

—¿Quéecha'inaa nubánua iyá mashínaa machácalee, jiní shínaa moneda yáarrui, jiní zapato, cháucta irrú áabata mawí? Jiní, namá'ee lirrú.

³⁶Néenee Jesús má'ee nalí:

—Wée, ya báaniu ái áabatagai, liá'a wáaleerri chácala, litéeni, ya wáaleerri lichácaleu warrúwa yáarru'inaa léçchoo; liá'a jiníctarru espadani jiwénda jisáçuniu jiwéni'a liyú áabai espada. ³⁷Ne numá irrú, arrúnaaca libésunacoo nunáçu liáni limáni jiliéni Dios chuánica tánerricoo: 'Ne najútadani náiiibi náa'a camédaçani máashii'. Ne liá'a tánerricoo quinínama nunáçueji arrúnai'inaa médacoo.

³⁸Náa'a éewidenaiçoo namá'ee:

—Wawáçali, áani ái chámai espada já'a.

Jesús éeba'ee:

—Ája árra.

Jesús óreerri lirrícula liá'a lijí'inactala Getsemaní

(Mt 26:36-46; Mr 14:32-42)

³⁹Jesús nísá'inaa litáania náajçhai, lijíawai çuíta ríçucha. Léjta liwítee séewirrínaaja, liáawai áabai dúuli ítala jí'ineerri Olivos, náa'a lishínaa éewidenaiçoo náau líshiiçricuí. ⁴⁰Líinu'inaa néerrai, limá nalí:

—I'óra, jóçubeecha máashii wíteeshi wárruau irrú, icá'eeçhau.

⁴¹Néenee lidáanau náucha píituita liá'a Jesúsca, lidéecucha lidáanacoo náucha léjta báqueerri éenactala liúca bátui íiba, litúyawai li'óraca.

⁴²Néenee limái: “Nusálijinaa, jijéda nuyá liúcha liá'a cáiwí'inaaca jóçubeecha nusúfria bájjiala, jiwówaicta, ne jóçaita bésunau nuwánacaala náçu nuyá, ne jiwánacaala náçu jiyá.”

[⁴³Néenee líyadau lirrú báqueerri ángel áçai sái quéewique'e liá lidánani liá'a Jesúsca. ⁴⁴Carrúni jináatai licáwica náçu órerri danáanshiyu mawí ne lirrúça jicá'a íirrai dújuerriu máanui cáirriu cáinabi ríçula.]

⁴⁵Libárrua'inau liúcha liá'a oraciónca, liáu lishínaa éewidenaiçoo néerrau, líinu nanáçu máainai nayáça máashii wérricala nawówa.

⁴⁶Limá'ee nalí:

—¿Tánda imá iyáça? Ibárroo ya i'óra jóçubeecha icáu máashii ríçula.

Nawína preso Jesús

(Mt 26:47-56; Mr 14:43-50)

⁴⁷Náçula litáania Jesúsca újnibi, náiiinu lirrú íçhaba çóniwenai. Liá'a yáairricoo nabéecha, jí'ineerri Judas, néenaa náa'a lishínaa doce éewidenaiçoo. Liérra rúneerri lishíshique'e Jesús wídani. ⁴⁸Néenee Jesús ma lirrú:

—Judas, ¿áabai ishíshicala nuwídani jimáaca nuyá nacáaji rícu náa'a nujínaica, nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca?

⁴⁹Quéecha'inaa éewidenaicoo cába liá'a namédani'inaaca, nasáta néemiu liyá liá'a Jesúsca:

—Wawácali, ¿jiwówai wáiinua nayá espadayu?

⁵⁰Néenea náa'a éewidenaicoo, liwána catúca liá'a méderri liwánacaala liá'a sacerdote wácalica, liwánani catúcaca, liwíchuaní wíiba sáicaquicte-jica. ⁵¹Néenee Jesús ma nalí:

—Imáacani, ája árra.

Néenee lidúnu liwíba liá'a lishínaa camé'ecai liwánacaala, jáiwa lichúni jíni. ⁵²Néenee Jesús sáta léemiu náa'a sacerdotébini wácanaica, náa'a liwácali náa'a nawácanai túyenai templo, ya náa'a salínaica, íinuenai natéeque'inini:

—¿Tánda índá áicubayu ya espadayu újni icábacuchu canédi nuyá? ⁵³Éerri jútainchu nuyá yáajcha templo rícu, ne jócai néenea natée cuíta manúmai rícula. Ne wée, léewa éerdi ishínaa liéni, éerdi liwánacaala liá'a wíteeshi máashiica.

Pé'eru máirri jócala licúnusia Jesús
(Mt 26:57-58,69-75; Mr 14:53-54,66-72)

⁵⁴Náa'a wínenai Jesús preso natéeni chaléeni náabana néerra náa'a sacerdotébini wácanaica. Pé'eru yáairriu déecuchecta lisíguia liácoo nayá. ⁵⁵Á'a, béewami patio, natúculia chichái, nawáaniu nanábaca litéeji; ya Pé'eru wáairriu náajcha léchchoo. ⁵⁶Nácula Pé'eru wáau liyá néeni, báquetoo íinetoo camé'ecau nawánacaala, rucába'inaa Pé'eru wáairriu liyáca chichái dáni, rucába jíni, rumá'ee:

—Cháiwatee yáa Jesús yáajcha liárra.

⁵⁷Pé'eru má'ee jócala licúnusiani, limá'ee:

—Íinetoo, jócu nucúnusia Jesús.

⁵⁸Néenee íchaitaa rími, báqueerri cába jíni, limá'ee:

—Jiyá néenea náa'a Jesúsca.

Pé'eru má'ee léebacani:

—Jócu, washiálicuerri, jócu nuyáni.

⁵⁹Néenee áabai hóraa liáwinaami, báqueerri éejoo limáca:

—Liyáwa yéerriimi Jesús yáajcha liárra. Chái Galilea néenee sái.

⁶⁰Pé'eru má'ee:

—Washiálicuerri, jócu nuá léenea tánashia nácu jitáania.

Liyáalimi, litáaniacta liyáca, jáiwa áabai gáayu máida. ⁶¹Néenee liá'a Jesúsca lináawau licába Pé'erurru, jáiwa Pé'eru lédacaniu liá'a Jesús mánimi lirrú: “Wáaleeminaa, jóctanaa gáayu máida, matálichujoo jimáminaaajoo jócala jíá léenea nunácu.” ⁶²Pé'eru jíáu néeni, lícha lirrúwoo cáiwinaa wéerri.

Náasacala Jesús

(Mt 26:67-68; Mr 14:65)

⁶³Náa'a washiálicuenaica túyenai nayá Jesús, náasacala ya nabásaida liyá. ⁶⁴Nabáya lituí, nabásaida liyá, néenee nasáta néemiu liyá:

—¡Jiácta léenaa jíiwa walíni tánashia báseda jiyái!

⁶⁵Ya máashii nanúma lirrú, namá lirrú íchaba chuánshi mawí máashii.

Jesús nanáneewa náa'a judíobini wácanaica

(Mt 26:59-66; Mr 14:55-64)

⁶⁶Jái'inai jucámarrai, náawacau náa'a salínai judíobini, náa'a nawácanai náa'a sacerdotébinica, ya náa'a éewidenai ley nácu, ya natée Jesús nalí néenaa náa'a cawénini mawí jí'ineerri Júnta Suprema Wácanai.

⁶⁷Néerra nasátani néemiu liá'a Jesúsca:

—Jíiwa walí: ¿Jiyá liá'a Dios Cúuleeca, liá'a Mesíasca?

Jesús má'ee nalí:

—Numácta irrú jajá, jócai'inaa éebida nulí. ⁶⁸Nusátacta nuéemiu iyá, jócai'inaa éenaa éeba núcha. ⁶⁹Ne chóque'e, nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, nuwáau saícaquictejica lidáni liá'a Dios cadánani wéerri wítee.

⁷⁰Néenee quinínama nasáta néemiu liyá:

—¿Yáawaiyi jiyá Licúulee liá'a Diosca?

Jesús má'ee nalí:

—Iyá jájiu májani.

⁷¹Nayá namá'ee:

—Jócu mawíá warrúnnaa náa'a íiwenai walíni. Wayá jájiu wéemi lierra jinúma licuéji.

Jesús Pilato náneewa

(Mt 27:1-2,11-14; Mr 15:1-5)

23 ¹Quinínama nabárruo natée Jesús Pilato náneewa. ²Lináneewa nachánau náa lijíconaa, namá'ee:

—Wáiiinu linácu liáni washiálicuerrica cáarrulederri limáacoo washínaa chóniwenai ásana áani cáinabi íta'aa. Limá'ee jócala wéewa wapáida impuesto lirrú liá'a chúnsai wánacaala, ya cadájcueta limá liyá-cala'ee Dios níwani, reyca liyá.

³Pilato sáta'ee léemiu wáni:

—¿Yáawaa jiyá rey judíobini shínaaca?

—Jesús éeba'ee: —Jiyái mácaja.

⁴Néenee Pilato ma nalí náa'a sacerdotébini wácanaica ya chóniwenairru:

—Jiní nuínucta áabai lijíconaa liéni washiálicuerrica.

⁵Ne nayá namá mamáarraca danánshiyu:

—Liyú liá'a léewidauca wáneerri matuínaami chóniwenai wítee. Lichánau quéechanacu Galilea shínaa cáinabi íteeji, ya chóque'e lichánau liméda áani áani Judea.

Jesús Herodes náneewa

⁶Quéecha'inaami Pilato éemi liéni, lisáta'ee léemiu Jesúscta Galilea sái. ⁷Namá'inaamite lirrú néenee saícalani, libánua'ee Heródesruni, wánacaleerri Galilea shínaa cáinabi íta'aa, ne liyáalimi éerri chalée yáacani Jerusalénra. ⁸Herodes cába'inaami Jesús, saíta wéerri liwówa, jiníwata íchaba wéerri éerri liwówa licába Jesús, léemica'ee natáania linácu ya linénda liméda lináneewa áabai jócai licába cáji. ⁹Ne íchabachu lisáta léemiu Jesús, ne Jesús jócai éeba lichuáni. ¹⁰Ya néeni nayá lécchu náa'a sacerdotébini wácanaica, ya náa'a éewidenai ley shínaaca, ná'ee lijícona mamáarraca. ¹¹Néenee Herodes ya lishínaa soldado náasacala nacáida nacábacani, ya nacáidaque'e nacábacani nasúwa líibala léjta reybini fibala. Néenee Herodes bánua Pilatorru báaniu jíni. ¹²Liyáali éerrimi saícta nawówa médacoo Pilato ya Herodes, máashiinimi cába yáacacoo quéecha.

Jesús nawánani náinuaca

(Mt 27:15-26; Mr 15:6-15)

¹³Pilato yáawaqueda náa'a sacerdotébini wácanaica, ya náa'a wáalianai wánacaleenaica ya quinínama chóniwenai, ¹⁴limá'ee nalí:

—Iyá índa nulí liáni washiálicuerrica, liwánaca matuínaami chóniwenai wítee; ne nuyá sátaderri nuéemiu wáni jiní nuínueta áabai lijícona liá'a imáni linácucha. ¹⁵Jiní Herodes ínuca lijícona lécchoo, tándawa jicá'a léējuéda walí jíni. Jái ínisa icábacai jiní lijícona, jócai saícanata máanalica. ¹⁶Nuwána'a nabásedacani ya liáwinaami nuwásedajoni. [¹⁷Fiesta éerdi rícu Pilato wánaque'e saícta chóniwenai wówa liájcha liwáseda nalí báqueerri preso tánashia nawówaini.]

¹⁸Ne quinínama nayá nachánau namáidaca:

—¡Jiwána náiinua Jesús! ya ¡Jiwáseda Barrabás!

¹⁹Liéni Barrabásca, naníquini cuíta manúmai rícula, liwánaca quinínama chóniwenai ínuca yáacacoo lijúnta liá'a wánacaleerri chacáalee rícu, ya línuacala lirrúwoo, báqueerri chóniwerri. ²⁰Pilato, wówerri liwáseda Jesús, léejoo litáania nalí báaniu; ²¹ne néejoo namáidada mawí cadánani:

—¡Itáata cruz náculani! ¡Itáata cruz náculani!

²²Matálichu Pilato éejoo limá nalí báaniu:

—Ne ¿tána máashii lijícona limédai? Nuyá jiní nuínueta lijícona quéewique'e máanalicani. Nuwána'a nabásedacani, néenee ta numáaca machúnucajoni.

²³Ne nayá namáidada mamáarraca, nawánaque'e natáata cruz náculani; ne namáidadacala mamáarraca nawána náiinua Jesúsmi. ²⁴Pilato máaca liyáu liá nalí liá'a nasátanica; ²⁵jáiwa liwáseda nalí liá'a Barrabás nawówaini jiácoo, liá'a yáairrimi cuíta manúmai rícula, línuacala lirrúwoo ya léewidacala chóniwenai wítee máashii, ya ta liá nalí Jesús quéewique'e naméda liájcha léjta nawówau'u.

Jesús natáatani cruz nácula

(Mt 27:32-44; Mr 15:21-32)

²⁶Quéecha'inaami soldado tée Jesús natáataque'inini cruz nácula, injbaa lícu náinu báqueerri washiálicuerri Cirene néenee sái, jí'ineerri Simón, jáiwa'ee nawána litée cruzca Jesús íshirricu. Liyáali éejuerri liácoo bacháide, yáairriu chacáalee jí'ineerri Jerusalén.

²⁷Íchaba chóniwenai ya íchaba fina yáainaiu Jesús, yáainai íchenai ya máidadenai máashiicala nawówa linácu. ²⁸Néenee Jesús cába nayái náa'a finaca limá'ee nalí:

—Iina Jerusalén néenee sána, u'ícha nunácu, ícha inácu ya éenibi nácu. ²⁹Jiníwata línuminaajoo liá'a éerrica namáctaca: 'Sáictaminaa nawówa náa'a jócani éewa nawáalia néenibiu, sáictaminaa nawówa náa'a jócani yáawi rícucaji, jiníni éenibi náani'inaa írra'. ³⁰Néenee nachánaminau namáca náa'a chóniwenai awácarru: '¡Icáu wáata'aa!' ya náa'a dúulirru: '¡Ibáya wayá!' ³¹Ne nuyá jiní médani máashiica, náiinua nuyá cháa, ¿chítaminaa náji náa'a médenai máashii?

³²Lécchoo natée chámata washiálicuenai máashiini natáataque'e cruz náculni Jesús yáajcha. ³³Náinu'inaa liyácta liá'a yáarrushi jí'ineerri iyájimi, jáiwa natáata Jesús ya náa'a chámata máashiinica, báqueerri sáicaquicteji ya báqueerri máashiquiteji. [³⁴Jesús má'ee:

—Nusálijinaa, jimíya máecha najíconaa, jiníwata jócai náa léenaa liá'a namédanica.]

Náa'a soldádoca nachújida liá'a íbalashica, tánashia saícai yáajba máaquerri'inau Jesús íbala yáajcha. ³⁵Náa'a chóniwenai yéenai néeni nacábani nayáca; báawita náa'a wánacaleenaica nacáida liyá namá'ee:

—Liwáseda áabi, chacábacanaa liwásedau liyá jájiu, liyácta yáawaa liá'a Cristo, Dios wínanica.

³⁶Náa'a soldádoca yáasacalenai Jesús lécchu. Narrúniu náa líirra liá'a vinoca ijíshiica, ³⁷namá'ee lirrú:

—¡Jiyácta liá'a nashínaa rey náa'a judíoca, jiwásedau jiyá jájiu! ³⁸Ya ái áabai já'a tánerri liwícau, máirri'e: "Léwata nashínaa rey náa'a judíoca."

³⁹Báqueerri léenaa, liá'a máashiicaica cuérricoo cruz nácu, licáita'ee limá'ee:

—¡Jiyácta liá'a Cristoca, jiwásedau jiyá jájiu ya wayá lécchu!

⁴⁰Ne liá'a báqueerrica liárre'ee liá'a lijúnicaicoo limá'ee lirrú:

—¿Jócu cáarru jicá'a Dios, jiyá yáairri jiyá liáajba léja liáni cacháni-naica? ⁴¹Wayája carrúni jináatanica, yáawaa níwata wapáida wajíconau liá'a wamedanica; ne liéni washiálicuerrica, jiní médani máashiica.

⁴²Néenee limá mawí:

—Jesús, jédacaniu nunácu jáicta jichánau jiwánacaalacojoo.

⁴³Jesús éeba'ee lichuáni:

—Numá jirru yáawaa wáaleeminaa jiyá nuájcha saíctactala wérrica rícula.

Jesús máanalica

(Mt 27:45-56; Mr 15:33-41)

⁴⁴Wíyaicumi yáwinaami ya léjta las tres táicala'inaami, quinínama cáinabi catáwacai máacacoo. ⁴⁵Liá'a cáiwíaca jócai quéena, ya liá'a cortinaca lishínaa liá'a temploca shírricuerru béewami áaqueji cáinaculanaa.

⁴⁶Jesús máidada cadánani limá'ee:

—¡Nusálijinaa, jicáaji rícu numáaca nushínaa nucáwicau!

Limá'inaa liáni, máanali jíni.

⁴⁷Quéecha'inaa liá'a nawácali romanoca licába'inaa liárta bésu-neerricoo, jáiwa liá saícai Diosru limá'ee:

—Yáawaiyi liéni washiálicuerru jiní jíconaa.

⁴⁸Quinínama náa'a chóniwenai máanabanaamica yéenai néeni, nacába liá'a bésuneerricoo, yéenai máashiini wówa návana néerrau náinueda nacútau, náaca léenaa cajíconaa nayá. ⁴⁹Ne quinínama náa'a Jesús júnicaica, ya náa'a ína yáainai liájcha Galilea néenee namáacau néeni, nacába'ee déecuche liá'a bésuneerricoo.

Jesús naquénini

(Mt 27:57-61; Mr 15:42-47)

⁵⁰⁻⁵¹Liyáte báqueerri washiálicuerru saícai ya liá'a yáawaiyica, jí'ineerri José che saími chacáalee jí'ineerri Arimatea, yéerri Judea shínaa cáinabi íta'aa. Néenaa náa'a nawácanai náa'a judíobinica. Liyája liárta José, nénderri Dios wánacaalacai líta'aa liáni cáinabi. Liyá jócai áabena wówa náajcha náa'a limáanabaca wánacaleenaica namá'inaa náa'a áabi wánacaleenaica máanalicaala'inaa Jesús. ⁵²Liá'a Joséca yáairriu Pilato néerra, lisáta liúcha Jesús máshicaimi. ⁵³Néenee liúrrucueda'inaa Jesús máshicaimii liwówanaa jíni áabai wáarruma cabálai íibi, limáacani áabai útawi rícu áabai dúuli wáaleerri útawi jócta náucacaji chóniwenai. ⁵⁴Liyáli éerri biérnini, náa'a judíoca chúndadeneu nawówa íyabaque'iu lirrícu liá'a sábadoca, níwata ái atéwa íinu néerra liá'a éerrica.

⁵⁵Náa'a íinaca tálidedeenai Jesús chéni Galilea néenee, náau nacába liá'a útawica, ya nacába'ee chítashia namáacau Jesús máshicaimi.

⁵⁶Néenee néējuawia cuíta néerra, nachúndada juménibee najúsuedaque'e

Jesús máshicaimi nácuni. Néenee nawówa íyabau sábado rícu léjta liwá-nacaalau liá'a Moisés shínaa leyca.

Liá'a Jesús cáwiactacoo
(Mt 28:1-10; Mr 16:1-8)

24 ¹Náa'a íinaca nawówa íyabau sábado rícu, léjta cábacanaa nawítee yáayu'u, ne domingomi manúlacaiba wérri néejoo Jesús shínaa útawi néerra, natée liá'a juménibeecca nachúnini. ²Néenee náiiinu'inaa néerrai nacába liá'a íiba nabáyau linúma útawi yáairri báawachala. ³Néenee nawáruawai útawi rícula, ne jiní náiiinu Jesús máshicaimi lirrícu. ⁴Nayá cáarrudenaiu, jiní náa léena naméda árra, ne cawíquinta nacába chámata washiálicuenai bárruenai urrúni nali, nábala cabálai ya balíbalí wérri. ⁵Náa'a íinaca cáarru wérri nayá natá-jeda nanániu cáinabi nácula, ne namá nali náa'a washiálicuenaica:

—¿Tánda imúrru máanalini íibi liá'a cáwica? ⁶Jiní áni, cáwerriwai. Édacaniu linácu liá'a limánimica liyá'inaa újnibi Galilea. ⁷Liyácala, licúulee liá'a Washiálicuerrica arrúnaacala'inaa néejueda nacáaji rícu náa'a cajíconaica, natáataque'inini cruz nácu, ne matáli éerriminaajoo licáwiaminaujoo.

⁸Néenee nédacaniwai linácu liá'a Jesús mánimi nali náa'a íinaca. ⁹Néenee néejoo'inaawai chéni útawi néenee, náiiwa nalfni náa'a once apóstolucá ya nali náa'a quinínama chóniwenaca. ¹⁰Náa'a téenai liá'a chuánshica nali náa'a apóstolucá ruá'a María Magdalenaca, Juana, María Santiago túwaca ya áabibi íina mawí. ¹¹Ne náa'a apóstolucá namá'ee nalfwoo mawítee yúquenaicoo nárra, ya jócai nawówai néebida nali.

¹²Ne máayabaca, Pé'eru cánacau liácoo útawi néerra; ne licába'inaa lirrícu licába léeyeimica jiní néeni. Néenee léējuawai cuíta néerrai, cáarruderrii liácoo licába liá'a bésuneerricoo.

Iníjbaa yáairricoo chacáalee Emaúsra
(Mr 16:12-13)

¹³Liyáalimi éerri, chámata éewidenaicoo ná'eewoo áabai chacáalee rícula jí'ineerri Emaús, máaquerricoo once quilómetros Jerusalén yúcha. ¹⁴Natáania náacoo quinínama linácu liá'a bésuneerricoo.

¹⁵Nácula natáania náacoo, ya náiiwadedá, Jesúsja lirrúni'eewoo nali, lichána'eewoo lijínacoo náajcha. ¹⁶Ne áawita nacábacani nayá, jócai'e nacúnusia nacába Jesús shía jini. ¹⁷Jesús sáta'ee léemiu nayá:

—¿Tána itáania yáacoo nácuí iníjbaa lícu?

Jáiwa nabárruawai máashicta nawówa, ¹⁸báqueerri néenaa jí'ineerri Cleofás léeba'ee:

—¿Jiyá bácai rímii yáairri Jerusalén, jócai yáa léenaa liá'a bésuneerricoo lirrícu éerri jiliéni?

¹⁹Jesús sáta'ee léemi wáni:

—¿Tána bésunawai?

Namá'ee lirrú:

—Linácue sái Jesús Nazaret néenee sáica, báqueerri íiwadedeerri Dios chuáni wíteeshi dánaniyu liá'a limédanica, ya lichuáni Dios náneewa ya quinínama chóniwenai náneewa; ²⁰ne náa'a sacerdotébini wácanai ya náa'a wáalianai wánacaalashi wéenaaca, jáiwa néejueda nalíni náa'a romanobinica quéewique'e náinuacani natáata cruz náculani. ²¹Wayá éebidenaimi liyácala liá'a ínuerri liwáseda Israel quinínama máashii yúcha. Ne jái matálii éerri máanaliqui jíni. ²²Ájuani manúlacaiba áabi íina wéenaaca, nacáarruda wayá, náa'eewoo manúlacaiba wérri namáactami Jesús, ²³ne jócala náinu limáshicaimi néejoo nábana néerrau. Ya náiiwadeda áabi ángel íyadau nalí, namá'ee nalí cáwica'ee Jesús. ²⁴Ne áabi wajúnicaí wéena náau liáwinaami nabáyactalami Jesús, cháí yáca léjta namáyu'u náa'a ínaca. Ne Jesús jócai nacába.

²⁵Néenee Jesús má'ee nalí:

—¡Chábala iwítee báyacoo jírra, ne jócani éena éebidaca léjta namáyuni náa'a éewidenai Dios chuáni rícueji! ²⁶¿Ya jócu arrúna carrúni jináata limédacoo liá'a Cristoca quinínama líani bésuneerricoo, quéecha'inaa jóctanaa Dios yáa lirrú wíteeshi cawénica?

²⁷Néenee lichánau líiwa nalí sáica liá'a Dios chuánica táanierri linácu, lichána léewidaca Moisés cáashtami rícueji, ya quinínama lichánau nacáashtami rícueji náa'a íiwadedenaimi Dios chuánshi rícueji báinacu.

²⁸Náinu'inaami lirrícúla liá'a chacáaleeca, Jesús méda'eewoo jicá'a liá'a bésuneerri'inaacoo machácani. ²⁹Ne jáiwa'ee namáisanía jíni namá'ee lirrú:

—Jimáacau wáajcha, jái táicala cáí. Wówerri samáacai.

Jesús wárrua'eewowai limáacaque'iu náajcha. ³⁰Ne quéecha'inaami nawáacoo nayá mesa nácula náayaque'e, Jesús wína licáaji rícu liá'a páani, liá'e sáicai Diosru, litúcueda'ee liá nalí jíni. ³¹Ne liyáalimi natuí méecu nacúnusia Jesús; jáiwa lichálinawai, náau natuí rícuca.

³²Namá'ee nalí wáacoo:

—¿Jócai újni yáawaa litánia'inaami líacoo walí iníjbaa lícu lichánau líiwa walí sáica liá'a Dios chuánica, wasíntia wawówa lícuu jicá'a áabai chichái éemerricoo liyáca?

³³Jócu nanénda mawiá, jáiwa néejoo Jerusalén néerrai, náinu nanácu náa'a once apóstolu yáawaquenai ya quinínama najúnicaí. ³⁴Náa'a apóstolua namá'ee nalí:

—Yáawaiyi cáwiacoo liá'a wawácalica, líyadau Simónru.

³⁵Néenee náa'a chámataca náiiwa nalí liá'a bésuneerricoo náajcha iníjbaa lícu, ya néewau'u nacúnusia Jesús quéecha'inaami litúcueda nalí páani.

Jesús iyadau nalí náa'a lishínaa éewidenaicoo liájcha

(Mt 28:16-20; Mr 16:14-18)

³⁶Natáaniacta nayá újnibi quinínama liá'a bésuneerricoo, jáiwa Jesús iyadau nalí béewami litá'ee limá'ee nalí:

—Sáictacta iyáca.

³⁷Jáiwa'ee nacáarrudau bájjalalí nacábacani nalí tá'ee liwówanaami.

³⁸Ne Jesús má'ee nalí:

—¿Tánda icáarrudau? ¿Tánda jócai éewa éebida iwówa licuéjiu? ³⁹Icába núcáaji ya nuíba. Nuyáwajani. Idúnu nunácu ya icába nuyá. Áabai wówa-naashimi jócai wáalia líinau ya liyájide, léjta icábau'u nuwáaliacani.

⁴⁰Limá'inaami liéni, líyada licáajiu nalí ya líiba. ⁴¹Ne jócala néenea néebida újnibi saíctaca nawówa ya nacáarrudau, Jesús sáta'ee léemiu nayá:

—¿Iwáalia iyacaishi wáya'inaa?

⁴²Jáiwa natúcuca lirrúí bácuca cubái mídiquinaa. ⁴³Jáiwa liwína náucha jíni líya nanáneewa jíni. ⁴⁴Néenee limá'ee nalí:

—Liá'a bésuneerricoo nunácula léewa núfiwanimite irrú quéecha nuyá'inaami yájcha: arrúnai cúmpliacoo nunácué saíca Moisés shínaa ley rícué saíca, ya nacáashta rícuésaimi náa'a tánenaimi Dios chuáni rícuéji, ya cáashta salmos shínaaca.

⁴⁵Néenee liwána náa léenea saíca liá'a Dios chuáni tánerricoo báinacu. ⁴⁶Ya limá'ee nalí:

—Jái tánacuwai, arrúnaaca'ee máanali liá'a Cristoca, ya licáwiacoo matáli éerri ricúla. ⁴⁷Nují'inaa nácu, ya Jerusalén néenee, arrúnaa fiwa quinínama cáinabi néejuedaque'e nawíteu Diosru, quéewique'e liméetua najíconaa. ⁴⁸Iyá'inaawa nárra arrúnaani'inaa fiwa quinínama liáni.

⁴⁹Nubánuaminaa irrú liá'a nusálijinaa báulini liá irrú. Ne iyá imáacau áani, chacáalee Jerusalénca, cáashia irríshibia liá'a wíteeshi dánanica ínuerri áaqueji.

Jesús yáairriu áacairra

(Mr 16:19-20)

⁵⁰Néenee Jesús téé nayá bináawala chacáalee, urrúni Betániarru, liná-cuda licáajiu liáque'e nalí saícai. ⁵¹Nácula liá nalí saícai, lishírriu náucha, jáiwa liáu áacairrai. ⁵²Nayá nácula, caníinaa nacába liyá náa lirrú saícai, néejoo Jerusalénra saíctani wéerri wówa. ⁵³Éerri jútainchu nayá templo rícu, náa saícai Diosru.